

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยวันนี้

เล่ม ๖

สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์เป็นอย่างไร

ข้อความน่าสนใจ

แม่ปลาช่อน

ภาษาไทยเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

กรรมท่ายรถ

สำนวนกวนสกา

เรื่องจริงว่า ชาย ในภาษาการเมือง

รส สดปรอท

ไข่อะไรแล้ว มีไข่

อันให้จับตัก

เรื่องผี ๗

พระเจดีย์เป็นมรดกทางสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๖

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ฉบับที่ ๓๐

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๒

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย อันดับที่ ๓๐

ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๖

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

© สงวนลิขสิทธิ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๔

จำนวนพิมพ์ ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-269-1487

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

นายวิชัย พยัคฆ์โส ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๔

๔๙๕.๙๑๑๘ กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. สถาบันภาษาไทย.

ก - ก ภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๔/รัตนา ภาชาฤทธิ์,

บรรณาธิการ. __ กรุงเทพมหานคร : สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๔

๑๙๕ หน้า ; ๑๘.๕ ซม. (ชุดความรู้ภาษาไทย)

ISBN 974-268-7749

๑. ภาษาไทย-การใช้ภาษา. ๒. รัตนา ภาชาฤทธิ์,

บรรณาธิการ. ๓. ชื่อเรื่อง. ๔. ชื่อชุด.

คำนำ

กรมวิชาการมีความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ภาษาไทยด้วยการส่งเสริมให้คนไทยรู้จักใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง จึงสนับสนุนให้สถาบันภาษาไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมวิชาการ ดำเนินการโครงการส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ทางวิทยุและโทรทัศน์ อีกทั้งเผยแพร่ในรูปหนังสือและเอกสารต่างๆ

หนังสือภาษาไทยวันนี้ เล่ม ๖ เป็นอีกเล่มหนึ่งในหนังสือชุดความรู้ภาษาไทยที่สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ ได้จัดทำขึ้น และเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา หน่วยงานและห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และบุคคลทั่วไปที่สนใจได้ศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ทั้งการพูด อ่าน เขียน เช่น การใช้คำให้ถูกความหมาย การออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจน เป็นต้น หนังสือเล่มนี้กรมวิชาการได้ปรับจากบทวิทยุจัดทำโดยคณะกรรมการที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งเป็นผู้ผลิต รายการ ออกอากาศทางสถานีวิทยุรัฐสภา ทุกวันอังคาร และวันศุกร์ เวลา ๑๗.๓๐ น. ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาเป็นบทความจัดพิมพ์รวมเล่ม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยเป็นผู้ตรวจ

กรมวิชาการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์
แก่นักเรียน นักศึกษา สำหรับใช้ศึกษาค้นคว้า รวมทั้งครู อาจารย์
ได้นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตลอดจน
สื่อมวลชน ประชาชนทั่วไปได้นำไปพิจารณาเพื่อการใช้ภาษาไทย
ที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบคุณผู้เขียน ผู้ตรวจ
และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๔

สารบัญ

หน้า

นิจพรรณ แข่งเพ็ญแข

วรรณคดีเป็นมรดกทางสังคม ๑

ประมวล น้อยเจริญ

ปรารภนาสารพัดในปรุพีเอาไมตรีแลกได้ดังใจจง ๙

ประยงค์ ธนียผล

มองดูคล้ายแต่ไม่เหมือน ๑๓

ร ล ขอประท้วง ๑๖

วรรณกรรมทำยรถ ๒๐

ศัพท์สำหรับพระภิกษุ ๒๔

ปราณี บุญชุ่ม

การตีความถ้อยคำ ๒๗

คำและสำนวนที่มาจากกายและใจ ๓๒

ตั้งใจจะให้สุภาพจริงหรือ ๓๘

พงษ์ไท มุสิกะพงษ์

การใช้ภาษาไทยในการสอบสัมภาษณ์ ๔๒

เรื่องผี ๆ ๔๘

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๑) ๕๑

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๒) ๕๕

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๓)	๕๘
----------------------------------	----

พัชร ลิขิตญา

กาๆ	๖๑
-----------	----

ไก่แก่แม่ปลาช่อน	๖๕
------------------------	----

คำตาย	๖๘
-------------	----

คำไทยอ่านไม่ยาก	๗๒
-----------------------	----

ภาษาไทยใช้ให้ถูก	๗๖
------------------------	----

เรื่องไก่	๗๙
-----------------	----

พิขณิ สวัสดิ์ตยวงศ์

สงสัย เรื่อง ตัวเลข	๘๒
---------------------------	----

ออกเสียงชัดสำคัญนัก	๘๕
---------------------------	----

พิมพ์ใจ สิทธิสุรศักดิ์

สังเกตการใช้ภาษาไทย	๘๘
---------------------------	----

พองจันทร์ สุขยิ่ง

ชื่อคนน่าสนใจ	๙๓
---------------------	----

รัตนา ภาษาฤทธิ์

สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์เป็นอย่างไร	๙๗
--	----

รองศาสตราจารย์ราตรี อันवारชร

การใช้คำว่า ชื่อ ในภาษาการเมือง	๑๐๑
---------------------------------------	-----

การใช้คำว่า ชาย ในภาษาการเมือง	๑๐๕
--------------------------------------	-----

วันจันทร์ บวรพานิช

คำที่ลงท้ายด้วยการณ์	๑๐๙
คำในครว้เกี่ยวกับการใช้มีด	๑๑๒
คำว่า ประสบการณ์	๑๑๕

ศรีศุภร มุสิกะพงษ์

จังหวัดใดร่ำรวยที่สุด	๑๑๙
ถ้ารักความก้าวหน้ามาเสวนากัน	๑๒๒
ไปงานเลี้ยงสังสรรค์กันเถิด	๑๒๕
เพลงลาวดวงเดือนนี้มีประวัติ	๑๒๘
สำนวนกวนสกา	๑๓๓
อนันตริยกรรม	๑๓๘
อักษรย่อเขียนได้แต่ต้องอ่านให้เต็ม	๑๔๓

สมบูรณ์ ราชนิล

ภาษาไทยเปลี่ยนไปตามกาลเวลา	๑๔๖
----------------------------------	-----

อภิวัน นันตา

คำเรียกเครือญาติ	๑๔๙
------------------------	-----

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

การขอพร การให้พร	๑๕๕
การใช้คำว่า จนดักดาน	๑๕๘
ไข่อะไรเอ๋ย มีไข่ไข่	๑๖๑

	หน้า
จติ... คือตายมิใช่เกิด	๑๖๕
น้ำขึ้นให้รีบตัก	๑๖๘
น้ำลดตอผุด	๑๗๒
พื้ดงพฤชาพนาวัน จะอาลัยเพราะลูกเหมือนกล่ำมา	๑๗๗
สำนวนที่มาจากนก	๑๘๑
อุษา ประยงค์รัตน์	
จากอภิธานิยธรรมสู่ธรรมรัฐ	๑๘๖
สื่อไทยไซ خان	๑๙๑

วรรณคดีเป็นมรดกทางสังคม

นิจุพรรณ แข่งเพ็ญแข

วรรณคดีเป็นมรดกทางสังคม เพราะวรรณคดีจะแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคม และความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่คนในแต่ละยุคสมัยได้ปฏิบัติร่วมกัน กวีจะนำเนื้อหาหรือสภาพชีวิตสังคมที่พบเห็นในสมัยนั้นมากล่าวไว้ในบทประพันธ์ของตน ทำให้ผู้อ่านเกิดความสำนึกในความเป็นธรรมชาติ และเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของเรา

วรรณคดีไทยแต่ละเรื่องจะถ่ายทอดความคิด ความเชื่อของคนไทยหลายประการด้วย เป็นต้นว่าความเชื่อเกี่ยวกับความฝันจะมีอยู่ในวรรณคดีแทบทุกเรื่อง โดยแบ่งประเภทของความฝันออกเป็น

๑. บุรพนิมิต ฝันที่เป็นกลางบอกเหตุที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า
๒. จิตนิวรรณ์ ฝันอันเกิดจากจิตยังผูกพัน หรือจิตประหวัดถึง
๓. เทพสังหรณ์ ฝันอันเกิดจากเทวดาคลใจ
๔. ธาตุโขภ ฝันอันเกิดจากความวิปริตหรือความกำเริบของธาตุทั้งสี่ในร่างกาย

นอกจากนี้ยังมีการทำนายฝันเป็นเรื่องราวอีกด้วยว่า ฝันเช่นนั้น ฝันเช่นนี้ หมายถึงอะไรทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่เป็นการใช้สัญลักษณ์ อันเป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์ อีกประการหนึ่ง ดังตัวอย่างที่นำมาจากวรรณคดีเรื่องต่างๆ ดังนี้

รามเกียรติ์ ท้าวโกยเกษ-ครองกรุงโกยเกษ มีพระราชธิดา
ชื่อ นางโกยเกษี ครั้นนางโกยเกษี มีพระชันษาได้ ๑๕ ปี ท้าว
โกยเกษทรงพระสุบินว่า

“ทรงพระสุบินนิมิตฝัน	อัศจรรย์เป็นเทพสังหรณ์
ว่าพระจันทร์ทรงกลดในอัมพร	ดวงดารากรดาษดา
เข้าอยู่ในวงทรงกลด	หมดทั่วทั้งพื้นพระเวหา
อันรัศมีพระจันทร์รา	สีกล้ำแสงอโนทัย
ส่องสว่างฟุ้งพันโคมหมน	เมฆหมอกจะปกก็หาไม่
ขับรถส่องสีทวีปไป	ภูวไนยตื่นขึ้นทันที”

โหรได้ทำนายฝันว่า พระจันทร์ทรงกลด หมายถึง กษัตริย์
ผู้เรืองฤทธิ์จะบังเกิดขึ้น ดวงดาราทั้งหลายที่เข้ามาอยู่วงรัศมี
ทรงกลดหมายถึง เมืองใหญ่น้อยจะเข้ามาพึ่งโพธิสมภารทั้งหมด
รัศมีของพระจันทร์มีแสงกล้ำกว่าแสงตะวัน หมายถึง โลกจะ
อยู่เย็นเป็นสุขทั้งกลางวันและกลางคืน ท้าวโกยเกษทรงเชื่อตามที่
โหรทำนาย จึงสืบว่ากษัตริย์องค์ใดที่เรืองฤทธิ์จนได้ทรงทราบว่า
เป็น ท้าวทศรถ แห่งกรุงอโยธยา จึงได้นำพระราชธิดาโกยเกษี
ไปถวายเป็นมเหสีองค์หนึ่งในจำนวนสามองค์

มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มหาราช พระเจ้ากรุงสุโขทัย ทรงพระสุบินว่า “ขณะที่ยังมีชายผู้หนึ่งพึงพิศจจริตกิริยานั่นก็ อองอาจมิได้ยำเกรง กายก็เติบโตคำล่ำพิพิลิกสะพึงกลัว นำมาซึ่ง ดอกบัวทั้งคู่เชิดชูเข้ามาถวาย ดอกหนึ่งพึงจะชยายคลายคลี ผกากุสุมาลีสละอวลอบหอมตรลบสุคนธ์กำจร ดอกหนึ่งตูมหุ้มท้อ เกสรแบ่งบาน บุรุษนั้นก็กราบกรานแล้ววางลงตรงพระหัตถ์ สมเด็จพระมหากษัตริย์ทรงรับ มาประทับกับพระทรวงพลาทรวง ชมเชยซึ่งอุดมโกสุมปทุมทอง”

โหรทำนายว่า พระเจ้ากรุงสุโขทัยจะได้พบกับพระประยูรญาติที่จากกันไปแต่ก่อนกาล วันรุ่งขึ้นชูชกพาสองกุมารกัณหาชาลี เข้ามาถึงที่ประทับ พระเจ้ากรุงสุโขทัยจึงได้พบกับพระราชนัดดา และได้ไถ่ตัวกัณหาชาลีจากชูชก จะเห็นได้ว่าดอกบัวทั้งคู่ที่พระเจ้ากรุงสุโขทัยได้รับในพระสุบินนั้น หมายถึงสองกุมารกัณหาชาลีนั่นเอง

ขุนช้างขุนแผน เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของชนธรรมดาสามัญ ต่างกับเรื่องรามเกียรติ์และมหาเวสสันดรชาดกที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น ซึ่งเป็นเรื่องของพระมหากษัตริย์ เรื่องของเจ้านายชั้นสูง แต่ไม่ว่าจะเป็นคนระดับไหนก็ตาม ตั้งแต่ชาวบ้านจนถึงพระเจ้าแผ่นดิน ล้วนมีความเชื่อเกี่ยวกับความฝันทั้งสิ้น

ในเรื่องขุนช้างขุนแผน กวีได้แทรกความเชื่อเกี่ยวกับความฝันไว้หลายตอนด้วยกัน ดังจะยกมาให้เห็นต่อไปนี้

ตอนต้นเรื่อง ตอนทีพลายแก้ว นางพิมพิลาไลย และขุนช้าง
จะเกิดนั้น บรรดาแม่ๆ ทั้งหลายต่างฝันกันต่างๆ เริ่มที่นางเทพทอง
นางฝันว่า

“ฝ่ายนางเทพทองนั้นนอนหลับ พลิกกลับก็เพื่อละเมอฝัน
ว่าช้างพลายตายกลิ้งตลิ่งชัน พองขึ้นหัวนั้นเฝ้าโขลงไป
ยังมีนกตะกรุมหัวเห่ บินเตร่ร่มาแต่ป่าใหญ่
อ้าปากคาบช้างแล้ววางไป เข้าไปหอกกลางที่นางนอน
ในฝันนั้นว่านางเรียกนก เชิญเจ้าขรรค์หัวถกมานี่ก่อน
นางควักได้ตัวเจ้าหัวกล่อน กอดนกกับช้างนอนสบายใจ”

นางเทพทองเล่าความฝันให้ขุนศรีวิชัยผู้สามีฟัง ขุนศรีวิชัย
ทำนายฝันว่า เป็นฝันดี ฝันเห็นช้าง จะได้ลูกชายที่มั่งมีบริบูรณ์
ต่อไปภายหน้า แต่ฝันเห็นนกตะกรุม ลูกชายจะหัวล้านตั้งแต่เกิด
ต่อมานางเทพทองก็ให้กำเนิดขุนช้าง นางทองประศรี ฝันว่า

“มาจะกล่าวถึงนางทองประศรี นอนด้วยสามีในเรือนใหญ่
นิมิตฝันนั้นว่าท้าวสหัสสนัยน์ ถือแหวนเพชรเม็ดใหญ่เหาะคันมา
ครั้นถึงจึงยื่นแหวนนั้นให้ นางรับแหวนไว้ด้วยหรรษา
แสงเพชรส่องวาบปลาบเข้าตา ตื่นผวาคว่ำตัวปลุกผัวปล้น”

ขุนไกรทำนายฝันว่า ฝันว่าได้แหวนของพระอินทร์เป็นสิ่งมงคล
จะได้ลูกชายที่เก่งกล้าสามารถ รัศมีจากแสงเพชร หมายถึงต่อไป
ภายหน้าลูกชายจะได้เป็นทหารใหญ่ มียศลาบรรดาศักดิ์เป็นที่
เชิดหน้าชูตา ต่อมาไม่นานนางทองประศรีก็ให้กำเนิดพลายแก้ว

นางศรีประจัน ผันว่า

“มาจะกล่าวถึงนางศรีประจัน เทียงคินนอนฝันในเคหา
ว่าพระพิษณุกรรมเหาะดั้นฟ้า ถือแหวนประดับมาสวมนิ้วนาง”
พันศรโยธาทำนายฝันว่า จะได้ลูกสาวสวย เพราะฝันว่าได้แหวน
ของพระวิษณุกรรม เทพแห่งช้าง ต่อมานางศรีประจันก็ให้กำเนิด
ลูกสาว รูปร่างอรชรอ่อนแอ้น งามพริ้มเพรา ผสมสละสลวยขำ
งามเงา ให้ชื่อว่าพิมพิลาไลย

ความฝันที่มีความหมายไปในเรื่องที่จะได้บุตรไว้เชยชมนี้
เป็นความเชื่อที่ยังยึดถือกันอยู่จนถึงปัจจุบัน บรรดาผู้ที่เริ่มจะเป็น
คุณแม่ทั้งหลายมักจะมีเรื่องมาเล่าขานกันเกี่ยวกับความฝันของตน
ฝันทำนองนี้ถือว่าเป็นฝันดี คุณแม่ส่วนมากจะฝันว่าได้สิ่งของที่มีค่า
อาจจะเป็นแก้วแหวนเงินทองเป็นต้น ในเรื่องขุนช้างขุนแผน
นางเทพทองฝันว่านกตะกรุมคาบช้างมาให้ ช้างถือว่าเป็นสัตว์
คู่บ้านคู่เมืองคู่บารมีของพระเจ้าแผ่นดิน จึงถือว่าเป็นฝันดีเช่น
เดียวกัน บางครั้งพ่ออาจจะเป็นผู้ฝันก็ได้ หรือบางทีพ่อแม่
อาจจะฝันเหมือนกัน พ่อแม่จึงมีเรื่องเล่าให้ลูกๆ ฟังเป็นตำนาน
ของลูกแต่ละคนว่า ก่อนที่ลูกจะเกิดพ่อหรือแม่ฝันว่าอย่างไรบ้าง
ลูกทุกคนจะตั้งใจฟังและจดจำไว้ไม่ลืมทีเดียว

ความฝันเกี่ยวกับเนื้อคู่ ก็เป็นความฝันที่ยังมีผู้เชื่อถือกันอยู่
ฝันว่าอย่างไรจึงจะทำนายว่าจะพบเนื้อคู่ ในเรื่องขุนช้างขุนแผน
นางพิมฝันว่า

“ครานั้นนางพินนิมสนิท เกิดนิมิตประจักษ์ใจเมื่อใกล้สว่าง
ว่าวายข้ามน้ำได้ไปกลางทาง กับพีนางสายทองคะนองใจ
ถึงฝืนหยั่งตื่นพอยินดีตรง สายทองส่งบัวทองประคองให้
หอมห่อผ้าห่มชมชื่นใจ แล้วกลับข้ามน้ำได้ดังจินดา”

นางสายทองเป็นผู้ทำนายฝันว่า

“ซึ่งฝันว่าได้ดอกบัวชม จะได้คู่สุมสมพิสมัย
ชายนี้เห็นทีไม่ใกล้ไกล คงจะได้โดยพลันมิทันช้า”
ในเรื่องพระอภัยมณี นางเกษรา พระธิดาท้าวทศวงศ์แห่งเมืองรมจักร
ก่อนที่จะได้อภิเษกกับศรีสุวรรณนางฝันว่า

“ฉันฝันว่าวาสุกรีอันเกรียงไกร เข้ามาในแท่นสุวรรณอันบรรจง
เกี่ยวกระหวัดรัดรอบอรุณ้อง ฉันร่ำร้องอยู่บนเตียงจนเสียงหลง
ให้ร้อนรุ่มกลุ้มจิตพิชทุกขงค์ หมายถึงปลงชีวานิคาลัย
จนเดี๋ยวนี้หนักกลัวยังตัวสั่น อันความฝันที่เห็นเป็นโฉน”
พระพี่เลี้ยงไม่กล้าทำนายฝันจึงไปนำตำราทำนายฝันมาถวาย

“บุพผางทรงอ่านอักษรพลัน มีสำคัญว่างูหมู่กุมภ
แม้ขบกัดรัดใครในนิมิต จะได้ชมสมสนิทเสนาหา
แม้งูร้ายฝ่ายคู่ภิรมยา วาสนาฟุ้งเฟื่องเรื่องเจริญ”
การฝันว่างูมารัดหรือมาขบกัด เป็นความเชื่อที่ยังฝังใจหญิงสาว
อยู่ว่าจะได้พบเนื้อคู่ นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยถึงงูใน
ฝันนั้นด้วย เช่น งูตัวใหญ่ สีดำ รูปร่างหน้าตา และบุญวาสนาของ

เนื้อคู่คงจะด้อยกว่า ผืนเห็นงูใหญ่หรือพญานาคที่มีเกล็ดมีหงอนสีทอง หมายถึงเนื้อคู่จะมีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ หญิงสาวในปัจจุบันอาจจะไม่เชื่อถือในเรื่องเหล่านี้ แต่ถ้าเกิดฝันว่างูมารัด ก็ทำให้ોકใจระทึก อยู่เหมือนกัน

ความฝันที่เป็นลางร้าย ฝันที่เชื่อกันว่าจะเกิดเหตุร้าย จะประสบเคราะห์กรรม เป็นความเชื่ออีกประเภทหนึ่งที่กวีแทรกไว้ในวรรณคดีเช่นกัน เช่น

จากเรื่องขุนช้างขุนแผน ขุนไกรต้องพระอาญาประหารชีวิต เพราะทำให้พระพันวษาทรงพระพิโรธเรื่องขุนไกรทำฝูงกระบือป่าแตกตื่นไม่เข้ายังค่ายที่เตรียมไว้สำหรับพระพันวษาประพาสป่าล่าสัตว์ ก่อนหน้าที่ขุนไกรจะถูกประหารชีวิต นางทองประศรีฝันว่า

“ขุนไกรถามไปว่าอะไรเจ้า นางจึงเล่าความฝันนั้นถ้วนถี่
ว่าพันฉันทักกระเด็นเห็นไม่ดี ช่วยทำนายฝันนี้ให้แจ้งใจ”

ขุนไกรพอได้ฟังก็ใจคอไม่ดี คาดว่าจะเกิดเหตุร้าย แต่ทำนายไปในทางที่ดีเพื่อให้นางทองประศรีสบายใจว่า

“ไม่ร้ายดอกฝันดีจะมีสุข เจ้าอย่าเป็นทุกข์จงฟังผิว
แต่ใจคิดครั้งนี้มีรอดตัว น้ากลัวจะม้วยด้วยกระบือ”

ส่วนนางลาวทอง ก่อนที่จะต้องพลัดพรากจากขุนแผน นางฝันว่า

“นางฝันว่ายักษ์ใหญ่เข้าในห้อง จับลาวทองมัดลากไปจากหมอน
ไปใส่กรงเหล็กไว้ให้อาวรณ์ เดือดร้อนทุกข์ทนทั้งดาปี”

ขุนเพชรขุนรามรับพระบัญชาจากพระพันวษาให้ตามจับขุนแผนนี้
พานางวันทองหนีไปจากเรือนขุนช้างก่อนไป ภรรยาของขุนเพชร
และขุนรามฝันร้าย ดังนี้

“ฝ่ายเมียขุนเพชรอินทราผืน ว่าถูกฟันตัวขาดเป็นสองท่อน
ผ่าอกขว้างหัวใจไปดงดอน ตื่นนอนตัวสั่นประหวั่นใจ”

ตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ฝันที่เป็นลางร้ายจะฝันไปได้ต่างๆ แต่
ที่ยังเชื่อถือและพูดถึงกันมาก ได้แก่ ฝันว่าฟันหัก ซึ่งมีคำทำนายว่า
ญาติผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิด จะเสียชีวิต เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ทำนายฝัน
พอฟังได้ว่าเป็นฝันร้าย มักจะไม่ทำนายไปในทางร้ายให้เกิดความ
ไม่สบายใจ มักจะพูดว่าฝันร้ายจะกลายเป็นดี

ความเชื่อเกี่ยวกับความฝันเป็นความเชื่อไทยๆ ที่วรรณคดี
ได้ถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตของคนไทย ความเชื่อเป็น
รากฐานของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ความเชื่อบางอย่างได้
ฝังรากลึกลงในจิตใจของคนไทย คนที่อ่านวรรณคดีไทยจึงสามารถ
เข้าถึงจิตใจของคนไทยได้เป็นอย่างดี

ปรารณาสารพัดในปรุพีเอาไมตรีแลกได้ดั่งใจจง

ประมวล น้อยเจริญ

“ปรารณาสารพัดในปรุพี เอาไมตรีแลกได้ดั่งใจจง”

ถ้อยคำที่ยกมากล่าวเป็นชื่อเรื่องนี้ หลายท่านอาจคุ้นหู โดยเฉพาะผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย ตลอดจนคนรุ่นเก๋ามักจะหยิบยกขึ้นมาพูดเพื่ออบรมสั่งสอนแนะนำลูกหลาน นักเรียนนักศึกษา ให้รู้จักมีไมตรีต่อผู้อื่น บทกลอนดังกล่าวปรากฏในตอนหนึ่งว่า “เพลงยาวถวายโอวาท” ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของสุนทรภู่หรือพระยาสุนทรโวหาร ทัศนัยโกศลแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และกวีเอกของโลกผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๔-๒๓๙๘

คำว่า “ไมตรี” หมายถึง ความเป็นเพื่อน ความหวังดีต่อกันซึ่งมีอยู่ทุกชาติทุกภาษา และต่างก็เห็นในคุณค่าของความมีไมตรี ว่าเป็นวิธีผูกมิตรกลมกลืนเป็นมิตรที่ดีต่อกันอย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชดำรัสบางตอนพระราชทานในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ สัทธาภรณ์ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมากความว่า

“คุณธรรมข้อหนึ่งที่อุปถัมภ์และผูกพันคนไทยให้ร่วมกันเป็นเอกภาพ สามารถบำรุงชาติบ้านเมืองให้มั่นคงเป็นอิสระยั่งยืนมาช้านาน คุณธรรมข้อนั้น คือ ไมตรี ความเมตตาหวังดีให้กัน

และกัน ผู้มีไมตรีต่อกัน จะคิดอะไรก็คิดแต่ในทางสร้างสรรค์คิดเห็นประโยชน์เกื้อกูลกันด้วยความมุ่ม .ดี มุ่งเจริญต่อกัน”

พระราชดำรัสดังกล่าว มีความหมายและมีคุณค่ายิ่งที่ปวงชนชาวไทยทั้งหลายพึงน้อมนำมาปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อันเป็นความเป็นมิตรไมตรี นั้นมีการปฏิบัติต่อกันมาตั้งแต่โบราณ ตัวอย่างที่กล่าวไว้ในที่ต่างๆ เช่น

“จีนกับไทยมีสัมพันธ์ไมตรีกันมาเป็นเวลา นับแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา”

“ไทยส่งเครื่องราชบรรณาการไปถวายพระเจ้าแผ่นดินจีนมากมาย ไทยถือเสียว่าเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรี มิใช่สวามิภักดิ์เป็นเมืองขึ้น”

“ตามขนบธรรมเนียมพระราชาประเพณี ถ้าอุปทูต ตรียทูต ข้าหลวงมีชื่อมาถึงแล้วขอให้ได้เฝ้ากราบถวายบังคม โดยทางพระราชไมตรี”

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ได้เสด็จประพาสยุโรปใน พ.ศ. ๒๔๔๐ นับเป็นเวลา ๙ เดือน โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของประเทศต่างๆ ในยุโรปและเพื่อส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับประเทศตะวันตก เป็นการนำประเทศไทยให้เริ่มเข้าสู่สังคมนานาชาติอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนิน เยี่ยมเยือนประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศในทวีปอเมริกา

ทวีปยุโรป นอกจากนี้ได้เสร็จเยือนประเทศออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย เพื่อเจริญทางพระราชไมตรีเช่นกัน เช่นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ทรงใช้เวลานานถึง ๗ เดือนเศษ เสด็จเยือนประเทศต่างๆ ถึง ๑๔ ประเทศด้วยกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัสแก่พลกนิกร เมื่อเสร็จสิ้นพระราชกรณียกิจสำคัญในด้านการต่างประเทศ สารสำคัญตอนหนึ่งมีว่า

“...ในที่สุดข้าพเจ้าและสมเด็จพระราชินี ก็ได้ปฏิบัติสิ่งที่ได้กำหนดจะกระทำไว้เสร็จสิ้นไปแล้ว อาทิ นำสันถวไมตรีของประชาชนชาวไทยไปยังประชาชนของประเทศต่างๆ ซึ่งได้ไปเยือนเป็นผู้แทนของชาติและอารยธรรมของเรา ก่อให้เกิดและเพิ่มพูนความสนใจประเทศของเราแก่บรรดาประเทศทั้งหลาย ในอันที่จะให้มีความร่วมมือกันใกล้ชิดยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจและในด้านสันติภาพของโลก ตลอดจนให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน และท้ายที่สุดก็คือ ส่งเสริมมิตรภาพที่มีอยู่แล้วให้แน่นแฟ้น และสร้างมิตรใหม่ให้เกิดขึ้นสำหรับประเทศอันเป็นที่รักยิ่งของเรา..”

ในเรื่องของความมีไมตรีช่วยเหลือเกื้อกูลกันนั้น มิใช่จะประพาดปฏิบัติกันในหมู่ชาวไทยเท่านั้น แม้ชาวต่างประเทศที่ได้เข้ามามีสัมพันธไมตรีกับไทยก็มีอยู่มาก ประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ว่า

นายเวสเดนการ์ด ชาวอเมริกันผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาราชการทั่วไปของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๒-๒๔๕๓ ในปลาย

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ วิริยะ อุตสาหะ จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น “พระยาگیลยาณโมไตร” ต่อมา ดร.ฟรานซิส บีแซร์ ชาวอเมริกันผู้เป็นบุตรเขยของประธานาธิบดี วิลสัน ของอเมริกาก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศของไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๖-๒๔๖๘ สามารถทำให้ไทยหลุดพ้นจากข้อผูกมัดทางด้านการศึกษา และศุลกากรจากสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคกับประเทศต่างๆ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น “พระยาگیลยาณโมไตร” เป็นคนที่สองเช่นเดียวกัน

คำว่า โมไตร นี้ยังมีความหมายลึกซึ้งก่อให้เกิดความผูกพัน ความปรารถนาติดต่อกันอย่างแท้จริง แม้ในพระพุทธศาสนา ยังปรากฏพุทธภาษิต กล่าวไว้ว่า “ทท มิตฺตานิ คนฺถติ” แปลว่า ผู้ให้ย่อมผูกโมไตรไว้ได้ ทุกวันนี้ท่านที่มีโอกาสเดินทางผ่านไปทางถนนพิษณุโลก บริเวณทำเนียบรัฐบาล จะสามารถมองเห็นตึกไทยคู่ฟ้า และตึกสันติโมไตร เป็นพยานว่า การติดต่อด้านรับอาคันตุกะจากต่างประเทศ ที่เป็นแขกของรัฐบาล ต้องพบปะเจรจากันที่ “ตึกสันติโมไตร” และต้องมีโมไตรอันติดต่อกัน เราจึงควรช่วยกันรักษาวัฒนธรรมแห่งการมีโมไตรต่อกันไว้ เพื่อเป็นเอกภาพและความมั่นคงของชาติไทยสืบไป

มองคล้ายแต่ไม่เหมือน

ประยงค์ ธนียผล

คำในภาษาไทยหลายคำที่มีเสียงใกล้เคียงกัน ถ้าผู้พูดหรือผู้นำไปใช้ไม่เข้าใจความหมายแล้ว ออกเสียงผิดเพี้ยนไปบ้าง แม้เพียงเล็กน้อยหรือไม่ระมัดระวังในการเขียน ก็จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปและทำให้การสื่อสารไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดปัญหาและเข้าใจไขว้เขวจึงขอเสนอคำที่มองดูรูปคำคล้ายกัน เสียงใกล้เคียงกัน แต่คำอ่านและความหมายต่างกันดังนี้

คำว่า จำวัด กับ ทำวัตร

จำวัด แปลว่า นอนหลับ (ใช้สำหรับพระสงฆ์) ตัวอย่างเช่น หลวงตาไม่ลงโบสถ์เพราะท่านจำวัดอยู่

ทำวัตร มีความหมายว่า กระทำกิจที่พึงกระทำตามหน้าที่หรือธรรมเนียม เช่น ไหว้พระสวดมนต์เข้าค้ำของพุทธบริษัท ตัวอย่างเช่น “กิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ คือ การทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น”

คำว่า เต็มที่ กับ เต็มที่

เต็มที หมายความว่า ค่อนข้างไม่ดี ตัวอย่าง เช่น คุณครูพูดกับผู้ปกครองนักเรียนว่า “ลูกชายของคุณขาดเรียนบ่อยและได้ข่าวมาว่าสูบบุหรี่อีกด้วย ไม่ไหวแล้ว เต็มทีจริงๆ”

เต็มที หมายความว่า เต็มกำลัง เต็มขนาด ตัวอย่างเช่น “ทุเรียนในสวนแก่จัดเต็มทีแล้ว”

คำว่า **เหมอ** กับ **กระเซอ**

เหมอ เป็นคำนาม แปลว่าตันไม้ ตัวอย่าง เช่น “เหมอเป็นภาษาเขมรหมายถึงตันไม้”

กระเซอ หมายถึงภาชนะสานคล้ายกระจาดขนาดเล็ก แต่สูงกว่า ก้นสอบปากกว้างใช้กระเดียด ตัวอย่างเช่น “ยายแพ่งนำกระเซอใส่ข้าวเปลือกไปแลกไข่เบ็ดมาทำขนมให้ลูกหลานกิน”

คำว่า **โคลก** กับ **โฉลก**

โคลก เป็นคำนามหมายถึง คำประพันธ์ในภาษาสันสกฤต ๔ บาท เป็น ๑ บท เรียกว่า โคลกหนึ่ง อีกความหมายหนึ่งหมายถึงคำขับร้องสรรเสริญ

ตัวอย่างเช่น “วรรณคดีสันสกฤตมีตำนานว่า วาลมิกิแปลงโคลกบทแรกออกมาด้วยความสมเพชนกกระสาตัวหนึ่งที่ต้องธนูของนายพราน”

โฉลก หมายความว่า โชค โอกาส ตัวอย่างเช่น “เธอคิดว่าสีเหลืองโฉลกดี ดังนั้น เธอจึงชอบเครื่องประดับที่ทำด้วยบุษราคัม”

คำว่า **ยุบล** กับ **ยุคล**

ยุบล เป็นคำนามหมายความว่า ข้อความ เรื่องราว ตัวอย่างเช่น “ความรักของหนุ่มสาวคู่นี้มียุบลแต่หนหลัง”

ยุคล เป็นคำวิเศษณ์ หมายความว่า คู่ สอง เช่น พระยุคลบาท หมายถึงเท้าทั้งสอง ตัวอย่าง เช่น “พระยาพิชัยดาบหัก พอใจที่จะรับใช้สนองเบื้องพระยุคลบาท สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแต่เพียงพระองค์เดียว”

คำว่า **พัศดี** กับ **สัสดี**

พัศดี หมายถึง ผู้บังคับการเรือนจำ ผู้ปกครองนักโทษ ตัวอย่างเช่น “นักโทษหนีออกจากเรือนจำไปได้เพราะพัศดีนอนหลับ”

สัสดี หมายถึง เจ้าหน้าที่บัญชีทหาร ผู้รวบรวมบัญชีคน การรวมบัญชีคน

ตัวอย่างเช่น “ศรรามไปรายงานตัวต่อสัสดีเพื่อเป็นทหาร”

ยังมีคำในภาษาไทยอีกมากที่มองดูรูปคำแล้วคล้ายกันเสียงก็ใกล้เคียงกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน เมื่อนำไปใช้จึงผิดความหมาย นับเป็นเรื่องที่ควรศึกษาและทำความเข้าใจให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้

ร ล ขอประท้วง

ประยงค์ ธนียผล

ปัญหาที่ครูภาษาไทยวิตกกังวลมากก็คือ การออกเสียงควบกล้ำ ร ล ว ซึ่งนักเรียนไม่ระมัดระวังในการออกเสียง หากปล่อยไว้จะทำให้เคยชินและกลายเป็นผิดไป ที่เป็นเช่นนี้ เพราะนักเรียนอาจไม่ทราบความหมายของการออกเสียงคำควบกล้ำที่แตกต่างกัน จึงขอเสนอคำที่มีตัว ร เรือ และ ล ลิงควบกล้ำ กับคำที่ไม่ต้องควบกล้ำเพื่อจะได้เห็นความแตกต่างของเสียงและความหมายดังนี้

คำว่า **กรับ กลับ กับ**

กรับ ร เรือ ควบกล้ำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรับ ความหมายที่ ๑ เป็นคำนาม หมายถึง ไม้สำหรับตีหรือขยับเป็นจังหวะในการฟ้อนรำขับร้องที่เป็นคู่ ทำด้วยไม้ไผ่ซีก เรียกว่า กรับคู่ ที่ทำด้วยไม้จริง เรียกว่า กรับขยับ ที่มีจำนวนหลายอันทำด้วยไม้บางๆ หรืออื่นๆ ร้อยเข้าเป็นพวง เรียกว่า กรับพวง ใช้เป็นอาณัติสัญญาณด้วย เช่น รัวกรับ

กรับ ความหมายที่ ๒ เป็นคำกริยา แปลว่า แห้งติดอยู่ เหมือนกาวติดขามว่า กรับแห้ง

กลับ มี ล ลิง ควบกล้ำ พจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า

เป็นคำกริยา แปลว่าตรงกันข้ามกับภาวะเดิมหรือทิศทางเดิม เช่น กลับหน้าเป็นหลัง กลับบ้าน คืนมาสู่ภาวะเดิม เช่น กลับมีอีก พลิกหน้าเป็นหลัง เช่น กลับปลา เปลี่ยน เช่น กลับชาติ กลับใจ ทำตรงกันข้ามกับที่คาดหมายหรือที่ควรจะเป็น เช่น เราพูดด้วยดีๆ เขากลับด่าเอา

กับ ไม่มี ร เรือ และ ล ลิง ควบกล้ำ พจนานุกรมให้ความหมายไว้ถึง ๔ ความหมาย ดังนี้

กับ ความหมายที่ ๑ เป็นคำนาม หมายถึงเครื่องดักสัตว์ ชนิดหนึ่งมีลั่นหรือไก เมื่อไปกระทบเข้าก็จะปิดหรือจับทันที โดยปริยาย หมายถึง อุปายที่ใช้ล่อให้หลงเชื่อ

กับ ความหมายที่ ๒ เป็นคำหรือความเข้าด้วยกัน มีความหมายว่า รวมกันหรือเกี่ยวข้องกัน เช่น ฟ้ากับดิน กินกับนอน หายไปกับตา

กับ ความหมายที่ ๓ เป็นลักษณนาม เรียกใบลานซึ่งจัดเข้าแบบสำหรับจารหนังสือประมาณ ๘๐๐ ใบ

กับ ความหมายที่ ๔ เป็นคำนาม หมายถึงของที่กินกับข้าว ในภาษาไทยยังมีคำควบกล้ำ ร เรือ และ ล ลิง กับคำที่ไม่มี ร ล ควบกล้ำ อีกหลายคำ ยกตัวอย่าง เช่น

คำว่า พรุ-พลุ-พ

พรุ มี ร เรือ ควบกล้ำ พจนานุกรม ให้ความหมายไว้ว่า เป็นคำนามหมายถึง ที่ลุ่มสนุ่น (อ่านว่า สะ-หนุ่น) บริเวณที่ลุ่มชื้น

และ มีสนุ่น คือ ซากผุพัง ของพืชพรรณทับถมอยู่มาก

พลู มี ล ลิง ควบกล้ำ พจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่าเป็น
คำนาม หมายถึง ดอกไม้เพลิงชนิดหนึ่งบรรจุน้ำมันในกระบอก
ไม้ไผ่ เมื่อจุดมีเสียงระเบิดดังคล้ายเสียงปืน โดยอนุโลมเรียก
ดอกไม้เพลิงอย่างอื่นที่จุดมีเสียงระเบิดดังเช่นนั้นว่า พลู

พุ ไม่มี ร เรือ และ ล ลิง ควบกล้ำ พจนานุกรมให้ความ
หมายไว้ว่าเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึงอาการที่ผุดขึ้นเช่นน้ำหรือ
ของเหลวผุดขึ้นมา อาการที่สิ่งอื่น เช่น โรคผิวหนังผุดขึ้นมา เรียก
ว่าโรคพุพอง ถ้าเป็นคำนาม หมายถึง น้ำที่พุขึ้นมา เรียกว่า น้ำพุ

คำว่า **ครั้ง-คลัง-คั่ง**

ครั้ง ความหมายที่ ๑ เป็นชื่อเพี้ยหอย ตัวเมียไม่มีปีก
เมื่อเป็นตัวอ่อนระยะแรก จะมีขาและหนวดเคลื่อนไหวได้ เมื่อ
ลอกคราบเวลาต่อมาจะไม่มีขา หยุดอยู่กับที่ดูดกินน้ำเลี้ยงจากพืช
และผลิตสารซึ่งเรียกว่าขี้ครั้ง นำไปใช้ทำประโยชน์ในอุตสาหกรรม
ต่างๆ หลายอย่าง

ครั้ง ความหมายที่ ๒ เป็นชื่อกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง พายัพ
เรียก เอื้องครั้ง ภาคกลาง เรียกเอื้องน้ำครั้ง

คลัง มี ล ลิง ควบกล้ำ เป็นคำกริยา หมายความว่า
แสดงอาการผิดปรกติอย่างอาการคนบ้า โดยปริยายหมายความว่า
หมกมุ่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป เช่น คลั่งอ่านหนังสือ คลั่งเล่น
กล้วยไม้

คั้ง ไม่มี ค และ ล หมายความว่า ออกัน, ประดังกัน, เช่น ทำงานคั้งคั้งไว้เหมือนดินพอกหางหมูหรือประสมกับคำอื่นเป็นคับคั้ง หมายความว่า อัดแอ, ยัดเยียด, เบียดเสียดกัน

การพูดคำที่มี ร และ ล กล้า ไม่ชัดเจนนั้น นอกจากจะทำให้ความหมายผิดหรือภาษาวิบัติแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นคนด้อยการศึกษาอีกด้วย ฉะนั้นจึงต้องระมัดระวังการอ่านออกเสียง ตัว ร และ ล กล้าให้ ชัดเจน เพื่อให้แตกต่างกับคำที่ไม่มี ร และ ล กล้าเพื่อมิให้เกิดความสับสน

ขอฝากบทประพันธ์ไว้เป็นข้อเตือนใจในการออกเสียง ร และ ล กล้า ให้ถูกต้อง ดังนี้

ร ล ขอประท้วง	กล้าทั้งปวงหายไปไหน
ร ล กล้าหายไป	พึงครั้งใดไม่เข้าที่
กลุ้มใจไม่มี ร เรือ	กลุ้มใจมากเหลือ ล ลิง ไม่มี
รัก ลัก พังคิตติ	สองคำนี้ความหมายไกล
คำไทยล้วนไพเราะ	พึงเสนาะเพราะจับใจ
ออกเสียงกล้าครั้งใด	ชื่อว่าไทยรักไทยจริง
อนุรักษ์และสืบสาน	จวบลูกหลานเกิดชายหญิง
พูดชัดอย่าประวิง	ให้ ล ลิง ร เรือ อยู่คู่ไทยเทอญ

วรรณกรรมทำยรถ

ประยงค์ ธนียผล

คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดจาคล้องจองด้วยเสียงและสัมผัส ปรากฏให้เห็นบ่อยๆ แต่ไหนแต่ไรมาแล้ว สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ภาษาหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ตามทำยรถบรรทุก รถสองแถวเล็ก หรือรถยนต์ส่วนบุคคลก็เช่นกัน ถือเป็นคำขวัญสำนวนใหม่หรือวรรณกรรมทำยรถได้ เพราะภาษาเหล่านั้น มีสัมผัสคล้องจอง แสดงถึงความรู้สึกรักนึกคิดที่ถ่ายทอดออกมาเพื่อต้องการจะสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความนึกคิด เท่าที่ได้รวบรวมมาเป็นคำคล้องจองซึ่งให้อารมณ์ขัน เตือนกันอย่าประมาท ฉวยโอกาสล้อเลียน เขียนระบายความในใจ เชิญชวนใช้หลักธรรม สื่อคำความหยาบคาย

ประเภทให้อารมณ์ขัน เช่น

รถก็เก่า เมียก็แก่ แม่เลยเรา

นางฟ้าอยู่รถ แม่มดอยู่บ้าน

เห็นงานเป็นลม เห็นนมสู้ตาย

ข้อความเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านที่พบเห็นข้อความนั้นเกิดความขำขัน สนุกสนานขึ้นบานหายจากความเครียดได้

ประเภทเดือนไม่ให้ประมาณ เช่น

เมาเหล้าแค่ขี้ขี้ เมาม้าลงข้างทาง

เมาแล้วขับ ดำรวจปรับแน่นอน

เมาแล้วขับ กลับบ้านเก่า

เมาไม่ขับ กลับบ้านปลอดภัย

พ่อจ๋าอย่าประมาณ หากพ่อพลาดหนูกำพำ

ขับเร็วเงินเดิน ขับเพลินจำจับ

ขับรณะวังชน ชุกชนระวังเอดส์

ข้อความดังกล่าวเป็นการเตือนสติและให้ข้อคิดแก่ผู้ขับ
ยวดยานพาหนะที่เสพยาเสพติดไม่ให้ประมาณ

ประเภทถือโอกาสล่อเลียน เช่น

นายกยังหลีกภัย คุณเป็นใครไม่หลีกผม

รถตู้ดีขีดขวา รถขี้น้ำขีดซ้าย

ข้อความล้อเลียนเด็กใจแตกที่ไม่สนใจการเรียน ประพฤติ
ตัวไม่เหมาะสมด้วยข้อความว่า

เรียนไปก็ปวดหัว มีผัวเถิดนะน้อง

ข้อความนี้นักเรียนที่ดีไม่ควรเอาอย่าง

ประเภทเขียนระบายความในใจ เช่น

ถึงจะแรง ก็ไม่แรงไค้

พอเงินจาง นางก็จร

ทุกหยาดเหงื่อ ก็เพื่อลูก

แรงงานชีวิต อุทิศเพื่อลูกเมีย
ดื่มนมจากเต้า ดีกว่าดื่มเหล้าจากกลม
แข่งคราวนี้พี่ไม่ว่า แข่งคราวหน้า...ฮัม
เสียดก๊อบ มาขับสิบล้อ
สังคมแย่ เพราะคนดีท้อแท้
นั่งซิดๆ ต่อชีวิตคนขับรถ

ข้อความเหล่านี้เป็นการปลอบใจตัวเอง
ประเภทเชยชวนใช้หลักธรรม เช่น
เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป
รู้จักพอ ก็เป็นสุข ทุกสถาน
จิตที่คิดจะให้ ดีกว่าจิตที่คิดจะเอา
อย่าเห็นแก่ตัว
ชีวิตไม่สิ้นหวัง ถ้ายังมีกำลังใจ

ข้อความเหล่านี้เป็นการนำหลักธรรมมาเตือนสติในการ
ดำเนินชีวิต

ประเภทสื่อคำความหมายหยาบคาย ข้อความประเภทนี้มี
หลายสำนวนที่ใช้ภาษาไม่สุภาพ ผู้เขียนไม่ขอยกตัวอย่าง เพราะ
ไม่ต้องการนำมาอ่านออกอากาศ คิดว่าท่านผู้ฟังคงได้ผ่านสายตา
กันมาบ้างแล้ว

สำนวนใหม่ทำยรถเหล่านี้ เพิ่งมาคิดขึ้นในภายหลัง ภาษา
ที่คิดขึ้นใช้มีระดับต่างกัน จะสังเกตว่าจะแบ่งตามประเภทของรถ

ผู้เขียนเป็นห่วงภาษาที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ จึงใคร่เสนอให้คิดและช่วยสร้างสรรค์ สังคมไทยด้วยการใช้ถ้อยคำ ภาษาที่สุภาพ ไพเราะ เพราะลูกหลานไทยได้พบได้เห็น ได้อ่านข้อความนั้นบ่อยๆ ก็อาจซึมซับได้ ภาษาจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกล่อมเกลাজิตใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ในทางกลับกันหากใช้ภาษาที่หยาบคาย โหดโผน จะทำให้เด็กแข็งกระด้าง ก้าวร้าว ไม่น่ารัก เราปรารถนาเช่นนั้นหรือ

การคิดคำขวัญหรือสร้างสำนวนใหม่ขึ้นมาเป็นการดี เป็นการหาความสำราญหาความสนุกจากภาษาวิธีหนึ่ง การเล่นคำ เล่นเสียงเป็นของต้องใจของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดความครื้นเครง แต่จะต้องระวังการใช้ภาษาด้วย การสร้างสรรค์ คำคือรู้จักเลือกคำที่ก่อให้เกิดแง่คิดที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม ละเว้นคำที่ไม่ถูกต้องตามธรรมเนียม และไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรม ท่านก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอนุรักษ์ภาษาไทย

ศัพท์สำหรับพระภิกษุ

ประยงค์ ธนียผล

พระภิกษุ ในฐานะที่เป็นผู้ทรงศีล เป็นผู้สืบอายุพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพ นับถือจากบุคคลทั่วไป การใช้ถ้อยคำสำหรับพระภิกษุจึงใช้แตกต่างไปจากฆราวาส ศัพท์ที่ใช้สำหรับพระภิกษุที่พบเห็นในปัจจุบันตามที่สื่อมวลชนนำมาใช้สำหรับพระภิกษุที่ทุศีล ทั้งนี้เพื่ออ่านได้เข้าใจความหมายของคำที่ถูกต้อง

ข้อความที่ ๑ “ตำรวจกับเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา เข้าไปจับกุมไลน์คำเฟในท่อโคจร”

คำว่า **อโคจร** พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระเทพเวที ประยุทธ์ ปยุตโต พ.ศ. ๒๕๓๒ หมายถึง บุคคลและสถานที่อันภิกษุไม่ควรไปมาหาสู่มี ๖ ประการ คือ หญิงแพศยา หญิงหม้าย สาวเที๋ (คือหญิงโสเภณีที่มีอายุมาก) ภิกษุณี บัณเฑาะก์ (หรือ กะเทย) และร้านสุรา

ข้อความที่ ๒ การสึกของนาย ว เป็นการสึกโดยอาบัติปาราชิก ไม่สามารถกลับมาบวชได้อีก”

คำว่า **อาบัติ** เป็นคำนาม พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง โทษที่เกิดจากการล่วงละเมิดสิกขาบท หรือข้อห้ามแห่งพระภิกษุ มีโทษ ๓ สถาน คือ

๑. โทษสถานหนัก เรียกว่า ครุโทษ หรือมหันตโทษ คือ ทำให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติขาดจากความเป็นภิกษุ ได้แก่ อาบัติปาราชิก ซึ่งเรียกว่า ครุอาบัติ

๒. โทษสถานกลาง เรียกว่า มัชฌิมโทษ คือ ทำให้ภิกษุต้องอาบัติ ต้องอยู่กรรมก่อนจึงจะพ้นโทษ ได้แก่ อาบัติสังฆาติเสส

๓. โทษสถานเบา เรียกว่า ลหุโทษ คือ ทำให้ภิกษุผู้ต้องอาบัติ ที่ต่ำกว่าอาบัติสังฆาติเสสต้องปลงอาบัติ คือ บอກอาบัติของตนแก่ภิกษุด้วยกันเรียกว่า ลหุอาบัติ

คำว่า ปาราชิก เป็นคำนามเป็นชื่ออาบัติหมวดหนึ่งในพระวินัย เมื่อภิกษุละเมิดต้องขาดจากความเป็นภิกษุบวชอีกไม่ได้ มี ๔ ข้อ คือ เสพเมถุน ลักทรัพย์ ข่มามนุษย์ อวดอุตริมนุสธรรม

ข้อความที่ ๓ “ชาวบ้านกล่าวว่า สมิ ผู้นี้มีพฤติกรรมแปลกๆ ไม่ค่อยอยู่วัด ไม่ร่วมสังฆกรรมกับพระในวัด กะว่าหลังจากงานกฐินแล้วเตรียมอพยพหนีให้พ้นวัด”

คำว่า สังฆกรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง กิจที่พระสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูป ขึ้นไปรวมกันทำภายในสีมา

ส่วนคำว่า อัมเปติ หรือ อเปติ เป็นคำกริยา หมายถึง ขับไล่
ข้อความที่ ๔ “ข่าวว่ามีพระเถระผู้ใหญ่ร่วมชบวนการด้วย
อีกหลายรูป” เถระ เป็นคำนาม หมายถึงพระผู้ใหญ่ ตามพระวินัย
กำหนดว่า พระที่บวชตั้งแต่ ๑๐ พรรษาขึ้นไป

ศัพท์สำหรับพระภิกษุยังมีอีกหลายคำที่ควรแก่การสนใจ
ศึกษา ในฐานะที่เราเป็นพุทธศาสนิกชนควรให้ความสนใจและศึกษา
พุทธศาสนา และช่วยกันสนับสนุนภิกษุสงฆ์ในแนวทางที่ถูกต้อง
เพื่อจะได้ไม่มีข่าวอย่างที่ปรากฏในปัจจุบันนี้บ่อยนัก และไม่ควรถือคติว่า “ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์”

การตีความถ้อยคำ

ปราณี บุญชุ่ม

การตีความถ้อยคำที่กำลังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในหมู่นักการศึกษาบางคน หากท่านผู้ฟังเปิดวิทยุหรือโทรทัศน์ในช่วงระยะเวลา ๔-๕ เดือนมานี้จะพบข่าวในวงการศึกษาอยู่เสมอ จะมีนักวิชาการมาอธิบายเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้ความรู้เรื่องแนวทางการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครู และอะไรต่างๆ อีกมากมายและมักจะสรุปว่า เป็นเพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมา กำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ฉะนั้น จึงทำให้เด็กคิดเป็นอย่างเดียว แต่ไม่คิดชอบ ทำเป็นอย่างเดียว แต่ไม่ทำชอบ แก้ปัญหาเป็นอย่างเดียว แต่ไม่รู้จักแก้ปัญหาให้ชอบ ครูจึงสอนไปในแนวดังที่กล่าว เด็กสมัยนี้จึงคิดไม่ดี ทำไม่ดี แก้ปัญหาไม่ดี ดิฉันฟังแล้วรู้สึกเศร้าใจ เป็นอันมากกว่าทำไมถึงตีความถ้อยคำไปได้ถึงเพียงนั้น

คำว่า คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นั้น คำว่า เป็น มีต่อท้าย คำนั้นมีความหมายรวมทั้งคำว่า ดี ชอบ มีประโยชน์ และเกิดผลที่ถูกต้องที่ควรอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่ชัดเจน ที่เราเห็นอยู่เสมอก็คือ คำว่า พูดได้ กับคำว่า พูดเป็น

พูดได้ ก็ลักแต่พูด พูดออกเสียงเป็นถ้อยคำรู้เรื่องสื่อความ ได้ เช่น เด็กพูดได้ แต่ถ้าพูดเป็นนั่นหมายถึง รู้จักพูด พูดได้เหมาะสม พูดได้ดี พูดมีประโยชน์ เป็นการพูดที่ประกอบด้วยสาระความรู้และมีศิลปะการพูด การที่คนจะพูดได้ถึงขั้นพูดเป็นนั่น จะต้องมีความรู้ มีทักษะในการพูด มีศิลปะที่เลือกถ้อยคำเรื่องราวมาพูดได้ เหมาะกับสถานการณ์ต่างๆ เป็นการพูด สร้างสรรค์เป็นประโยชน์

เช่นเดียวกับคำ คิดเป็น คือรู้จักคิด รู้วิธีคิด คิดอย่างมีระบบ คิดดีมีประโยชน์ คิดประกอบการทำงานให้เสร็จ คิดตลอดรอดฝั่ง

ทำเป็น หมายถึง ทำสำเร็จอย่างดี ไม่ใช่ลักแต่ทำได้ แบบสุกเอาเผากิน รู้จักเลือกทำ ทำได้ถูกต้องเหมาะสมประณีต

แก้ปัญหาเป็น ก็เช่นเดียวกัน คำว่า เป็น ที่นำมาต่อท้ายนั้น รวมทั้งความรู้และศิลปะ เทคนิคมาประกอบกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จที่เป็นสิ่งดีสิ่งชอบ

ฉะนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษา ที่ต้องการเน้นให้นักเรียน คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็นนั่นเป็นจุดมุ่งหมายที่ชัดอยู่แล้ว โดยไม่ต้องมาเติมคำว่า คิดชอบ ทำชอบ และแก้ปัญหาชอบ ครูบาอาจารย์เขาก็เข้าใจและก็สอนกันอยู่ แต่ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายนั้น มีสาเหตุมาจากอย่างอื่น ดังที่ต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ แต่ไม่ใช่มาปฏิรูปถ้อยคำภาษาที่เข้าใจกันดีอยู่แล้ว (ยกเว้นบางคนจะพยายามไม่เข้าใจ)

นอกจากนี้ยังมีเรื่อง การจัดลำดับความสำคัญของคำไว้หน้าไว้หลัง เช่น เคยกล่าวว่า นโยบายในการจัดการศึกษา มุ่งให้เด็กเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ก็นำมาวิจารณ์ว่า เพราะเอาคำว่า เก่งนำหน้า เป็นการเน้นเรื่องความรู้ให้เด็กเก่งมากกว่าจะเน้นให้เด็กดี เพราะเอาคำว่า ดี ตามหลังฉะนั้น นักวิชาการบางคนจึงขอให้พูดใหม่ว่า

นโยบายการศึกษา มุ่งให้เด็ก ดี เก่ง มีความสุข ความจริงแล้วคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดอะไรให้คล้องจองกัน จะจำได้ดี นโยบายการศึกษาต้องการให้เกิดทั้ง ๓ อย่างแก่เด็ก คือ เก่ง ดี มีความสุข เป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องทำให้พร้อมๆกัน ให้บรรลุเป้าหมายเหมือนกันเท่ากับไม่ใช่คำไหนอยู่หน้าต้องทำสิ่งนั้นมากกว่า

ยังมีคนบ้าจี้มากกว่านั้น คำขวัญประจำโรงเรียนที่เขาเขียนไว้ว่า ความรู้คู่คุณธรรม ก็ว่าเน้นความรู้มากกว่าคุณธรรม เด็กจึงมีศีลธรรมน้อยกว่าความรู้ ต้องปรับคำขวัญใหม่เป็นคุณธรรมคู่ความรู้ นี่ขนาดทำมาคู่กันแล้วยังต้องสลับที่อีก นับเป็นความบ้าจี้ขนาดหนัก ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วไม่ว่า คำใดนำหน้าเราก็ต้องทำไปพร้อมๆกัน คู่กันไป มัวแต่มาตีความไปในทางที่ไม่ถูก และแก้ถ้อยคำไปมา เสียเวลาโดยใช่เหตุ มีหน้าซ้ำยังทำให้เกิดความสับสน การศึกษาที่ยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเด็กยังไม่เก่ง ยังไม่ดี

ยังไม่มีความสุขนั้น มีสาเหตุมาจากอะไรต้องหาสาเหตุ และนำมา
ปฏิรูปการเรียนรู้ ดีกว่ามาปฏิรูปการใช้ถ้อยคำดังกล่าวนี้เลย

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีทฤษฎีและแนวคิดที่ให้เป็น
นโยบายเป็นแนวทางไว้หลายอย่างเช่น

- นักเรียนเป็นหัวใจของการศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- การจัดการเรียนการสอน ต้องระลึกเสมอว่า จะต้อง
สอนคน สอนชีวิต ไม่ใช่สอนหนังสือ
- การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นนักเรียนสำคัญที่สุด
- จะต้องจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน
ไม่ใช่โรงสอน

● รวมทั้งพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานด้วยพระราชหัตถเลขาในสมุดวัน
พระราชสมภพของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ
สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาส ณ ประเทศ
อังกฤษ พ.ศ. ๒๔๔๔ โคลงบทนี้ ปรากฏเป็นคำขวัญของโรงเรียน
ต่างๆ หลายโรงว่า

ผู้คนกำเนิดคล้าย	คลึงกัน
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ	แพกบ้าง
ความรู้้อาจเรียนทัน	กันหมด
ยกแต่ชั่วดีกระด้าง	อ่อนแก่ฤาไหว

ทั้งหมดแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น เป็นเรื่องเดียวกันทั้งนั้น อยู่ที่ว่าได้ลงมือปฏิบัติกันจริงจังแค่ไหน ต้องหาสาเหตุ และแก้ที่ต้นเหตุ ขอย้ำว่า เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้มีความสำคัญ และมีความจำเป็น การจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ การจะปรับจะแก้ไขก็ต้องหาสาเหตุให้ตรงจุด แต่ถ้าหากการปฏิรูปการศึกษา เป็นเพียงการแก้ความหมายของถ้อยคำแล้วก็น่าเป็นห่วงว่าการปฏิรูปการศึกษานี้จะสำเร็จได้เพียงใด

คำและสำนวนที่มาจากกายและใจ

ปราณี บุญชุ่ม

เมื่อพิจารณาถึงการสร้างคำและสำนวนในภาษาไทย จะเห็นว่า มีเรื่องสนุกๆที่น่าคิดน่าสนใจ ทั้งนี้เพราะคนไทยมีความเฉลียวฉลาดและมีความสามารถในเรื่องการสร้างคำขึ้นมาใช้ เพื่อให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล สามารถสร้างคำจากคำที่มีความหมายตรง มาเป็นคำที่มีความหมายเปรียบเทียบด้วยวิธีการหลายอย่าง อาจเป็นการประสมคำ ซึ่งเรียกว่า คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ หรือเป็นวลีเป็นสำนวนที่ใช้กันอยู่มากมาย

การสร้างคำอาจจะนำสิ่งใกล้เคียงมาสร้าง เช่น ปาก คำว่า “ปาก” นี้หมายถึงอวัยวะที่ใช้รับประทานอาหารหรือใช้สำหรับพูดจา กัน หรือหมายถึงช่องทางที่นำทางจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่ง คำว่า “ปาก” เมื่อนำไปสร้างในลักษณะประสมกับคำอื่นจะเกิดคำใหม่หลายคำ เช่น ปากประตู ปากทาง ปากอ่าว ปากน้ำ ซึ่งยังคงมีความหมายเดิม

คำว่า “ปาก” ในความหมายที่ใช้สำหรับพูดจາอาจจะสร้างคำขึ้นได้มากมายเช่นกัน ได้แก่ **ปากโป้ง** เป็นลักษณะของคน ที่พูดเรื่อย ๆ โดยไม่คิด คนอย่างนี้เก็บความลับไม่อยู่ ซึ่งไม่มีใครชอบ ถ้าสังเกตการสร้างคำจากเรื่องปากแล้ว มักจะเป็นคำที่แสดง

ลักษณะปากที่เป็นไปในทางไม่ดี เป็นทางลบทั้งนั้น เช่นคำว่า ปากเปราะเราะราย เป็นการพูดจาชวนหาเรื่องทะเลาะวิวาท ปากคม การพูดจาเสียดแทงใจ ปากสว่าง เป็นการพูดเปิดเผย เรื่องของผู้อื่น ปากจัด หมายถึง การชอบว่าคนอื่นอย่างรุนแรง หรือพูดได้เถียงไม่หยุดปาก ปากตลาด ก็เป็นคำที่ไม่ดี เข้าลักษณะ การพูดจาด้านไม่ระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ แต่คำว่า ปากร้าย รุนแรงกว่า เพราะอาจจะพูดให้คนอื่นเดือดร้อนใจก็ได้ ปากแข็ง ก็ไม่ดีเพราะคนปากแข็งทำผิดแล้วไม่ยอมรับง่ายๆ คน ปากบอน เป็นพวกปากอยู่ไม่สุข ชอบนำความลับชอบนำความลับของคนหนึ่งไปเล่าให้อีกคนหนึ่งฟังจนเป็นปากเสียงกัน ทำให้เกิดคำว่า ปากเสียง ขึ้น คำว่า ปากมาก ก็ยังไม่ดีอีก เพราะคนปากมาก คือ คนชอบพูดว่าคนอื่นซ้ำๆซากๆ บางทีชอบขยายเรื่องเล็กให้เป็น เรื่องใหญ่ คนที่สอนยากผู้พูดก็จะพูดว่าสอนจน ปากเปียกปากแฉะ ที่ดีขึ้นมามีบ้างก็คง ได้แก่ ปากกล้า หมายถึง การพูดจาที่ไม่เกรงกลัวใครแต่ถ้า ปากหวาน แล้วก็ใช้คำพูดที่ทำให้คนฟังชื่นใจ แต่ก็ อีกนั้นแหละยังมี คำเตือนว่าอย่าเชื่อใจคนปากหวาน ซึ่งมักจะพูด ล่อใจให้หลงเชื่อ

เรื่องของตา “ตา” เป็นอวัยวะที่มีหน้าที่ดูหรือจ้องมองเพื่อให้เกิดการรับรู้ มีสำนวนเปรียบเทียบมากมายที่เกี่ยวกับตา เช่น

ตาขาว ตาเหลือก เป็นสำนวนที่ใช้กับคนขี้ลาด หรือกลัว ถ้า ตาขุ่นตาเขียว ก็เป็นลักษณะของคนทีโกรธ หรือมีคนทำอะไร

ให้ไม่ถูกใจ คนที่นอนไม่หลับก็ใช้ว่า **ตาแข็ง** คนที่มีรสนิยมสูงก็เรียกว่า **ตาสูง** ซึ่งตรงกันข้ามกับคำว่า **ตาดำ** ส่วนคำว่า **ตาถั่ว** หมายถึง การมองไม่เห็นความดีของคนอื่น ถ้าใช้ว่า **ตาค้าง** ก็เป็นอาการที่ ตกตะลึงด้วยความพิศวงงงงวยมองจนตาค้าง แต่ถ้ามองอะไรที่ คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงก็ใช้ว่า **ตาผาด** เป็นต้น

คำอุปมาอื่นๆที่นำมาใช้ก็ดี **ตาไก่** โลหะที่ใช้เลี่ยมรูผ้า หรือรูหนังเพื่อกันสึก **ตาปลา** เนื้อที่ด้านแข็งกลมๆคล้ายตาของ ปลา **ตาแมว** ชื่อพลอยมีค่าชนิดหนึ่ง **ตากุ้ง** เป็นสีม่วงแก่

หู เป็นอวัยวะที่ทำหน้าที่สำหรับฟังเสียง คำว่า “หู” นำมาใช้ในคำเปรียบเทียบ เช่น **หูกระต่าย** ใช้สำหรับติดคอเสื้อ หรือ ผูกเงื่อนเป็นรูปหูกระต่าย ส่วน **หูกวาง** เป็นชื่อต้นไม้ และ **หูช้าง** เป็นชื่อขนมหรือชื่อเรียกกระเจกช้างรถ นอกจากนี้ยังมีสำนวน อีกหลายสำนวน เป็นต้นว่า คนที่เชื่อคนง่ายใช้ว่า **หูเบา** ซึ่งตรง ข้ามกับ คำว่า **หูหนัก** หมายถึง ไม่เชื่อใครง่ายๆ พวกที่ฟังอะไรได้ ฉับพลันรับรู้เร็ว เรียกว่า **หูไว** ส่วนสำนวน **หูยาน** จะใช้กับผู้ชาย ที่กลัวภรรยา เพราะภรรยาจะดึงหูให้ยานได้ง่ายๆ สำนวนที่สอน ให้เชื่ออย่างมีเหตุผลคือ **ฟังหูไว้หู** เนื่องจากหูมีความสำคัญต่อ การศึกษาเพราะหูไว้ฟัง การฟังทำให้เกิดความรู้ ถ้าคนไหนฟังแล้ว ไม่รู้เรื่อง บอกเท่าไรก็จำไม่ได้ก็จะใช้สำนวนว่า กอซ้อยยังไม่กระดิกหู ส่วนพวกที่ประสาทหูไม่ดีก็จะมีคำว่า **หูตึง** **หูหนวก** **หูอื้อ** และ **หูจำพรรษา** ก็ใช้เป็นสำนวนได้เช่นเดียวกัน

จากเรื่องของหูกจะไปยังเรื่องของจมูก สำนวนเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับจมูกก็คือ **จมูกไว** หรือ**จมูกมด** มีความหมายว่าได้กลิ่นเร็ว หมายถึง ผู้ที่รู้ตัวทันเหตุการณ์ บางที่ใช้เข้าคู่กับหูผี เป็น หูผีจมูกมด สำนวนที่ใช้กับคนที่ทำอะไรตามที่คนอื่นเขาให้ทำโดยไม่ได้ใช้ความคิดของตนเองเรียกว่า จมูกจมูก สำนวนว่า ยืมจมูก อาจใช้ว่ายืมจมูกคนอื่นหายใจ คนประเภทนี้ไม่ชอบทำอะไรด้วยตนเอง คอยให้वानคนอื่นเขาทำให้เป็นลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ คนบางคนที่โง่เขลาเบาปัญญายอมให้คนอื่นใช้ หรือตามเขาไปแล้วแต่เขาจะพาไปใช้ สำนวนว่า สนจมูก อีกสำนวนหนึ่งว่า ลูบหน้าปะจมูก ซึ่งมีความหมายว่าทำอะไรเด็ดขาดจริงจังไม่ได้เพราะจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง

ต่อจากจมูกลงมาก็มึล้น เป็นอวัยวะรับรู้รส คำประสมที่สร้างจาก คำว่า มึล้น มีหลายคำ เช่น ปลาแล้นหมา เป็นปลาที่มีลักษณะแบนคล้ายแล้นหมา ส่วน **แล้นทะเล** คือ กระดองปลาหมึก แล้นงูเห่า เป็นผักใบเล็กๆ **แล้นมังกร** เป็นพันธุ์ไม้เถาใบที่หยักตรงปลาย และ **แล้นไก่** คือ เนื้อในลำคอของคนที่ยืนจากเพดานอ่อนสำหรับปิดช่องขึ้นจมูกเมื่อเวลากินอาหาร

สำนวนที่ใช้กับ คำว่า **แล้น** มีมาก ตัวอย่างเช่น คนวิ่งมาอย่างเร็วจนเหนื่อยหอบก็พูดว่า **เหนื่อยจนแล้นห้อย** คนที่ปากกล้าได้เถียงไม่ลดละใช้เป็นสำนวนว่า **แล้นกระด้างคางแข็ง** สำนวนนี้มักมีอยู่ในคำประพันธ์ สำนวนที่เกี่ยวกับแล้นมักจะเป็นเรื่องของถ้อยคำและการพูดจา

คนที่กล่าวคำไพเราะน่าฟังเป็นที่ถูกใจคนทั้งหลายเรียกว่า **ล้นทอง** มักหมายถึง คนที่มีคุณสมบัติเป็นนักพูด หรือทำการพูดที่ เจริญเรื่องต่างๆ ได้สำเร็จผลก็ใช้สำนวนนี้ หรือจะใช้คำว่า **ล้นทูด** ก็ได้ สำนวนว่า **ล้นสาธิตา** คือ การพูดที่มีเสน่ห์ทำให้คนหลง ติดใจ ในคำพูด และคนที่มีถ้อยคำคมคายเป็นเจ้าสำนวน เรียกว่า **คน ล้นลมคมคาย** ส่วนสำนวนว่า **ล้นลาย** แปลว่าพูดสลับซับซ้อนน่า เชื่อถือเช่นเดียวกับ คนร้อยล้นหรือ **ร้อยล้นกะลาวน** คือ คนพูด ไม่อยู่กับร่องกับรอย ตลบตะแลง เดี่ยวพูดอย่างนั้นเดี่ยวพูดอย่าง นี้เปลี่ยนแปลงได้ไม่มีวันจบสิ้น คนอย่างนี้ไม่น่าคบหา **ล้นไก่ล้น** หมายถึง พูดไม่ชัด เช่น คนดื่มเหล้ามักจะพูดอ้อแอ้เหมือนล้นไก่ล้น สำนวนพูดก็อ้อแอ้ตามไปด้วย นอกจากนี้คนที่พูดเชื่อถือไม่ได้ กลับกลอกหลอกลวง มีสำนวนว่า **ล้นไม่มีกระดูก** มีความหมาย เช่นเดียวกับ **ล้นดัดถึงหู** และการพูดลำบัดสำนวนไม่ตรงไปตรง มาเรียกว่า **เล่นล้น** ส่วนสำนวน **ล้นคับปาก** มีความหมายเช่น เดียว กับสำนวนว่า **น้ำท่วมปาก** คือ ไม่กล้าพูด พูดไม่ออกเพราะมี เหตุการณ์บังคับให้จำต้องนิ่ง

ต่อจากล้นที่เป็นเครื่องรับรู้ก็จะกล่าวถึง คำว่า **ใจ** ซึ่งเป็น เครื่องรับรู้ทางความรู้สึก **ใจ** มีความหมายสำคัญที่สุด ถ้าปราศจาก ใจทุกสิ่งทุกอย่างในร่างกายก็หมดความหมาย มีความกล่าวว่า “ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว” หรือร่างกายจะผ่องใสต้องมีดวงใจที่ สุด สมบูรณ์

ใจ มีความรู้สึกนึกคิดเป็นนามธรรม แต่แสดงออกให้รู้ได้ทั้งกายและวาจา เช่น ดีใจ ก็ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะอ่อนหวาน ถ้าเสียใจก็หน้านิ่วคิ้วขมวด พุดจาดุ้นกระโชกกระซาก การแสดงออกของใจเปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ และความสะเทือนใจ จึงทำให้เกิดมีถ้อยคำสำนวนที่เกี่ยวกับใจอย่างมากมาย เช่น ใจกว้าง แสดงถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตรงกันข้ามกับ ใจแคบ ส่วนใจจิต ใจดำ หมายถึง ไม่มีแก่ใจเอื้อเฟื้อใคร หรือเห็นแก่ตัว ส่วนใจแข็ง หรือใจเพชร หมายถึง ไม่ยอมใครง่ายๆ ไม่รู้สึกสงสาร ซึ่งตรงกันข้ามกับใจอ่อน คนที่มีใจเด็ดเดี่ยวก็เรียก ใจเด็ด คนไม่หลายใจก็เรียก ใจเดียว คนกล้าได้กล้าเสียก็เรียก ใจถึง ผู้ที่ฝักใฝ่ในการทำบุญเรียกใจบุญ การมีความห่วงใยมีสำนวนว่า ใจจดใจจ่อ คนที่ประพฤติในทางที่ผิด ประพฤติไปตามความนิยมของตนเรียกว่า ใจแตก คนที่ใจไม่อดทนก็เรียกว่า ใจปลาชิว คงเป็นเพราะปลาชิวเป็นปลาดตัวเล็กๆ คนดุร้ายใจดำอำมหิตก็เรียกว่า ใจยักษ์ คนโกรธง่าย คือ คนใจน้อย สำนวนว่า ใจไม้ไผ่ระกำ หมายถึง ไม่มีความเมตตากรุณา หรือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และใจลอย หมายถึง คนที่เผลอสติไม่รู้จักควบคุมตนเองเคลิบเคลิ้มไปตามเสียงที่ได้ยิน

คำและสำนวนที่เกี่ยวกับส่วนอื่นๆ ของร่างกาย เช่น หน้า คิ้ว คาง ศีรษะ หรือหัว ยังมีอีกมาก

ตั้งใจจะให้สุภาพจริงหรือ

ปราวณี บุญชุ่ม

ปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ จะพบว่ามีการใช้ภาษาที่มีแนวโน้มผิดไปในทางเดียวกันอยู่บ่อยๆ จนผู้เขียนเริ่มสงสัยว่าจะมีสาเหตุมาจากอะไรกันแน่ จะว่าเกิดจากการไม่รู้หรือเกิดจากลัทธิเอาอย่างหรือเกิดจากเจตนาจะใช้เพื่อความพอใจของตนเองเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น

ข้อความจากหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งที่เขียนประกอบภาพ
หมีแพนด้าว่า

“หมีแพนด้าเพศเมียตัวนี้ มีผู้พบอยู่ใกล้หมู่บ้านฮ่องกู ในเมืองเฉิ่นตู เมืองหลวงของมณฑลเสฉวนประเทศจีน นับเป็นครั้งแรกที่มีการพบหมีแพนด้าใกล้เมืองใหญ่ หมีแพนดามีอายุ ๑๐ ปี น้ำหนัก ๕๓ กิโลกรัม และเชื่อว่าตั้งครรภ์อยู่”

ชาวนางสาวไทยแสนสวยคนหนึ่ง คุณักข่าวที่ไปเรียก
สุนัขของเธอว่า มัน เธอบอกว่า “สุนัขของฉันไม่ใช่หมานะ เขา
แสนรู้ออก”

ผู้อ่านชาววิทยุสถานีหนึ่งว่า “นายินดีกับมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ที่สามารถโคลนนิ่งวัวเป็นผลสำเร็จ จนแม่วัวจะ
คลอดลูกภายในสิ้นเดือนนี้”

ผู้บรรยายถ่ายทอดผลงาน บีโอไอแฟร์ บรรยายภาพหมู่
ในนิตรรศการของบริษัท ซีพี เครือเจริญโภคภัณฑ์ ว่า “หมู่เหล่านี้
เขาต้องอยู่ห้องแอร์ เพื่อเขาจะได้สบายและขยายพันธุ์ได้ดี”

จากที่ได้ประมวลมานี้ เพื่อจะได้นำมาประกอบการพิจารณาว่า
การที่มีผู้ใช้ภาษาผิดไปจากที่เคยใช้นั้นเพราะเหตุใด เพราะเข้าใจ
ผิดว่าสัตว์ที่กล่าวถึงนั้น ควรใช้ถ้อยคำเหมือนเป็นมนุษย์หรืออย่างไร
แต่ก็เป็นธรรมดาความรักความผูกพันระหว่างเจ้าของสัตว์เลี้ยง
อาจทำให้เจ้าของใช้คำเรียกผิดจากหลักภาษาไปบ้าง แต่สิ่งสำคัญ
ในการใช้ภาษาต้องใช้ให้ถูกต้อง

ข้อความแรกทักกล่าวถึง หมิแพนด้าตั้งครรรค์ ซึ่งความจริง
แล้วคำว่า ครรรค์ นั้นใช้สำหรับ คนหรือหญิงมีครรภ์ หรือหญิงตั้งครรรค์
แต่สำหรับสัตว์เราจะใช้ว่า ตั้งท้อง แต่ที่เขียนเช่นนี้คงเกิดจาก
ความเข้าใจผิดว่า ถ้าสัตว์นั้นเป็นสัตว์พิเศษที่หายากควรจะใช้คำพิเศษ
ไปด้วย เช่นเดียวกับ ชาวสุนัขของนางสาวไทย ชาววัวโคลนนิ่ง
ใกล้จะคลอด และชาว หมูพันธุ์พิเศษ ดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว

หากแนวคิดเป็นเช่นนี้ที่ผู้เขียนคาดเดาแล้วก็เป็นเรื่อง
น่าวิตก เพราะภาษาจะถูกเปลี่ยนแปลงไปตามใจชอบ โดยไม่มียึด
หลักเกณฑ์ ภาษาไทยเรามีระดับของภาษา สรรพนามที่ใช้เรียกสัตว์
เราใช้ มัน ทั้งนั้น คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะสัตว์ก็จะต่างไปจากคน ไม่
ควรนำมาใช้ปนกัน เช่น วัวคลอดลูก ก็ควรจะใช้ว่า วัวตกลูกหรือ
วัวออกลูก หมิตั้งครรรค์ ก็ต้องใช้ว่า หมิมิท้อง หรือหมิตั้งท้อง

จากการที่ผู้เขียนได้ฟังได้อ่าน พบการใช้คำที่ผิดในลักษณะนี้อยู่บ่อยมาก จึงอยากรู้ว่าขณะนี้ ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนจะคิดอย่างไร จึงได้นำข้อความทั้ง ๔ ข้อความนั้นให้ผู้อ่านลองนำไปให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความเหล่านี้มีผิดที่ใดบ้าง ปรากฏว่านักเรียนบอกว่าถูกต้องแล้ว เพราะปัจจุบันใช้อย่างนี้หากไม่พูดอย่างนี้แสดงว่าไม่สุภาพ ไม่ยกระดับสัต์ว์ของตนให้มีระดับสูงขึ้น มีนักเรียนคนหนึ่งยังคุยต่อว่า “สุนัขของหนูก็กำลังใกล้คลอดแล้วค่ะ หนูจะต้องพามันไปหาหมอทำคลอดในวันหยุดนี้”

เรื่องการใช้คำที่เจตนาจะให้สุภาพมิให้เห็นอยู่เสมอ เช่น เปลี่ยนคำสำนวนไทยที่เคยมีแต่เดิมเสียใหม่ เช่น สำนวนที่ว่า “มือไม่พายเอาตีนราน้ำ” ซึ่งมีความหมายว่า ไม่ช่วยทำแล้วยังขัดขวางการทำงานของผู้อื่น เปลี่ยนเป็น “มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ” เปลี่ยนตีนเป็นเท้า เพราะเห็นว่าไม่สุภาพ ซึ่งที่จริงแล้วควรจะใช้คำซึ่งใช้มาแต่เดิมไว้ไม่เห็นจะเสียหายอะไร ทำไมตีนเขาตีนผม ตีนกา เรายังใช้ได้

อีกสำนวนหนึ่งคือ “ฝนตกชั้หมูไหล คนจัญไรมาพบกัน” ซึ่งมีความหมายว่า “พลอยเหลวไหลไปด้วยกัน” มีละครเรื่องหนึ่งชื่อว่า “ฝนตกชั้หมูไหล คนอะไรมาพบกัน” เปลี่ยน จัญไร เป็นอะไร ไม่ทราบเหมือนกันว่าจงใจจะเปลี่ยนให้สุภาพหรืออย่างไร

การใช้คำที่ผิดแผกไปดังที่กล่าวถึง หากไม่ท้วงติงกันนานไปจะเป็นปัญหาที่จะต้องตามแก้กันอีกมากมาย เพราะเยาวชนไทย

มักใช้ตามสื่อมวลชน ฉะนั้นในวงการของสื่อมวลชนต้องระมัดระวัง
และพิถีพิถันในการใช้ภาษาไทยให้มากขึ้น

หมายเหตุ : หมีแพนดา เวลาอ่าน อ่านว่า หมีแพนด้า

การใช้ภาษาไทยในการสอบสัมภาษณ์

พงษ์ไท มุสิกะพงษ์

ผู้เขียนมีอาชีพรับราชการ เคยมีโอกาสเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการหลายครั้ง เมื่อหลายปีมาแล้ว ต่อมาว่างเว้นไว้นาน จนกระทั่งเมื่อได้เป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์อีกครั้ง เป็นการสอบสัมภาษณ์บุคคลเข้ารับราชการในระดับ ๓ มีผู้เข้าสัมภาษณ์จำนวน ๔๙ คน ส่วนหนึ่งเป็นผู้ต่งงานที่ผู้ว่าจ้างให้ออกจากงานเนื่องจากบริษัทประสบปัญหาเศรษฐกิจ ส่วนหนึ่งจบการศึกษามาแล้ว ๒ ถึง ๓ ปี ยังหางานทำไม่ได้ ซึ่งก็คงเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจอีกเช่นกัน และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษา อยู่ระหว่างหางานทำ มีทั้งชายและหญิง เท่าๆ กัน อายุเฉลี่ยระหว่าง ๒๒ ปี ถึง ๒๕ ปี ซึ่งนับว่าเป็นคนรุ่นหนุ่มรุ่นสาว หรือที่เรียกกันว่า “คนรุ่นใหม่” นั่นเอง

จากการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้เขียนได้ข้อสังเกตหลายประการเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยของคนรุ่นใหม่หรือกล่าวได้ว่าเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ บางอย่างทำให้ผู้เขียนรู้สึกแปลกใจและตกใจ มองเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษาไทยไม่น้อย ทำให้เกิดความกังวลว่าจะพาให้ภาษาไทยผิดเพี้ยนหรือที่เรียกว่าภาษาวิบัติได้

ซึ่งอาจจะมาจากหลายสาเหตุ ทำให้รู้สึกวิตกกและเป็นห่วงว่าปัจจุบันนี้
การใช้ภาษาไทยของเยาวชนผิดเพี้ยนไปได้ถึงเพียงนี้หรือ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในการสอบสัมภาษณ์
ดังกล่าว มีดังนี้

ลักษณะแรก เมื่อผู้รับการสัมภาษณ์ตอบข้อซักถาม จะต้อง
มีคำว่า “ประมาณว่า” อยู่ในประโยคที่พูดทุกครั้ง ตัวอย่างเช่น

ถาม “ทำไมจึงอยากมาทำงานที่หน่วยงานนี้”

ตอบ “ประมาณว่าสนใจงานด้านนี้ ซึ่งเป็นงานที่ให้บริการ
และช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับผลโดยตรง”

ถาม “ตำแหน่งที่คุณสมัครเข้ามาทำงานนี้ ทำเกี่ยวกับอะไร”

ตอบ “ประมาณว่าทำเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน
ของสถานประกอบการโดยออกตรวจให้สถาน
ประกอบการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย”

ถาม “วิชาที่เรียนมา มีการสอนเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัย
หรือไม่”

ตอบ “ไม่ ประมาณว่ามีเหมือนกัน แต่แทรกอยู่ในเรื่อง
การใช้เครื่องมือ”

ลักษณะที่สอง เมื่อผู้รับการสอบสัมภาษณ์ตอบข้อซักถาม
จะต้องมีคำว่า “อันนี้” อยู่ในประโยคที่พูดทุกครั้ง ตัวอย่างเช่น

ถาม “ทราบไหมว่า ตำแหน่งที่คุณสมัครเข้าทำงานนี้ รับ
กี่ตำแหน่ง”

ตอบ “อันนี้ไม่ทราบ ทราบแต่ว่าทำด้านความปลอดภัย”

ถาม “งานด้านความปลอดภัยในการทำงานมีกฎหมายรองรับ คุณไม่ได้จบทางด้านกฎหมาย จะทำได้หรือ”

ตอบ “ทราบว่างานนี้ไม่จำเป็นต้องจบกฎหมาย อันนี้มีความตั้งใจที่จะทำงานก็จะศึกษาจากงานที่ทำและจากเพื่อนร่วมงาน ที่เรียนมากก็มีสอนเป็นพื้นฐาน”

ถาม “ไปอยู่ต่างจังหวัดได้ไหม”

ตอบ “ได้ อันนี้ไปได้ทั่ว ไม่มีภาระทางบ้าน”

ลักษณะที่สาม เมื่อผู้รับการสอบสัมภาษณ์ตอบข้อซักถามจะต้องมีคำว่า “ครับผม” อยู่ในประโยคที่พูดทุกครั้ง และใช้ไม่ถูกที่ ตัวอย่างเช่น

ถาม “ที่เป็ดรับสมัครนี้ คุณทราบข่าวจากไหน”

ตอบ “ครับผม จากหนังสือพิมพ์ครับผม”

ถาม “หนังสือพิมพ์อะไร”

ตอบ “ไทยรัฐครับผม”

ถาม “นอกจากที่นี่แล้ว ไปสมัครที่ไหนบ้าง”

ตอบ “ครับผม ไปสมัครที่การทำเรือและที่เทศบาล แต่ยังไม่ประกาศผลครับผม”

ถาม “คิดว่าจะได้หรือไม่”

ตอบ “ครับผม หวังว่าจะได้ แต่อยากได้ที่นี้ครับผม”

ลักษณะที่สี่ เมื่อผู้รับการสัมภาษณ์ตอบคำถาม จะต้อง
ทวนคำถามทุกครั้งที่พูด ตัวอย่างเช่น

ถาม “จบการศึกษาปีไหน”

ตอบ “จบการศึกษาปีไหน จบ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐”

ถาม “จบมาแล้วทำงานอะไรหรือเปล่า”

ตอบ “ทำงานหรือเปล่า ยังไม่เคยทำงาน”

ถาม “ทำไมไม่ทำ หากงานทำไม่ได้หรืออย่างไร”

ตอบ “ทำไมไม่ทำ คือ ไปสมัครงานหลายที่แต่เขาไม่รับ”

ถาม “สมัครที่ไหนบ้าง”

ตอบ “ที่ไหนบ้าง สมัครหลายแห่ง ๓ ถึง ๔ บริษัท และ
สอบ เข้ารับราชการ ๒ ครั้ง แต่สอบไม่ได้”

การใช้คำว่า “ประมาณว่า” “อันนี้” “ครับผม” และการ
ทวนคำถามทุกครั้งที่พูด หากไม่พูดคำเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้เสียความ
เป็นการใช้ภาษาไทยในลักษณะ

- ใช้คำฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น
- ใช้คำโดยไม่มีความหมาย และบางครั้งทำให้
ประโยคที่พูดมีความหมายผิดเพี้ยนไป

- สร้างความรำคาญแก่ผู้ฟัง
- ทำให้ผู้พูดเสียบุคลิกภาพ และไม่น่าเชื่อถือ
- สิ้นเปลืองเวลา

การพูดในลักษณะดังกล่าวมักจะได้นิดได้ฟังอยู่เสมอจากการพูดของวัยรุ่น หรือหนุ่มสาวที่เป็นดาราซึ่งออกรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ ผู้เขียนคิดว่า อาจจะเป็นความนิยมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรืออาจจะเป็นเทคนิคในการทำรายการให้ดูแปลกใหม่ แต่เมื่อได้มาพบเห็นจากการสอบสัมภาษณ์ ทำให้คิดว่าไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะตัว เฉพาะรายเท่านั้น แต่ได้แพร่หลายในหมู่เยาวชน

นอกจากนั้น ยังมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง ที่ยังคงมีให้พบเห็นอยู่เสมอ เช่น การพูดคำว่า เอ้อ อ้า การพูดตัว ร เรือ ล ลิง และคำควบกล้ำที่ไม่ชัดเจน หรือการพูดโดยไม่มีคำว่า ครับ ค่ะ ซึ่งเป็นคำสุภาพ การพูดเสียงห้วน ไม่น้ำเสียง และอื่นๆ ซึ่งการสอบสัมภาษณ์ครั้งนี้มีผู้รับการสัมภาษณ์ใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้องดังกล่าวเป็นจำนวนเกือบครึ่ง มากกว่าที่ผู้เขียนเคยพบจากการสอบสัมภาษณ์เมื่อหลายปีก่อน การใช้ภาษาไทยที่กล่าวมานี้ อาจจะยังสรุปไม่ได้ว่า คนรุ่นใหม่หรือเยาวชนรุ่นใหม่มีการใช้ภาษาไทยที่ตกต่ำกว่าเดิม แต่ก็เป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจและควรหยิบยกมาพิจารณา

สภาพการณ์หนึ่งที่ผู้เขียนพบเห็นในการรับราชการ คือ พบว่าข้าราชการรุ่นใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับต้น เมื่อเข้ามาทำงานมักจะมีปัญหาในการพูดและการเขียนภาษาไทย ซึ่งทำให้ไม่สามารถทำงานได้หรือทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

ส่วนที่เกี่ยวกับการพูด เช่น การสั่งงานหรือมอบงานด้วยวาจา การชี้แจง การประชุม การพูดเสนอโครงการหรือรายงาน ที่เกี่ยวกับการเขียน เช่น การร่างหนังสือโต้ตอบ การเขียนหนังสือสั่งงาน หรือมอบงาน การเขียนรายงาน การสรุปวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหานี้จะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยหรือไม่ นักเรียนขาดหลักเกณฑ์และการฝึกฝนการพูดที่ถูกต้อง ประกอบกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งต่างๆ เหล่านี้น่าจะมีส่วนทำให้เยาวชนใช้ภาษาไทยอย่างไม่ถูกต้อง ซึ่งมีได้เป็นผลเสียเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น แต่จะส่งผลถึงสังคมและประเทศชาติ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อยู่ในวงการศึกษา น่าจะได้ตระหนักและร่วมกันพิจารณาทบทวน หาแนวทางปฏิบัติเพื่อที่จะรักษาความถูกต้องในการใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันล้ำค่าของเราอย่างจริงจังต่อไป

เรื่องผี ๆ

พงษ์ไท มุสิกะพงษ์

เมื่อเอ่ยถึงคำว่า “ผี” มักจะทำให้คนรู้สึกหวาดกลัว คือกลัวว่าผีจะมาหลอก เชื่อว่าผีหลอกจะทำท่าแปลกประหลาดน่าเกลียด น่ากลัว เช่น แลบลิ้น ปลิ้นตา แหกอก ยกหัว เป็นต้น ซึ่งไม่เข้าใจว่าทำไมผีจึงชอบหลอกคน อาจจะเป็นบุคลิก ประจำตัวของผีกระมัง

เรื่องผี ๆ ที่จะพูดถึงนี้ ไม่เกี่ยวกับความน่ากลัวหรือวิธีการหลอกของผี เหตุที่ทำให้ต้องพูดถึงเพราะมีสำนวนในภาษาไทยที่คนส่วนใหญ่มักจะพูดกันผิดอยู่เสมอ ดังจะยกตัวอย่างประโยคว่า “เมื่อวานนี้ขับรถไปชนท้ายรถเขา เสียเงินไปเยอะ มาวันนี้ยังถูกขโมยที่บ้านลักของไปอีก เหมือนผีซ้ำด้ามพลอย” สำนวนคำที่ว่า “ผีซ้ำด้ามพลอย” สะกดคำว่า “ด้าม” ด้วย ด เด็ก สระ อา ม ม้า ไม่โท ไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องคือ “ผีซ้ำด้าพลอย” เป็นสำนวนหมายถึง ถูกซ้ำเติมเมื่อพลาดพลั้งลงหรือเมื่อคราวเคราะห์ร้าย

ก่อนอื่นมาทำความเข้าใจเสียก่อนว่า ผีคืออะไร คำว่า “ผี” หมายถึง สิ่งที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นสภาพลึกลับ มองไม่เห็นตัว แต่อาจจะปรากฏเหมือนมีตัวตนได้ อาจให้คุณหรือโทษได้ มีทั้งดีหรือร้าย อีกความหมายหนึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกคนที่ตายไปแล้วว่าผี

ผีชนิดแรกคือ “ผีด้า” เป็นผีที่จัดอยู่ในจำพวกผีเรือน คือผีที่สิงอยู่ตามบ้านเรือน

“ผีกองกอย” เป็นผีป่าจำพวกหนึ่งมีเสียงร้องว่ากองกอย ชอบลอบเลือดคนที่เท่า บางทีเรียกว่าผีดืบ รูปร่างเป็นอย่างไร ไม่ปรากฏ

“ผีกระสือ” เป็นผีที่ถือว่าเข้าสิงในตัวผู้หญิง ชอบกินของโสโครก คู่กันกับ “ผีกระหัง” ซึ่งเป็นผีที่เข้าสิงในตัวผู้ชาย เชื่อกันว่า เดิมเป็นผู้ชายที่เรียนวิชาอาคมจนแก่กล้าเข้าก็มีปีก มีหาง จะไปไหนก็ใช้กระดั่งต่างปีก สากดำขาวต่างขา สากกะเบือต่างหาง ชอบกินของโสโครกเช่นกัน ผีกระหังนี้บางทีเรียกว่า ผีกระหาง

“ผีปอบ” เป็นผีที่เชื่อกันว่า สิงอยู่ในตัวคน กินตับไตไส้พุง จนหมดแล้วออกไป คนนั้นก็ตาย

“นางไม้” เป็นผีผู้หญิงที่ถือกันว่า สิงอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ เช่น ต้นตะเคียน บางทีเรียกว่า ผีตะเคียน หรือ นางตะเคียน ถ้าสิงอยู่ตามต้นกล้วยตานี เรียกว่า ผีตานี หรือนางตานี

“ผีเปรต” เป็นผีเลวจำพวกหนึ่ง มีหลายชนิด ชนิดหนึ่งว่ากันว่า มีรูปร่างสูงโย่งเท่าต้นตาล ผมหยาวยอกหยอย คอยาว ผอมโซ มีปากเท่ารูเข็ม มือเท่าใบตาล กินแต่เลือดและหนองเป็นอาหาร มักร้องเสียงดังวิ๊ๆ ในตอนกลางคืน พระพุทธศาสนาสอนว่า เปรตเป็นสัตว์พวกหนึ่งเกิดในอบายภูมิ คือ แดนทุกข์

“ผีถ้วยแก้ว” เป็นผีที่เกิดจากการเล่นทรงเจ้าเข้าผีวิธีหนึ่ง โดยผู้เล่นเอานิ้วแตะที่ถ้วยแก้ว แล้วถ้วยแก้วจะเคลื่อนไปตามตัวอักษรต่างๆ ให้ผู้เล่นอ่านเอาความได้

ที่ได้พูดแล้วนั้นคือ คำที่ใช้เรียกชื่อผีไทยชนิดต่างๆ ยังมีคำบางคำที่บางคนเข้าใจว่าเป็นผี แต่ที่จริงแล้วไม่ใช่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำแรกคือคำว่า “ผีตอเหลือง” หมายถึงชื่อเรียกชนกลุ่มน้อยชาติเขาพวกหนึ่ง อาศัยอยู่ในป่า

“ผีบุญ” หมายถึงผู้อวดวิเศษว่ามีฤทธิ์ทำได้ต่างๆ อย่างผีสาংเทวดาให้คนหลงเชื่อ

“ผีพุ่งไต้” หมายถึงเทวดาจากอวกาศ เมื่อเคลื่อนที่ผ่านบรรยากาศสุวิมลโลกจะลุกไหม้ให้แสงสว่างจ้า เนื่องจากเสียดสีกับอากาศ ถ้ามีขนาดเล็กก็จะมอดไหม้ดับไป ถ้ามีขนาดใหญ่จะตกถึงผิวโลก เรียกว่า อุกกาบาต

“ผีอำ” หมายถึงอาการที่ปรากฏเมื่อเวลานอนเคลิ้มไปว่ามีคนมาปลุกปล้ำหรือยึดคร่าให้มีอาการเหนียวหอบจนตื่นขึ้น

“ผีฟ้า” หมายถึง เทวดาพวกหนึ่ง แต่เดิมไทยยังไม่รู้จักคำว่าเทวดา และเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บนฟ้าว่า ผีฟ้า ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงใช้เรียกพระเจ้าแผ่นดินว่า ผีฟ้าครัยโสธรปุระ ปัจจุบันคนเข้าใจผิดนำมาใช้ในความหมายว่า ผีฟ้าคือผีชนิดหนึ่ง

เรื่องผีๆ ที่ได้พูดมานี้ คงไม่ทำให้คนที่กลัวผีหายกลัวไปได้ อันที่จริงแล้วผีจะน่ากลัวอย่างไรคงไม่น่ากลัวเท่าคน คนที่มีนิสัยไม่ดีหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เรียกว่า “คนผีๆ” หรือ “คนผีทะเล” คนที่มีลักษณะเช่นนี้ ย่อมไม่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างแน่นอน

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๑)

พงษ์ไต้ มุสิกะพงษ์

คำว่า “กีฬา” เป็นคำนาม หมายถึงการแข่งขัน หรือการเล่นเพื่อความสนุก กีฬาเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น และมีมาช้านานตั้งแต่โบราณ กีฬามีหลายชนิดแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น แต่ละประเทศ แรกเริ่มนั้นเป็นการเล่นหรือแข่งขันกันเฉพาะในกลุ่มคนในท้องถิ่น ต่อมาเมื่อการติดต่อกันขยายตัว และกว้างขวางขึ้น จึงมีการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนการเล่นกีฬา หรือการแข่งขันกีฬาระหว่างกัน กีฬาที่มีลักษณะการเล่นที่สนุกสนาน ตื่นเต้น จะได้รับความนิยมและแพร่หลายไปทั่ว มีการเล่นหรือแข่งขันกันทุกท้องถิ่น ทุกประเทศ ซึ่งเรียกกันว่า “กีฬาสากล” เช่น ฟุตบอล บาสเก็ตบอล ชกมวย วิ่งแข่ง ว่ายน้ำ เป็นต้น ปัจจุบันมีการแข่งขันกีฬาสากลชนิดต่างๆ ในระดับนานาชาติ หรือระดับโลกหลายรายการ รายการที่ยิ่งใหญ่และนิยมกันมาก มีประเทศต่างๆ ทั่วโลกเข้าร่วมการแข่งขัน คือ กีฬาโอลิมปิก ซึ่งจะจัดขึ้นทุก ๔ ปี

เมื่อเร็วๆ นี้ ในประเทศไทย มีการแข่งขันกีฬาฟุตบอล รายการหนึ่งระหว่างทีมชาติไทยกับทีมชาติประเทศต่างๆ ก่อนที่จะมีการแข่งขันได้ยืนยาวจนวัยรุ่นหลุดจากกัน

คนที่เอ่ยปากชวนพูดว่า “ไปดูฟุตบอลกันไหม ทีมไทยจะแข่งกับทีมบราซิล”

อีกคนถามว่า “ที่ไหนล่ะ”

คนที่ชวนตอบว่า “ที่สนามกีฬาราชมั่งคลา”

แท้ที่จริงชื่อสนามกีฬาที่ถูกต้อง คือ สนามกีฬา “ราชมั่งคลา กีฬาสถาน” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน แต่คงไม่เป็นไรเพราะเป็นภาษาพูด หากเป็นภาษาเขียนก็ควรจะใช้ชื่อที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นชื่อที่ได้รับพระราชทาน

เกี่ยวกับกีฬานี้ มีคำอีกคำหนึ่งที่มักจะใช้กันผิดเสมอ คือ คำว่า อัฒจันทร์ ดังตัวอย่างประโยคว่า “ไปดูฟุตบอลคราวนี้จะเลือกนั่งบนอัฒจรรย์ไหนดี” คำว่า “อัฒจรรย์” ซึ่งสะกดด้วย อ อ่าง ไม่หันอากาศ ศ คาลา จ จาน ร หัน ย ยักษ์ การ์นต์ หมายถึง แปลก หรือน่าพิศวง ในประโยคนี้ไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องคือคำว่า “อัฒจันทร์” ซึ่งสะกดด้วย อ อ่าง ไม่หันอากาศ ฉ ผู้เฒ่า จ จาน ไม่หันอากาศ ท ทหาร ร เรือ การ์นต์ หมายถึง พระจันทร์ครึ่งซีก หรือสิ่งที่มีรูปครึ่งวงกลม หรือขั้นที่ทำซ้อนๆ กัน เป็นที่นั่งสำหรับผู้ดูการแข่งขันในสนามกีฬา เรียกว่า “อัฒจันทร์” จากประโยคตัวอย่างที่ยกมาจึงต้องพูดว่า “ไปดูฟุตบอลคราวนี้จะเลือกนั่งบนอัฒจันทร์ไหนดี”

เมื่อพูดถึงคำที่เกี่ยวกับกีฬาแล้ว ทำให้นึกถึงคำที่โดยปกติใช้เฉพาะในการเล่นหรือแข่งขันกีฬานิดนั้นๆ แต่ได้นำมาใช้ใน

การทำกิจกรรมอื่นๆ โดยทั่วไป ดังจะได้ยกคำที่นิยมใช้กันแพร่หลายสำหรับในตอนแรกนี้เป็นคำที่มาจากการแข่งขันกีฬาม้าแข่ง

คำแรกได้แก่คำว่า “โค้งสุดท้าย” มาจากการแข่งขันกีฬาม้าแข่ง โดยผู้ขี่ม้าจะต้องบังคับม้าของตนให้วิ่งถึงเส้นชัยก่อนผู้อื่น จึงจะเป็นผู้ชนะ สนามแข่งขันกีฬาม้าแข่งจะมีลักษณะคล้ายกับสนามแข่งขันกีฬาวิ่งแข่งที่คนเป็นผู้วิ่ง เมื่อม้าแข่งวิ่งมาถึงทางโค้งสุดท้ายก่อนที่จะเข้าทางตรงซึ่งเป็นช่วงที่จะถึงเส้นชัย ผู้ขี่ม้าแต่ละคนจะบังคับม้าของตนอย่างสุดความสามารถเพื่อให้ม้าวิ่งด้วยความเร็วเต็มที่ต่างคนต่างแข่งกันสุดกำลังเพื่อจะวิ่งให้ถึงเส้นชัยก่อน คำว่า “โค้งสุดท้าย” โดยทั่วไปหมายถึง ใกล้ถึงเวลาสิ้นสุด ต้องทำให้ดีหรือทำให้เต็มที่ ตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา หรือเรียกชื่อย่อว่า ส.ว. เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่ผ่านมา ก่อนจะถึงวันเลือกตั้งประมาณ ๔ ถึง ๕ วัน จะได้ยินคำพูดว่า “การเลือกตั้ง ส.ว. ขณะนี้มาถึงโค้งสุดท้ายแล้ว คณะกรรมการเลือกตั้ง หรือ ก.ก.ต. ต้องทำงานกันอย่างเต็มที่เพื่อเตรียมการให้การเลือกตั้งผ่านไปด้วยความเรียบร้อย ขณะเดียวกันผู้สมัคร ส.ว. ต่างก็เร่งปิดแผ่นใบปลิวแนะนำตนเองตามที่สาธารณะเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก”

คำต่อไปคือคำว่า “นอนมา” เป็นศัพท์ที่มาจากการแข่งขันกีฬาม้าแข่งเช่นกัน ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าถ้าต้องการให้ม้าแข่งของตนวิ่งถึงเส้นชัยก่อนผู้อื่น ผู้ขี่ม้าจะต้องบังคับม้าของตนอย่างเต็มที่

เช่น การโยกตัวลงบนหลังม้าพร้อมกับโยกอย่างเต็มแรง หรือใช้เท้ากระแทกที่ตัวม้า หรือหวดแสลงที่ตัวม้า เพื่อกระตุ้นให้ม้าวิ่งเร็วๆ แต่ในกรณีที่ม้าแข่งนั้นวิ่งนำห่างจากม้าตัวอื่นอยู่มาก ผู้ขี่ม้าเห็นว่าม้าของตนจะวิ่งถึงเส้นชัยก่อนผู้อื่นอย่างแน่นอน จึงขี่ม้าไปตามปกติอย่างสบาย ถึงขนาดว่า หากจะนอนหมอบราบมาบนหลังม้าโดยไม่ต้องบังคับอะไร ม้าของตนก็ต้องวิ่งเข้าเส้นชัยก่อนอย่างแน่นอน จึงเรียกว่า “นอนมา”

การนำคำว่า “นอนมา” มาใช้โดยทั่วไปหมายถึง ผู้ที่มีความสามารถมากๆ เมื่อทำกิจกรรมใดก็ตาม กิจกรรมนั้นสามารถดำเนินไปอย่างง่ายดาย และจะประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน อย่างเช่น “การเลือกตั้ง ส.ว. ของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา คุณปราโมทย์ ไม่กล้า นอนมา ประชาชนต่างลงคะแนนให้อย่างท่วมท้น” เป็นต้น

คำต่างๆ ที่ใช้กันแพร่หลาย โดยมีที่มาจากการเล่นหรือการแข่งขันกีฬายังมีอีกหลายคำ ซึ่งจะได้นำมากล่าวถึงในตอนต่อไป

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๒)

พงษ์ไท มูลิกะพงษ์

ได้กล่าวถึงภาษาที่เกี่ยวข้องกับกีฬามาแล้ว ในตอนที่แล้วได้พูดถึงคำต่างๆ ซึ่งโดยปกติใช้เฉพาะในการเล่นหรือแข่งขันกีฬานั้นๆ แต่ได้นำมาใช้ในการทำกิจกรรมอื่นๆ โดยทั่วไป ในตอนนี้จะได้พูดถึงคำที่มีลักษณะดังกล่าวยกตัวอย่างที่ใช้กันแพร่หลาย ซึ่งเป็นคำที่มาจากการแข่งขันกีฬาชกมวย

คำว่า “เป็นต่อ” มาจากการแข่งขันกีฬาชกมวย กีฬาชกมวยจะแบ่งเป็นสองฝ่าย “ฝ่ายแดง” และ “ฝ่ายน้ำเงิน” หรือบางทีเรียกว่า “มุมแดง” และ “มุมน้ำเงิน” ก่อนที่นักมวยทั้งสองจะชกกัน จะมีการเก็งกันว่าฝ่ายใดจะชนะ โดยดูจากรูปร่าง สัดส่วน น้ำหนัก การฝึกซ้อม รวมทั้งผลการชก ที่ผ่านมามีสถิติ การแพ้ชนะกี่ครั้ง ชกกับใคร ชกเป็นอย่างไร หากเห็นว่าฝ่ายหนึ่งดีกว่า อีกฝ่ายหนึ่งและคาดว่าจะชนะ เรียกว่า “เป็นต่อ” โดยทั่วไปหมายถึง ได้เปรียบ ยกตัวอย่าง ประโยคที่ว่า “การสอบวัดผลวิชาการภาษาไทย ครั้งนี้ เด็กชาย ก เป็นต่อ เด็กชาย ข เด็กชาย ก ต้องได้คะแนนสูงสุดแน่ๆ เพราะเขาชอบวิชานี้และเห็นดูหนังสือเตรียมสอบทุกวัน”

ต่อไปคำว่า “เป็นรอง” มาจากการแข่งขันกีฬาชกมวยเช่นกัน มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “เป็นต่อ” คือหมายถึง เสียเปรียบ

ยกตัวอย่างประโยคว่า “การประกวดวงดุริยางค์ปีนี้ โรงเรียนของเราเป็นรอง เพราะนักเรียนที่เล่นดนตรีเก่งๆ เรียนจบออกไปกันเยอะ”

คำว่าเป็นต่อ และเป็นรอง มีสำนวนที่เกิดจากคำทั้งสองว่า “การมเป็นต่อ รูปหล่อเป็นรอง” หมายถึง คำพูดของฝ่ายชายที่เกี้ยวพาราสีฝ่ายหญิงให้ผลมากกว่ารูปร่างหน้าตา

ต่อไปคำว่า “โยนผ้า” มาจากการแข่งขันกีฬาชกมวยสมัยก่อนเมื่อนักมวยชกกันอยู่ในระหว่างยก หากฝ่ายหนึ่งมีทีท่าว่าจะสู้ต่อไปไม่ไหว เพราะถูกฝ่ายตรงกันข้ามชกจนสะบักสะบอม ถ้าขึ้นชกต่อไปอาจจะได้รับบาดเจ็บหรืออาจถึงตายได้ เมื่อพี่เลี้ยงนักมวยเห็นว่าหากปล่อยให้นักมวยของตนชกต่อไปจะเป็นผลร้ายควรยอมแพ้ จะโยนผ้าข้ามเชือกกันให้ตกลงบนพื้นเวทีโดยให้กรรมการบนเวทีเห็น กรรมการก็จะยุติการชก เรียกว่า “โยนผ้า” โดยทั่วไปหมายถึงยอมแพ้ หรือยกเลิก ยกตัวอย่างประโยคว่า “ฉันเดินต่อไปไม่ไหวแล้ว ขอโยนผ้า เธอเดินขึ้นไปคนเดียวเถอะ ปวดเข่าจะแย่อยู่แล้ว ขึ้นเดินต่อไปมีหวังเข่าหลุด ขอเดินลงไปคอยที่เชิงเขาณะ”

ต่อไปคำว่า “เจาะยาง” มาจากการแข่งขันกีฬาชกมวยเช่นกัน ในการชกมวยจะใช้ได้ทั้งหมด ศอก เข่า ถีบ หรือเตะ วิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่คู่ต่อสู้คือ การเตะเข้าที่บริเวณด้านข้างของหัวเข่า ซึ่งเรียกว่า ข้อมพับ จะเตะเข้าที่ข้อมพับด้านในหรือด้านนอกก็ได้ หากถูกเตะเข้ามากๆ จะทำให้บริเวณข้อมพับเมื่อยล้าหรือบาดเจ็บ ทำให้เข่าอ่อน ขาอ่อน ไม่มีแรงที่จะทรงตัวอยู่ได้

เป็นผลให้ชกต่อไปไม่ไหว หรือชกสู้ไม่ได้ ขาของคนเปรียบเสมือนล้อรถ การเตะเข้าที่ข้อพับจนเข่าอ่อนหมดแรง เรียกว่า “เจาะยาง” โดยทั่วไปหมายถึง เกิดผลเสียจนต้องหยุดหรือล้มเลิก ยกตัวอย่างประโยคที่ว่า “ที่ฉันต้องเลิกกิจการก็เพราะโดนลูกค้าเจาะยาง เบี้ยวไม่ยอมชำระหนี้สักราย”

คำว่า “แขวนนวม” เป็นคำที่มีความหมายว่า “เลิก หรือ หยุด” คำนี้มีที่มาจากการแข่งขันกีฬายกมวยอีกคำหนึ่ง กล่าวถึงนักมวยที่ชกมวยเป็นอาชีพ เมื่อเลิกชกแล้วเรียกว่า “แขวนนวม” นั่นเอง บางครั้งอาจนำมาใช้ประโยคว่า “พอเศรษฐกิจทรุด เจ้าของร้านต่างก็แขวนนวมกันเป็นแถวๆ”

คำต่างๆ ที่ใช้กันแพร่หลายโดยที่มีมาจากการเล่นหรือแข่งขันกีฬาดังที่ได้ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีของคนไทย ประการแรก แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของคนไทย ที่รักกีฬา ชอบกีฬา แสดงออกซึ่งความสามารถ ความคิด การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพักผ่อนหย่อนใจ การรักษาสุขภาพพลานามัย การมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนการมีคุณธรรม รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย อีกประการหนึ่งแสดงให้เห็นลักษณะพิเศษของภาษาไทยที่มีวิธีการใช้และการบอกความหมายอย่างหลากหลาย ทำให้การสื่อสารด้วยภาษาสามารถถ่ายทอดการรับรู้และสร้างความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ภาษาไทยจึงเป็นวัฒนธรรมอันสูงส่งที่คนไทยทุกคนควรรักษาไว้

อันเนื่องมาจากภาษากีฬา (๓)

พงษ์ไท มูลิกะพงษ์

ภาษาอันเนื่องมาแต่กีฬานี้ได้พูดมาแล้วสองตอน ได้กล่าวถึงคำต่างๆ ที่โดยปกติใช้เฉพาะในการเล่นหรือแข่งขันกีฬาชนิดนั้นๆ แต่ได้นำมาใช้ในการทำกิจกรรมอื่นๆ โดยทั่วไป ในตอนนี้ จะได้พูดถึงคำที่มีลักษณะดังกล่าวนั้นที่ใช้กันแพร่หลาย ซึ่งเป็นคำที่มาจากการแข่งขันกีฬาหมากรุก และการแข่งขันกีฬาบิลเลียด

คำว่า “รุกฆาต” มาจากการแข่งขันกีฬาหมากรุก การรุกฆาตนั้นเป็นวิธีการเดินหมากที่เกิดผลทำให้สามารถกินตัวหมากของฝ่ายตรงข้ามได้เปล่าๆ คือ การเดินตัวหมากไปในตัวที่จะกินตัวขุนของฝ่ายตรงข้าม เรียกว่า “รุก” ขณะเดียวกันนอกจากหมากตัวนั้นจะอยู่ในตาที่สามารถกินตัวขุนได้แล้ว ยังสามารถกินตัวหมากอื่นได้ เรียกว่า “รุกฆาต” โดยทั่วไปหมายถึง เกิดผลเสียทางใดทางหนึ่งหรือ หลีกเสี่ยงผลเสียไปไม่พ้น ยกตัวอย่างประโยคว่า “ตอนนี้ฉันตกที่นั่งลำบาก คงต้องกู้เงินยอมเสียดอกเบี้ยมาจ่ายค่าเช่าบ้านที่ค้างไว้สองพัน เพราะเจ้าของบ้านเขารุกฆาตบอกว่ามีเงินนั้นจะรีบเงินประกันห้าพัน”

ต่อไปคำว่า “จนมุม” มาจากการแข่งขันกีฬาหมากรุกเช่นกัน

ผลการแพ้ชนะจะเกิดเมื่อฝ่ายตรงข้ามเดินตัวหมากอยู่ในตาที่จะกินตัวขุนซึ่งเรียกว่า “รุก” และตัวขุนไม่ว่าจะเดินไปตาใดก็จะถูกหมากของฝ่ายตรงข้ามกินเป็นอันว่าแพ้ เรียกว่า “จน” หรือ “จนมุม” โดยทั่วไปหมายถึง ไม่มีทางหนี ยกตัวอย่างประโยคว่า “อาจารย์ฝ่ายปกครองเขาเก่งนะ พุดจาซึกเด็กชาย ก.เสียจนมุม ยอมรับสารภาพว่าเป็นคนขโมยรองเท้าเพื่อน” นอกจากนี้ยังมีอีกคำหนึ่งคือคำว่า “จนแต้ม” มีความหมายทำนองเดียวกัน คือหมายถึง ไม่มีทางเดิน

ต่อไปคำว่า “ล้มกระดาน” มาจากการแข่งขันกีฬาหมากรุก เช่นกัน ในระหว่างที่เล่นกันอยู่โดยยังไม่เกิดผลแพ้ชนะ หากมีเหตุทำให้ต้องเลิกเล่นหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหาเหตุให้เลิกเล่น เรียกว่า “ล้มกระดาน” โดยทั่วไปหมายถึง ล้มเลิกทั้งที่ยังไม่เกิดผลหรือรู้ผล ยกตัวอย่างประโยคที่ว่า “ผู้ช่วยผู้จัดการกำลังชาวเสียดว่า วันสงกรานต์นี้บริษัทจะจัดทัศนศึกษาพาพนักงานไปเที่ยว แต่โดนผู้จัดการใหญ่ล้มกระดาน อ้างว่าจะไม่มีใครไป เพราะทุกคนอยากกลับบ้านไปหาพ่อแม่ญาติพี่น้อง น่าเสียดายนะ”

ต่อไปคำว่า “แบเบอร์” มาจากการแข่งขันกีฬาบิลเลียด ชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผี” โดยใช้ลูกบิลเลียด ๓ ลูก ก่อนอื่นผู้เล่นจะจับฉลากเบอร์หรือฉลากหมายเลข ได้เบอร์อะไรจะเก็บไว้ไม่ให้คู่ต่อสู้รู้ เมื่อแทงลูกบิลเลียดลงหลุมใดจะได้คะแนนตามที่กำหนดไว้ จนกว่าจะได้คะแนนครบตามหมายเลขในฉลากเบอร์ จึงจะเป็นผู้ชนะ

สมมติว่าผู้เล่นคนหนึ่งจับฉลากได้เบอร์ ๑๒ และทำคะแนนได้แล้ว ๙ คะแนน พอถึงคราวที่ผู้เล่นคนนั้นจะแทง บังเอิญบิลเลียดนั้นไปจ่อปากหลุมที่กำหนดไว้ ๓ คะแนน ครบตามฉลากเบอร์ และจะเป็นผู้ชนะ แทนที่ผู้เล่นคนนั้นจะแทงลูกบิลเลียดให้ลงหลุมก่อน แล้วจึงแสดงฉลากเบอร์ให้คู่ต่อสู้เห็น กลับแสดงฉลากเบอร์ก่อน แล้วจึงแทงด้วยความมั่นใจ เรียกว่า “แบเบอร์” โดยทั่วไปมีความหมายทำนองเดียวกับคำว่า “นอนมา” ซึ่งได้พูดถึงตอนก่อนแล้ว คือ หมายถึง ทำได้โดยง่ายหรือเกิดความสำเร็จ ยกตัวอย่างประโยคว่า “การเลือกตั้ง ส.ว. วันนี้ ถึงจะยังนับคะแนนไม่เสร็จ แต่ดูจากผลคะแนนตอนนี้ นายดำรง พุดตาล แบเบอร์รับรองว่า ได้เป็น ส.ว. แน่ๆ”

เกี่ยวกับกีฬา呢 มักจะมีสิ่งหนึ่งมาปะปน คือการเล่นพนัน โดยเอาเงินทองหรือทรัพย์สินแรกเริ่มคงเป็นการเล่นเพื่อเพิ่มความสนุก ตื่นเต้น แต่เมื่อเล่นหนักแล้วจะติด เพราะหากได้เงินทองหรือทรัพย์สินมาแล้ว ก็อาจจะได้อีกหรือเสียไปก็อาจจะได้คืน การพนันนั้นเป็นอบายมุขคือมีแต่ทางเสียพาให้หมดเนื้อหมดตัว ล่มจม แท้ที่จริงแล้วการเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาเป็นสิ่งที่ดีให้คุณให้ประโยชน์ จึงควรรู้จักเล่น รู้จักแข่งขัน อย่าให้เป็นการพนันจะเป็นการดีที่สุด

กา ๆ

พัชรี ลิณสุภา

ระยะหนึ่งที่กรุงเทพมหานคร ก่อนข้างจะมีเรื่องวุ่นวาย อยู่มาก มีการนัดชุมนุมประท้วงกันด้วยเรื่องนั้นเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา บางครั้งถึงขั้นปิดกั้นกีดขวางการจราจรมิให้สัญจรได้โดยสะดวก หรือ บางคราวผู้ชุมนุมประท้วงก็ถึงกับอดอาหารเรียกร้องเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ปรารถนา ซึ่งนั่นก็คงจะเป็นวิถีทางประชาธิปไตยอีกรูปแบบหนึ่งกระมัง

ความวุ่นวายต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านั้น ถึงแม้จะเกิดจากการกระทำของมนุษย์ แต่ก็น่าแปลกที่คนบางคนกลับนึกไปถึง เหตุการณ์ในอดีต ที่สัตว์ชนิดหนึ่งบินมาจิกตักกันเหนื่อที่ประชุม รัฐสภา ในช่วงที่บ้านเมืองกำลังจะวุ่นวาย แล้วสัตว์ชนิดนั้นก็ยังให้ บังเอิญบินมาชนเอายอดแหลมของสายล่อฟ้าปิกเสียบทะลุอกเอา เสียบอีกด้วย ถึงแม้เหตุการณ์ครั้งนั้นจะเนิ่นนานมาหลายสิบปีแล้ว ก็ตาม เชื่อว่าหลายๆ คนก็คงจะยังพอจำกันได้ดี

ที่เกริ่นมาตั้งยาวนี้ก็หมายใจจะพูดถึงเรื่องสัตว์ชนิดนั้น นั่นเอง ที่ให้มีอันต้องมาเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์เราอยู่ร่ำไป คงจะ เดาได้แล้วนะคะว่า สัตว์ชนิดนั้นก็คือ เจ้ากาตัวดำๆ นั่นเอง

กา หากเป็นคำนาม จะหมายถึง ชื่อนก ชื่อปลาน้ำจืด ภาชนะสำหรับใส่น้ำหรือตม่น้ำ เป็นต้น แต่ในที่นี้จะหมายถึงนก

ในสมัยก่อนมีกาเป็นจำนวนมากคอยรบกวนผู้คน แม้ในพระราชวังกาก็ยังมาโฉบเฉี่ยว เอาอาหารที่เจ้านายจะทรงบาตรไปต่อหน้าต่อตาจึงต้องมีหากลักไล่กาเกิดขึ้น ตามบ้านราษฎรก็เช่นกันต้องช่วยกันคอยไล่กา พอเห็นกาบินผ่านมาก็พากันตะเพิดไล่โดยใช้ทั้งกระสุนและธนูคอยไล่ยิง แต่กาเป็นสัตว์ไวพอเห็นกระสุนหรือธนูที่คนฉวยมาโดยไม่ทันได้ยิงก็สามารถจะหลบหนีได้ทัน จึงเกิดเป็นสำนวนว่า “กาตาแววเห็นธนู” ซึ่งหมายถึง ชี้อลาดซึกกลัว คนขลาดกลัวพอเห็นอะไรแวบวาบผิดสังเกตก็รีบหลบหนีทันที่ดังเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ ว่า

“เหวยอ้ายอัปรียไม่มีอาย กลัวตายกระไรหนักหนา
 ดั่งเนื้อได้กลิ่นพริกขี้หนู เหมือนกาตาแววเห็นธนู”
 หรือ จากเรื่องสามัคคีเภทคำฉันท์ ของนายชิต บุรทัต ว่า

“กลกะกาทะหวาดขมึงธนู
 บ่ห่อนจะเห็นธวัชรูป สิ้นล่าถอย”

สำนวนที่เกี่ยวกับกา สำนวนสุดท้ายที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ “กาเหี่ยวเฉียวเอาไป” ซึ่งหมายถึงสูญหายไปทันที ที่มาของสำนวนก็คงจะเนื่องมาจาก การที่กามักจะบินโฉบเฉี่ยวเอาของที่น่าออกตากหรือวางไว้ไปเสมอๆ และเหี่ยวก็เป็นสัตว์ที่เฉียวโฉบเก่งเหมือนกา จึงเอามาพูดรวมๆ กันไปกับกาเสียเลย ว่า “กาเหี่ยวเฉียวเอาไป”

ปัจจุบัน สำนวนต่างๆ ที่เกี่ยวกับกา ยังพอมิที่ใช้อยู่บ้าง เช่น ทำตัวเหมือนหุ่นไล่กา ใจดำเหมือนอีกา อีกาคาบข้าว แต่ตัวกาเองนั้นค่อนข้างจะหายากอยู่สักหน่อย อาจเป็นเพราะบ้านเมืองเจริญขึ้น ตึกกรมบ้านช่องร้านรวงเพิ่มมากขึ้น คงทำให้ที่สำหรับกาจะอาศัยลดน้อยลง กาจึงค่อยๆ หายไปจากสังคมเมือง ทิ้งไว้แต่สำนวนบางสำนวนเท่านั้น นี่ถ้ามีเรื่องราวหรือเหตุการณ์อะไรๆ เกิดขึ้น จะได้กาที่ไหนที่จะบินมาคอยเตือน นำเสียดายกาเหล่านั้นนักต่อไปนี้ใครจะมาคอยบอกเหตุให้รู้สำนักกันเสียบ้าง

ไก่แก่แม่ปลาช่อน

พัชร ลิธิรุภา

“ไก่แก่แม่ปลาช่อน” หมายถึง มากไปด้วยมายาเล่ห์เหลี่ยม
ต่างๆ ใช้เฉพาะกับสตรีเท่านั้น

ท่านอาจเคยพบสำนวน “กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน” มาก่อน
เช่น ในพระราชนิพนธ์เรื่องควี ในพระบาทสมเด็จพระพุทธ
เลิศหล้านภาลัย ตอนพระควีตามไปจ้องนางคันธมาลีมีว่า

“ไม่พอที ตีวัว กระต่ายคราด สัญชาติ กระต่ายแก่ แม่ปลาช่อน
แสรังสับัง สะบัด ดัดรอน จะช่วยสอน ให้ดี ก็มีเอา
ดีแต่ทำ ปั้นปัง ขึ้นชีเหร่ ไว้วัว ใจหาย เจียวยายเดมา
ไม่เสงี่ยม เจียมตัว มัวเมา เออเอา แต่อะไร มาบนอิง”*

หรือตอนนางคันธมาลีขึ้นเฝ้า ความว่า

“ได้เอ๋ย ได้ฟัง นางผินหลัง หลบเลี้ยง เมียงม่าย
นิกจะไป นั่งด้วย ก็ชวนอาย อดสู ดูร้าย รำคาญใจ
แกล้งทำ แยกกาย กระต่ายแก่ แสนแ่ง แสนงอน ค้อนให้”

* ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์), สำนวนไทย, บริษัทดวงกมลสมัย
จัด, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๘.

หรือในเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ตอนพระอภัยมณีว่านางสุวรรณมาลิกับนางละเวงว่า

“กระต่ายแก่ แต่ละคน ล้วนกลมาก ทั้งผีปาก เปรี้งปราด ฉลาดเฉลียว” และ “ขี้เกียจเกี้ยว เคี้ยวขบ ขำรับแพ้กระต่ายแก่ แม่ปลาช่อน งอนไม่หาย”

ดังนั้น ที่เราพูดกันเป็นไก่แก่แม่ปลาช่อนนั้น คงจะพูดเพี้ยนมาจากกระต่าย เพราะธรรมชาติของไก่ไม่ได้เล่ห์กลมากมายเหมือนกระต่ายตอนแก่ ซึ่งมีเล่ห์กลมารยาหลากหลายจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน เช่นเดียวกับแม่ปลาช่อน ซึ่งโบราณท่านว่ามีพิษสงร้ายกาจถึงกับกัดคนตายได้ ธรรมชาติปลาช่อนมักจะเผลอไม่ทำร้ายมนุษย์ซ้ำเป็นอาหารของมนุษย์ด้วย แต่ถ้าแก่เป็นแม่ปลาวางไข่แล้วจะดุกัดคนถึงตายได้

“กระต่ายแก่ แม่ปลาช่อน” จึงนำมาใช้เปรียบกับผู้หญิงซึ่งตามธรรมชาติเป็นเพศที่อ่อนแอ บอบบาง น่ารัก ไม่ดุร้าย แต่ถ้ามีอายุมากเข้าก็อาจกลายเป็นคนมีพิษสงไปได้

ทั้งกระต่ายและปลาช่อน มีลักษณะคล้ายกันเมื่อแก่ตัว จึงนำมาพูดเป็นสำนวนเปรียบกับผู้หญิงที่มีอายุมากและมีมารยาเล่ห์เหลี่ยมมากกว่า กระต่ายแก่แม่ปลาช่อน แต่พูดเพี้ยนมาเป็นไก่แก่แม่ปลาช่อน เพราะเสียงกระต่ายใกล้เคียงกับไก่ และคำว่า

ไก่แก่แม่ปลาช่อน ก็พูดง่ายและสั้นดีกว่ากระต่ายแก่แม่ปลาช่อน
อีกด้วย

ยังมีสำนวนเกี่ยวกับไก่อีกมากมายหลายสำนวนที่ยังไม่ได้
กล่าวถึง เช่น ไก่โหด มาก่อนไก่ ปล่อยไก่ เป็นต้น ท่านคงจะสังเกต
เห็นว่า ทำไมขึ้นต้นเรื่องไก่ แต่พอลงท้ายกลายเป็นกระต่ายไปได้
มนุษย์เราก็ออย่างนี้แหละค่ะ ขึ้นต้นอะไรเอาไว้ มักจะลงท้ายไม่ค่อย
จะเป็นไปตามคำพูดสักที ธรรมชาติของมนุษย์ในข้อนี้ต้องคอยระวัง
เอาไว้ให้ดี ใครที่เคยสัญญาอะไรกับเราไว้ ถ้าเลือกเขาเข้าไปแล้ว
เขาจะทำโน่นทำนี่ให้ต้องฟังหูไว้หูว่าเขาจะทำได้และได้ทำตามคำพูด
ของเขาหรือไม่ ธรรมชาติของมนุษย์ก็อย่างนี้แหละ ไก่กับกระต่าย
มีธรรมชาติเป็นของตนเองฉันใด มนุษย์ก็มีธรรมชาติเป็นของ
ตนเองฉันนั้น

คำตาย

พัชรี ลิ้มธัญญา

พอได้ยินคำว่า “ตาย” เมื่อใด เรามักจะนึกถึง คำกริยาที่หมายถึง สิ้นใจ หรือสิ้นชีวิตเสมอ แต่โดยความเป็นจริงแล้ว คำว่า “ตาย” ยังหมายถึง เคลื่อนไหวไม่ได้ เช่น มือตาย ตีนตาย หรือหมายถึง ไม่เดินเพราะเครื่องเสียหรือหยุด เช่น รถยนต์ตาย นาฬิกาตาย หรือหมายถึงยืนแต่มอยุ่อย่างเดียว เช่น ลูกเต๋าตาย หก หรือหมายถึงผิดกติกาในการเล่นเกมนกพิราบบางชนิด เป็นต้น

ดังนั้น คำว่า “ตาย” ในความรู้สึกของผู้ฟัง จึงมักจะเป็นไปในทำนองติดขัด อึดอัดคับข้อง ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้โดยสะดวก ซึ่งความจริงมันก็คล้ายๆ ว่าจะเป็นเช่นนั้นเสียด้วย แม้แต่เรื่อง คำตายในทางหลักภาษาของไทย

อันที่จริง ในชีวิตประจำวันของเรานั้น เราอาจจะไม่รู้สึกด้วยซ้ำว่าเราได้ใช้คำตายตอนไหน เพราะเราใช้มันอยู่ตลอดเวลาโดยไม่จำเป็นต้องรู้ว่ามันเป็นคำตายหรือไม่ แต่ถ้าเราจะสนใจมันสักนิด เราก็จะพบว่า คำตายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาษาไทยของเรามีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น

คำตาย เป็นลักษณะของภาษาไทย ที่กล่าวไว้ในตำราอักขรวิธีว่า เป็นพยางค์หรือคำที่ประสมเสียงสั้นในมาตราแม่ ก กา

เช่น กะ จิ ดุ ฯลฯ และเป็นพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงในมาตราแม่ กก กด และกบ เช่น กัก จิก โปรด ปลาบ รอบ ภาพ และอื่นๆ

พยัญชนะท้ายคำเหล่านี้ เราเรียกว่า ตัวสะกด การออกเสียงพยัญชนะตัวสะกดที่มีอยู่ท้ายคำนี้ เราจะใช้วิธีกดเสียงไว้ไม่ให้ระเบิดเสียงออกมาอย่างพยัญชนะต้น คือเวลาออกเสียง ลมหายใจที่พุ่งออกมาจาก หลอดลม จะถูกกักไว้ในปาก (ยกเว้นเสียงที่ออกมาทางจมูก ถึงแม้จะไม่ระเบิดเสียงออกมา ลมก็ยังเล็ดลอดออกมาได้บ้าง) คำใดที่มีพยัญชนะในมาตรา แม่ กก กด และ กบ เป็นตัวสะกด เราเรียกว่า คำตาย เพราะเสียงเหมือนตายนิ่งอยู่ในปาก ไม่สามารถเล็ดลอดออกมาได้เลย เช่น รก รัต รบ แต่ถ้าเป็นคำที่มีพยัญชนะในแม่ กง กน หรือกม เป็นตัวสะกด เราเรียกว่า คำเป็น เพราะมีเสียงเล็ดลอดออกมาทางจมูกได้บ้าง

คำตายนั้น เรานำมาใช้ประโยชน์ในการผันเสียงวรรณยุกต์เพื่อกำหนดเสียงให้แน่นอนว่าพยัญชนะต้นเสียงนั้นๆ เมื่อมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงคำตาย เราควรจะออกเสียงเป็นเสียงใด เช่น

อักษรกลางคำตาย จะผันเสียงวรรณยุกต์ได้เพียง ๔ เสียง คือ เสียง เอก โท ตรี และจัตวา เช่น กัก กัก กัก กัก กาก กาก กาก กาก

อักษรสูงคำตาย จะผันเสียงวรรณยุกต์ได้เพียง ๒ เสียง คือ เอกและโท เช่น ชัด ชัด ขาด ขาด

อักษรต่ำคำตายเสียงสั้น จะผันเสียงวรรณยุกต์ได้ ๓ เสียง คือ โท ตรี และจัตวา เช่น ค่ะ คะ ค๊ะ

อักษรต่ำคำตายเสียงยาว ก็ผันเสียงวรรณยุกต์ได้ ๓ เสียง เช่นกัน คือ เอก โท และจัตวา เช่น คาด ค้าด คำด

ถ้าเรารู้จักพยัญชนะไทยที่จำแนกเป็นอักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ เพื่อใช้ประโยชน์ในการผันเสียงวรรณยุกต์เป็นอย่างดีแล้ว เพียงแต่เราจะรู้จักคำเป็นหรือคำตายเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง เราก็จะอ่านและเขียนคำไทยได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของคำตายที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งก็คือ การที่ท่านโบราณจารย์ท่านได้นำเอาคำตาย ซึ่งเมื่อฟังทีละคำๆ แล้ว จะรู้สึกต๊ตๆ ชัดๆ ไม่รี้นหู นำมาเรียงร้อยเป็นถ้อยประพันธ์ที่ไพเราะได้อย่างถูกต้องตามฉันทลักษณ์ โดยให้ชื่อว่า กลอักษรกลอนตาย ใช้เป็นแบบอย่างของคำประพันธ์กลบทเพื่อให้ท่านผู้สนใจใฝ่รู้ทั้งหลายได้ศึกษา จะเห็นได้จากศิลาจารึก ณ วัดพระเชตุพนฯ ซึ่งจารึกไว้ที่เสาดินที่ ๑๖ นับจากพระวิหารทิศเหนือไปทางทิศตะวันออก ดังจะคัดลอกมานำเสนอไว้ดังนี้

๐เจ็บจิตคิดวิตกอดดอกอิด

เทวศนักรักจะหยุดสุดจะยิด

คิดเคียดขัดยัดยิดประพฤติมุ

พิโรธรักจะยักยกอกนิกลอกกลับ

เถิดจะลับมิดเชือดคิดเดือดดุ

มิดก็มอดชีพหนะเพราะงะงู

กับติดตรุดรากยากวิบากขัด

จะพวกรักชกมิตระประดิษฐ์พูด

อกจะครากปากจะบุดจะบอกรหัส

ชาติมหิตผิดก็แหวกแตกลักนัด ประมาทระมัดละเมิดเกิดลูกละ
 วิตกเกลือกนุชนาฏจะมัจจิต ยกหยิบผิดผูกพิโรธโกรธนักหนา
 เหตุรักญาติอาจคิดจิตมะนะ กลับสละสัตย์สบัติลิเญียดชวด
 จะสุดฤทธิ์เจียบบงาบแทบปวดสวาท ชีพจะขาดโคกรักตกคัลกวด
 ระวังนุชสุดวิตกกอกอองวด จิตเจ็บปวดเปรียบพระจักรพรรดิราช
 ทศพัตรลักขนิษฐูปลิดจากหัตถ์ พระพรากพลัดอัศวเรศเทวสวาสดี
 ยกพยุหประชิดคิดพิฆาต สัตยาปราบวินาศประสบนุช
 ถูกกับบอกตกจะละมะนะตีก เกียรติดิตรีกขนิษฐานาฏจะขาดหลุด
 ชอบปลุกเสกอิทธิฤทธิ์คิดประทุษ สารสมมุติชื่อ อักษรกลอนตาย เอย

-๑๔ คำ-

อ่านคำประพันธ์กลอนอักษรกลอนตายแล้ว คงเห็นความสำคัญ
 ของคำตายขึ้นมาไม่น้อยใช่ไหมคะและที่สำคัญคงเห็นความเป็น
 อัจฉริยะของบรรพบุรุษไทยของเราที่ประดิษฐ์คิดค้นภาษาไทย
 เอาไว้ให้เราได้ศึกษากันอย่างไม่รู้จบ แล้วเราท่านทั้งหลายที่ได้ชื่อ
 ว่าเป็นคนไทย จะทอดทิ้งไม่เหลียวแลภาษาไทยไปได้เชียวหรือ

คำไทยอ่านไม่ยาก

พัชร ลิขิตกุล

ราชบัณฑิตยสถานได้ส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจการออกเสียงของคำไทยบางคำ เพื่อให้เจ้าของภาษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเสียงของคำต่างๆ ในภาษาของตน โดยมีคำที่น่าสนใจและน่าศึกษาถึงเหตุผลของการออกเสียงของคำนั้นๆ ดังจะยกมาพอเป็นสังเขปดังนี้

คำว่า กริยา (กรี-ยา) เดิมอ่านว่า กรี-ยา เป็นคำนาม หมายถึงคำที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนาม เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ศัพท์เดิมนั้น กร สรรอิ เป็นคำควบกล้ำ คำกริยานี้ในปัจจุบันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อนุญาตให้อ่านได้ทั้งกรี-ยา และ กะ-ริ-ยา

อนึ่ง ศัพท์กริยานี้ มีคำไทย ที่เรารับเอามาจากภาษาบาลี อีกคำหนึ่ง คือคำว่า กริยา อ่านว่า กี-ริ-ยา เป็นคำนาม ซึ่งเรานำมาใช้ในความหมายว่า การกระทำ หรือการที่แสดงออกมาด้วยกาย มารยาท บางที่ใช้ในอาการที่ดี เช่น มีกริยา หมายความว่า มีกริยาดี หรืออีกความหมายหนึ่งหมายถึง คำพูดส่วนหนึ่งในไวยากรณ์ที่แสดงอาการของนามหรือสรรพนามซึ่งตรงกับความหมายของคำ กริยา ในภาษาสันสกฤตนั่นเอง

มีคำอีกคำหนึ่ง ซึ่งน่าสนใจศึกษาวิเคราะห์ถึงเกณฑ์การอ่านออกเสียงของคำนี้ ได้แก่คำว่า กฤดาภินิหาร (กริ-ดา-พิ-นิ-หวน) คำกฤดา (กริ-ดา)

กฤดาภินิหาร เป็นคำนาม หมายถึง อภินิหารหรือบุญอันยิ่งใหญ่ที่ทำไว้ในบทกลอนใช้แผลงเป็นกฤษฎา หรือ กฤษฎาภินิหารก็มี

คำ กฤดาภินิหารนี้ น่าแปลกใจที่แต่เดิมที พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้อ่านออกเสียง กริ เท่านั้น เพิ่งมายกเว้นให้อ่านได้ทั้ง กริ-ดา-พิ-นิ-หวน กริ-ดา-พิ-นิ-หวน เมื่อไม่นานมานี้

ที่กล่าวว่าน่าแปลกใจก็เพราะ เท่าที่สังเกตดูคำต่างๆ ที่ประกอบรูปศัพท์มาจาก ก ไก่ และ ตัว ธ (ตัว ร ี) มักจะออกเสียงเป็น ี ทั้งสิ้น เช่น กฤตยา กฤตিকা กฤษณา กฤษฎีกา เป็นต้น จะมียกเว้นก็แต่ กฤดา (กริ-ดา) นี้เท่านั้น ที่ให้ออกเสียงเป็น กริ

ดังนั้น เพื่อเป็นการทบทวนเกณฑ์การอ่านออกเสียงตัว ธ (ตัว ี) ที่ไทยเรารับมาจากภาษาสันสกฤตว่า เมื่อนำมาใช้เป็นคำไทยนั้น เราอ่านออกเสียงได้อย่างไรบ้าง

ตัว ธ (ตัว ี) มาจากรูปสระในภาษาสันสกฤต ซึ่งออกเสียง ี บ้าง ี บ้าง แล้วแต่ท้องถิ่นในประเทศอินเดีย แต่ไทยเราออกเสียงเป็น ี เมื่อนำมาประกอบรูปศัพท์ใช้ในภาษาไทย เราออกเสียงได้สามวิธี คือ ี ี และ เรอ

ข้อสังเกตการอ่านออกเสียง ี ี และ เรอ ในภาษาไทยนั้น พอจะสรุปได้ดังนี้ เสียง ี ี และ เรอ ออกเสียงได้ทั้งสามวิธี

เมื่ออยู่ต้นคำ แต่ส่วนใหญ่จะนิยมออกเสียงเป็น ริ เช่น ฤษา ฤษุ ฤติ ฤดู ฤทัย ฤษี และฤษภ (รี-สบ) เป็นต้น

คำที่ออกเสียงเป็น ริ มีใช้อยู่เพียงสี่คำ คือ ฤณ (ริน) ฤทธิ ฤทธา และ ฤษยา (ริด-ส-หยา)

ส่วนคำที่ออกเสียงเป็น เรอ ในภาษาไทยมีใช้เพียงรูปเดียว คือ ฤกษ์ (เริก)

สำหรับตัว ฤ ที่ใช้ประกอบกับพยัญชนะตัวอื่นๆ นั้น มีการออกเสียงในภาษาไทยได้เพียง ๒ แบบ คือ เสียง ริ และ เสียง รี

พยัญชนะที่ใช้ประกอบตัว ฤ และออกเสียงเป็น ริ นั้น มีอยู่เพียง ๖ ตัว ได้แก่ ก ต ท ป ศ ส เช่น กฤษณา กฤติกา ตฤณชาติ ตฤณมัย ทฤษฏี ปฤษฏางค์ ศฤงคารและสฤงฆ์ เป็นต้น จะมียกเว้นอยู่เพียงคำเดียว คือคำว่า ทฤม (ทรี-คะ) ที่แผลงมาจาก ทิรม (ที-ระ-คะ) ในภาษาสันสกฤตเท่านั้น ให้ออกเสียง ทรี-คะ ใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ยาว หรือ ยืนยาว นอกนั้นออกเสียงเป็น ริ ทั้งหมด

ส่วนพยัญชนะที่ใช้ประกอบด้วย ฤ และออกเสียงเป็น รี มีที่ใช้อยู่ในภาษาไทยเพียง ๕ ตัว ได้แก่ ค น พ ม ห เช่น คฤหัสถ์ คฤหาสน์ นฤมล นฤมิต พฤกษชาติ พฤคิบาล มฤคราช มฤตยู หฤหรรษ์ และหฤโหด เป็นต้น

อย่างไรก็ดี พยัญชนะ ค น พ ม ห ซึ่งประกอบด้วยตัว ฤ แล้วออกเสียงเป็น ริ นั้น ก็ยังมีบางคำที่ออกเสียงเป็น ริ ได้ ได้แก่

หฤษฐี (หะริด) ที่แปลว่า นาชินชม นฤตย์ (นะริด) ที่แปลว่า ผิด ส่วนคำว่า มฤต (มะ-ริด) นั้น อ่านได้ทั้ง มะ-ริด และมะ-ริด ใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ตายแล้ว ส่วนคำอื่นในกลุ่ม มฤต ได้แก่ มฤตก มฤตยู นั้นอ่านเป็นเสียง อี คือ มะ รี ดก มะ รีด ตะยู เท่านั้น

จะเห็นได้ว่า ตัว ฤ ที่นำมาใช้ในภาษาไทย ถึงแม้ว่าจะออกเสียงได้ถึง ๓ แบบ แต่ก็มีข้อให้สังเกตเห็นได้ว่า เราจะออกเสียงเป็น ริ ก็ต่อเมื่อใช้ประกอบกับพยัญชนะ ก ต ท ป ศ ส ที่ครูให้หลักในการจำว่า (ไก่ เต่า ที่ ไป ศาล เลือ) และออกเสียงเป็น รี ก็ต่อเมื่อ ประกอบกับพยัญชนะ ค น พ ม ห (คิน พี มา หา) ส่วนเสียงเรอ มีคำเดียวคือคำว่า ฤษ

ฉะนั้น ถ้าเราพอรู้หลักสังเกตของคำไทยได้บ้าง เราก็จะพบว่าภาษาไทยนั้น ไม่ใช่เรื่องยากเลย

ภาษาไทยใช้ให้ถูก

พัชร ลิขิตกุล

ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่มีการถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรอย่างมีแบบแผน ยังมีภาษาในโลกอีกนับเป็นร้อยเป็นพัน ภาษาที่ไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นเรื่องที่น่าภูมิใจอย่างยิ่งที่เรามีภาษาใช้เป็นของตนเอง และเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคนที่จะต้องช่วยกันรักษาและสืบทอดไว้

ปัจจุบันมีคำเป็นจำนวนมากที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่มักใช้ผิดๆ เพี้ยนๆ ไปจากที่ที่ควรจะเป็นด้วย อาจจะเข้าใจผิด จึงเขียนผิด หรืออาจไม่ทราบความหมายที่แท้จริงของคำเหล่านั้น ดังจะยกตัวอย่างที่หยิบยกมากล่าวพอเป็นสังเขป ดังนี้

คำว่า “ปิติ” (ปี-ติ) เป็นคำนามมาจากภาษาบาลีหมายถึง ความปลาบปลื้มใจ ความอิ่มใจต้องเขียนและอ่านว่า “ปิติ” (ปี-ติ) แต่มักเขียนผิดและใช้ผิดเป็น “ปีติ” (ปี-ติ) ซึ่งไม่มีศัพท์คำนี้ใช้ในภาษาไทย

คำว่า “พลกนิกร” เป็นคำนามหมายถึง คนที่อยู่ในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นพลเมืองของประเทศนั้นหรือคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยในประเทศก็ตาม แต่ยังมีผู้เข้าใจผิดคิดว่า “พลกนิกร” หมายถึง ประชาชนคนไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในประเทศหรือนอกประเทศ จึงมีผู้นิยมใช้ข้อความว่า “ปวงพลกนิกรชาวไทยทั้งในและต่างประเทศ”

อยู่เสมอ ดังนั้น หากต้องการใช้คำที่มีความหมายว่าประชาชน, พลเมือง หรือประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศหากใช้ว่า “ประชา, ประชาชาติ, ประชาราษฎร์, ประชาชน, หรือพลเมือง” เช่น “ปวงประชาชนชาวไทยทั้งในและต่างประเทศ” ก็จะมี ความหมายตรงกว่า

อีกคำหนึ่งซึ่งสำคัญมากและกำลังเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน คือ คำว่า “พ่อหลวง” ซึ่งมักจะมีผู้นำไปใช้เรียกแทนพระนามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีเจตนาแสดงความเคารพเทิดทูน โดยรูปคำแล้ว คำว่า พ่อ แสดงถึงความรักและเคารพ และคำว่าหลวงหมายถึงผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้น บางคนจึงคิดว่าพ่อหลวงน่าจะใช้ได้ แต่คำว่า “พ่อหลวง” นั้นเป็นภาษาถิ่นทางภาคเหนือหมายถึง “ผู้ใหญ่บ้าน” ทำให้เจตนาของผู้ใช้อาจไม่สมดังที่คาดหวัง ดังนั้น หากประสงค์จะใช้คำว่า “พ่อหลวง” แทนพระนามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงควรใช้คำว่า “เจ้าพ่อหลวง” จะเหมาะสมกว่าและในทำนองเดียวกันคำว่า “แม่หลวง” ภาษาถิ่นเหนือใช้เรียกภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้แทนพระนามสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หากประสงค์จะใช้จึงควรใช้คำว่า “เจ้าแม่หลวง” เป็นต้น

มีคำบางคำถึงแม้ว่าจะมิได้ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันตลอดเวลา แต่ก็อาจพบเห็นได้ในโอกาสสำคัญๆ ต่างๆ ได้แก่คำว่า “ปีพิชิตาทิทุกข์” และ จิรัฏฐิติกาล” คำศัพท์ทั้งสองคำนี้ที่มีมาจากภาษาบาลี

พบในคำประกาศราชากิสฤดีในการพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า เนื่องในโอกาสงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปี เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๒๕ และยังเป็นที่ยกย่องใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

คำว่า “ปีพิศาทิทุกข์” มาจากศัพท์ “ปีพิต” รวมกับ “อาทิ” และ “ทุกข์” หมายถึง “ทุกข์อันเกิดจากการเบียดเบียน เป็น” นิยมนำไปใช้อวยชัยให้พรให้ประสบแต่สิ่งที่ดีงามตลอดกาลนาน คำ “จิรัฐติกาล” นี้ หากไม่สังเกตตัวสะกดของคำศัพท์แต่ละตัวให้ดีแล้ว ผู้อ่านหลายคนจะอ่านเป็น “จิ-รัต-ติ-กาน” เสมอ

คำว่า “จิรัฐติกาล” นั้น ศัพท์ “รัฐ” มี ฎ ปฏัก เป็นตัวสะกด จึงต้องออกเสียงตัว รุ สันฐาน สระ อิ ว่า รัฐ ด้วย พยางค์ “รัฐ” จะได้ไม่หายไป คำนี้มาจากภาษาบาลี จิร + รัฐติ + กาล ซึ่งเมื่อประกอบเป็นคำสมาสแล้วจะเป็น จิรัฐติกาล แปลว่า เวลาแห่งการดำรงอยู่เป็นเวลานาน, เวลาที่ยาวนาน

อย่างไรก็ดี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๒๕ (พิมพ์ครั้งที่ ๖) สะกดคำนี้ว่า “จิรัฐติกาล” (หน้า ๒๓๒) โดยอาศัยหลักที่อธิบายไว้ในหน้า (๔) บรรทัด ที่ ๑ ถึง ๘ แต่ถึงจะสะกดอย่างไร คำอ่านก็คงเป็น “จิ-รัต-ติ-กาน” เสมอ

การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องและการออกเสียงของคำให้ชัดเจนยังเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมเสมอ สำหรับคนที่รักภาษาอย่างท่านผู้ฟังทั้งหลาย

เรื่องไก่

พัชรี ลิณฐฎา

“ไก่” เป็นสัตว์เลี้ยงที่เข้ามาพัวพันอยู่กับวิถีชีวิตมนุษย์เรามาตั้งแต่อดีต ทั้งนี้เพราะไก่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์มากที่สุด มนุษย์นำไก่มาเลี้ยง โดยมีจุดประสงค์ต่างๆกัน เช่น เพื่อกิน เพื่อดูเล่น หรือเพื่อเล่นพนัน

และเนื่องจากไก่เป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย มีธรรมชาติค่อยๆเขี่ยจิกกินอะไรๆ เป็นอาหารเองได้ ผู้เลี้ยงไม่ต้องเอาใจใส่ดูแลมากนัก เราจึงพบเห็นว่า ไก่ เป็นสัตว์เลี้ยงยอดนิยมของคนไทยในอดีตอยู่เกือบทั่วทุกครัวเรือน

การที่มนุษย์เราได้คุ้นเคยใกล้ชิดอยู่กับไก่จนเกือบจะตลอดเวลา นั้น ทำให้ได้สังเกตเห็นอาการปฏิกิริยาอาการต่างๆ ของไก่ เห็นลักษณะท่าทีที่คุ้นตา คุ้นใจ จึงได้นำเอามาเป็นสำนวนเปรียบเปรย พูดจาร้องเล่นกันต่างๆ ดังจะยกมาพอเป็นสังเขป ดังนี้

มนุษย์สังเกตเห็นธรรมชาติของไก่ ซึ่งชอบค่อยๆเขี่ยหาอาหารกินเอง จึงได้นำมาใช้เป็นบทร้องเล่นกันว่า

“ไก่เอ๋ยไก่ เลี้ยงลูกมาจนใหญ่ ไม่มีมให้ลูกกิน

ลูกร้องเจี๊ยะๆ แม่พาเลียบไปคู้ดิน ทำมาหากิน ตามประสาไก่เอ๋ย”

จะเห็นได้ว่า ลูกไก่ เทียวค้ายเขี่ยจิกอะไรๆ กินตามพื้นดิน มันก็โตขึ้นมาเองได้โดยไม่ต้องอาศัยกินนมแม่ ทำให้นึกถึงโคลง โลกนิติบทหนึ่งของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเดชาดิศร ที่ว่า

“ดินงู งูไซร้หาก	เห็นกัน
นมไก่ ไก่สำคัญ	ไก่อู้
(หมู๋โจรต่อโจรหัน	เห็นเล่ห์ กันนา
เชิงปราชญ์ ฉลาดกล่าวผู้	ปราชญ์รู้เชิงกัน)

นัยย่อมหมายความว่า ถ้าไก่มีนม ไก่ก็จะเห็นนมไก่ด้วย กันเองได้ แต่ก็เป็นทีที่ทราบกันดีว่า ไก่ไม่จำเป็นต้องมีนมเพื่อเลี้ยงลูก โคลงโลกนิติบทนี้จึงเป็นความเปรียบที่หมายถึง คนประเภทเดียวกัน ย่อมรู้เล่ห์กลซึ่งกันและกัน มิได้หมายความว่า ไก่จะไปเห็นดินงู หรือจะไปเห็นนมไก่อย่างที่เขาใจกันเพราะค่อนข้างจะเห็นข้ามเผ่าพันธุ์ กันไปมาก

ย้อนกลับมากล่าวถึงสำนวนที่เกี่ยวกับไก่ที่นำอยู่อีกสำนวนหนึ่ง คือสำนวน ตัดหางปล่อยวัด ที่หมายถึงไม่เอาธุระ ไม่เลี้ยงดูต่อไป

ท่านผู้ฟังหลายท่านอาจจะสงสัยอยู่ในใจว่า ตัดหางนะ หางอะไร หางสุนัข หางลิง หรือหางอะไรกันแน่ แล้วมันเกี่ยวกับ ไก่ที่ตรงไหน

เกี่ยวอย่างแน่นอนเพราะหางที่ถูกตัดนั้น ต้องเป็นหางไก่ สถานเดียว โดยมีหลักฐานพออ้างอิงได้ว่าในสมัยโบราณนั้น ท่าน

ใช้ไก่สะเดาะหรือแก้เคราะห์ ดังปรากฏในกฎมณเฑียรบาลมาตรา
หนึ่งกล่าวไว้ว่า

“...อนึ่งวิวาทตบตีฟันแทงกัน ให้โลหิตตกในพระราชวังก็ดี
ท่านให้มันพลึง ท่านให้ตั้งโรงพิธี ๔ ประตุ บายศรี ๔ สำหรับ
บัต ๕ ชั้น ๔ อัน ไก่ประตุละคู่ ให้วงด้ายรอบพระราชวัง นิมนต์
พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์สามวัน ให้หาซีฟ้อพราหมณ์ พะลีซึ่งพลี
กรรมมากระทำบวงสรวงตามธรรมเนียม ให้มีระบำรำเต้นพิณ
พาทย์ ม้องกลอง ดริยดนตรีประโคมทั้ง ๔ ประตุ ครั้นเสร็จจาก
พิธีแล้ว จึงให้เอาไก่นั้นไปปล่อยเสียนอกเมือง ให้มันพาเสนียด
จัญไร ไก่ยอุปทวไปให้พ้นพระนครท่าน...”

ในพระราชนิพนธ์อิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัย ตอนปันหยีชนไก่กับอุณณากรรณ กล่าวว่า

“สองฝ่าย ให้น้ำ สรรพเสร็จ เสียเคราะห์ ทำเคล็ด เด็ดหาง”

หมายความว่า เด็ดหางไก่แก้เคราะห์ไม่ดีให้พ้นไป จะได้ชัยชนะ
ข้อถือเคล็ดเด็ดหางทางไสยศาสตร์นั้น ก่อให้เกิดสำนวน
“ตัดหางปล่อยวัด” คือเปรียบกับไก่ ซึ่งเมื่อผู้ใดจะสะเดาะเคราะห์
หรือแก้เคราะห์ร้าย ก็เอาไก่มาตัดหางแล้วนำไปปล่อยที่วัด แบบ
เดียวกับที่กล่าวในอิเหนา และกฎมณเฑียรบาลทั้งสองอย่าง ซึ่ง
หมายถึง ไม่เอาไก่เสียเคราะห์ไปเลี้ยงไว้ในบ้านอีกต่อไป

สงสัย เรื่อง ตัวเลข

พิชณิ สวัสดิ์ดีดยวงศ์

การออกเสียงตัวเลขในภาษาไทยมีการออกเสียงได้หลายแบบ จนบางครั้งผู้ใช้ภาษาเองเกิดความสับสนว่า ควรจะออกเสียงอย่างไรจึงจะถูกต้อง และเป็นเพราะเหตุใดจึงต้องออกเสียงเช่นนี้ ตัวอย่างเช่น

หลายท่านคงสงสัยว่า ทำไมการออกเสียงตัวเลขตั้งแต่เลข ๒ หลักขึ้นไปทีลงท้ายด้วย ๑ (หนึ่ง) จึงออกเสียงเป็น “เอ็ด” เช่น ๒๑ (ยี่-สิบ-เอ็ด), ๕๐๑ (ห้า-ร้อย-เอ็ด), ๒,๓๙๑ (สอง-พัน-สาม-ร้อย-เก้า-สิบ-เอ็ด) หรือ ๑,๑๒๐,๐๐๑ (หนึ่ง-ล้าน-หนึ่ง-แสน-สอง-หมื่น-เอ็ด) ทั้งๆ ที่ตัวเลขที่อยู่ในหลักหน่วยที่ยกตัวอย่างมานี้ลงท้ายด้วย ๑ น่าจะออกเสียงเป็น “หนึ่ง” คือ ๒๑ (ยี่-สิบ-หนึ่ง), ๕๐๑ (ห้า-ร้อย-หนึ่ง), ๒,๓๙๑ (สอง-พัน-สาม-ร้อย-เก้า-สิบ-หนึ่ง) หรือ ๑,๑๒๐,๐๐๑ (หนึ่ง-ล้าน-หนึ่ง-แสน-สอง-หมื่น-หนึ่ง)

เหตุที่ออกเสียงตัวเลขตั้งแต่เลข ๒ หลักขึ้นไปทีลงท้ายด้วย ๑ ว่า เอ็ด เพราะภาษาไทยโดยเฉพาะภาษาพูดมีลักษณะอย่างหนึ่งที่ผู้พูดนิยมใช้คำลงท้ายว่า หนึ่ง โดยออกเสียงเป็น “นึ่ง” อาทิ เดือนนึ่ง ปีนึ่ง และโดยเฉพาะใช้ลงท้ายตัวเลขบอกจำนวนเงิน เช่น ร้อยนึ่ง พันนึ่ง และหมื่นนึ่ง อาจทำให้ผู้ฟังเกิด

ความสับสนได้ว่า ร้อยหนึ่ง หมายถึง ๑๐๐ (หนึ่งร้อยบาท) หรือ หมายถึง ๑๐๑ (หนึ่งร้อยหนึ่งบาท), พันหนึ่ง หมายถึง ๑,๐๐๐ (หนึ่งพันบาท) หรือหมายถึง ๑,๐๐๑ (หนึ่งพันหนึ่งบาท) และ หมื่นหนึ่ง หมายถึง ๑๐,๐๐๐ (หนึ่งหมื่นบาท) หรือหมายถึง ๑๐,๐๐๑ (หนึ่งหมื่นหนึ่งบาท)

ดังนั้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความสับสน เกี่ยวกับตัวเลข ตั้งแต่ ๒ หลักขึ้นไปทีลงท้ายด้วย ๑ จึงออกเสียงเป็น เอ็ด เช่น ร้อยเอ็ด พันเอ็ด หมื่นเอ็ด ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่า หมายถึง ๑๐๑ (หนึ่งร้อยหนึ่งบาท), ๑,๐๐๑ (หนึ่งพันหนึ่งบาท), ๑๐,๐๐๑ (หนึ่งหมื่นหนึ่งบาท)

หรือบางท่านอาจสงสัยว่า ทำไมเวลาออกเสียงหมายเลข โทรศัพท์ที่เป็นเลข ๒ จึงออกเสียงว่า “โท” เช่น

(๐๑) ๒๓๔-๔๓๒๙ (ศูนย์-หนึ่ง-สอง-สาม-สี่-สี่-สาม-สอง-เก้า) เมื่อออกเสียงเป็นหมายเลขโทรศัพท์จะออกเสียงว่า (ศูนย์หนึ่ง) โทรสามสี่-สี่สามโทเก้า

เหตุที่ออกเสียงเลข ๒ ในหมายเลขโทรศัพท์ว่า โท เพราะหมายเลขโทรศัพท์มีจำนวนตัวเลข ๗-๑๐ ตัว การออกเสียงตัวเลขหลายๆ ตัวติดๆ กันโดยเฉพาะเลข ๒ (สอง) กับเลข ๓ (สาม) อาจทำให้ผู้ฟังเลขสอง หรือเลขสาม สับสนได้ เพราะเสียงของคำว่า สอง กับเสียงของคำว่า สาม มีเสียงใกล้เคียงกัน อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความสับสนหรือฟังหมายเลขโทรศัพท์ผิดได้ ฉะนั้น

เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในการฟังเสียงหมายเลขโทรศัพท์ จึง
ออกเสียงเลขสอง ในหมายเลขโทรศัพท์ว่า โท

จะเห็นได้ว่าเหตุที่มีการออกเสียงตัวเลขในภาษาไทย
หลากหลายก็เพื่อประโยชน์ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารของ
ผู้ใช้ภาษาให้มีความชัดเจนถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ออกเสียงชัดสำคัณัก

พิชณิ สวสดีดยวงค์

การออกเสียงภาษาไทยให้ชัดในการสื่อสาร นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะผู้ฟังจะได้เข้าใจสารได้ถูกต้องตรงตามที่ต้องการจะสื่อ และช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ผู้พูด แต่ปัจจุบันนี้มีผู้ใช้ภาษาไทยเป็นจำนวนมากที่ออกเสียงภาษาไทยไม่ชัด โดยเฉพาะเสียง “ร” “ล” ควบกล้ำ บางคนออกเสียงควบกล้ำ “ร” เป็นเสียง “ล” หรือออกเสียงควบกล้ำ “ล” เป็นเสียง “ร” ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของสารผิดได้ เพราะว่าภาษาไทยหากออกเสียงผิดไปแม้เพียงเล็กน้อย คำคำนั้นก็จะกลายเป็นคำใหม่ ส่งผลให้ความหมายของสารที่จะสื่อเปลี่ยนไปทันที

แม้บางครั้ง ผู้ฟังสามารถคาดเดาความหมายของคำควบกล้ำที่ผู้พูดออกเสียงผิดได้โดยอาศัยคำบริบทรอบข้างและสถานการณ์แวดล้อม แต่ในบางกรณีผู้ฟังอาจคาดเดาความหมายของสารที่เกิดจากการออกเสียงควบกล้ำไม่ถูกต้องผิดพลาดได้ การตีความที่เกิดจากการออกเสียงควบกล้ำผิด อาจส่งผลให้ความหมายของสารกลายเป็นข้อความที่เข้าใจผิด หรือสร้างความไม่พอใจให้แก่ผู้อื่นได้ อาทิ

คำว่า ครั้งคราว เช่น

“ที่เชียงใหม่...คุณสมศรีไปเป็นค้ำคาวเท่านั้น”

จากประโยคที่ยกตัวอย่างนี้ จริงๆแล้วผู้พูดต้องการจะออกเสียงเป็น “ครั้งคราว” ซึ่งหมายความว่า “ที่เชียงใหม่...คุณสมศรีไปเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น” แต่เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ออกเสียง “ร” ควบกล้ำ จึงทำให้ประโยคนี้นี้มีความหมาย “ที่เชียงใหม่ คุณสมศรีไปเป็นค้ำคาว” ซึ่งค้ำคาวมีความหมายว่า ลัทธิเลี้ยงลูกด้วยนมที่หากินในเวลากลางคืน

หรือ คำว่า คลีคลาย เช่น

“จะซี้คายอย่างไรก็ยังไม่รู้”

จากประโยคที่ยกตัวอย่างนี้ ผู้พูดต้องการจะออกเสียงเป็น “คลีคลาย” ซึ่งหมายความว่า “ผลจะออกมาเป็นอย่างไรนั้นยังไม่ทราบ” แต่เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ออกเสียง “ล” ควบกล้ำ เสียงที่ออกจึงเป็นคำว่า “ซี้คาย” คำว่า “ซี้” ในที่นี้จึงมีความหมายว่า อูจจาระ

หรือคำว่า ขาวคราว เช่น

“ไม่เจอคุณปริณาดังนาน... ไม่ทราบข่าวความเป็นอย่างไรบ้าง”

ประโยคนี้นี้ ผู้พูดต้องการจะถามไถ่ข่าวคราวทุกข์สุขของคุณปริณา แต่เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ออกเสียง “ร” ควบกล้ำ เสียงที่ออกจึงเป็นคำว่า “ขาวคราว” ซึ่งมีความหมายไปในทางข่าวที่เสื่อมเสีย มัวหมอง อาจทำให้ผู้ที่ถูกถามถึงกับไม่พอใจเป็นอย่างมากได้

หรือคำว่า ครู เช่น

“ครูอยู่ข้างบ้านเรานี่เอง”

ประโยคนี้ผู้พูดต้องการจะบอกว่า “ครูผู้สอนหนังสืออยู่ข้างบ้านเรา” แต่ผู้พูดไม่ได้ออกเสียง “ร” ควบกล้ำ เสียงที่ออกจึงเป็นคำว่า “คู” ซึ่ง “คู” ในที่นี้มีความหมายว่า คูน้ำ

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า การออกเสียงภาษาไทย โดยเฉพาะเสียง “ร” “ล” ควบกล้ำ จำเป็นที่จะต้องออกเสียงให้ชัดเจน เพราะหากออกเสียงผิดหรือออกเสียงไม่ชัด นอกจากจะทำให้ความหมายของสารผิดไปจากที่ต้องการจะสื่อแล้ว ยังทำให้ผู้พูดมีบุคลิกที่ไม่ดี ไม่น่าเชื่อถือ และอาจสร้างความไม่พอใจให้แก่ผู้อื่น อีกด้วย

สังเกตการใช้ภาษาไทย

พิมพ์ใจ สิริสุรศักดิ์

จากที่ได้สังเกตการใช้ภาษาไทยของสื่อต่างๆ ทำให้
ได้เห็นการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องหลายครั้ง นั่นคือต้องการจะให้มีความ
หมายอย่างหนึ่ง แต่ใช้คำที่เพี้ยนไป จึงทำให้ได้ความหมาย
ไม่ตรงตามต้องการหรืออาจถึงกับทำให้ไม่เข้าใจ จะขอยกมาเป็น
ตัวอย่าง ที่คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับบางท่าน ที่อาจเข้าใจผิด
เช่นเดียวกันนี้ เริ่มตัวอย่างแรก

“เราควรให้ความไว้วางใจท่าน เพราะท่านเป็นผู้ใหญ่แล้ว
คงเป็นหลักการของบ้านเมืองได้” ประโยคนี้ ฟังแล้วคงจะสะดุดหู
ในทันทีใช้คำว่า “หลักการ” ไม่ถูก เพราะ “หลักการ” หมายถึง
หลักสาระสำคัญในการดำเนินการ ดังนั้น บุคคลคงเป็นหลักการ
ไม่ได้แน่ ผู้พูดคงต้องการใช้คำว่า “หลัก” แต่อาจด้วยความพลอ
หรือเข้าใจผิด หรือเครื่องยัดเหนียว ในเมื่อบุคคลท่านนี้เป็นผู้ใหญ่
ผ่านประสบการณ์มามากก็คงพอจะเป็นที่ยึดเหนี่ยวของบ้านเมือง
ได้ ประโยคที่ถูกจึงควรพูดว่า

“เราควรให้ความไว้วางใจท่าน เพราะท่านเป็นผู้ใหญ่แล้ว
คงพอเป็นหลักของบ้านเมืองได้”

ตัวอย่างต่อไปอยู่ในเหตุการณ์ การคัดเลือกผู้อำนวยการ
องค์การค้าโลก WTO โฆษกรายการโทรทัศน์ ท่านหนึ่งพูดว่า

“อเมริกา มหามิตรภาพ ของไทย พยายามกีดกันทุกวิถีทางที่จะไม่ให้ ดร.ศุภชัย ได้ตำแหน่งนี้” ระหว่างคำว่า “มิตร” กับ “มิตรภาพ” คำว่า “มิตร” ใช้กับตัวบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ในที่นี้คือประเทศอเมริกา ใช้ได้ เพราะมิตรหมายถึงเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยกัน แต่ “มิตรภาพ” หมายถึง ความเป็นเพื่อนรักกัน ประโยคนี้จะต้องพูดว่า “อเมริกา มหามิตรของไทย” ไม่ใช่ “มหามิตรภาพของไทย”

ตัวอย่างต่อไปขอเปลี่ยนบรรยากาศ เป็นข่าวชาวบ้านบ้าง ว่า ผิดตรงไหน

“เมื่อนายชาญฆ่าเมียแล้ว ก็ฆ่าตัวตาย ตั้งใจจะให้มันตาย ไปตามๆ กัน” ประโยคนี้กำกวม ผู้ฟังทราบแน่ๆ ว่าเมียของนายชาญตาย แต่สำหรับตัวนายชาญเองบางคนจะบอกว่าตาย แต่บางคนเช่นผู้เขียนคิดว่าไม่ตาย เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น ก็เพราะในประโยคที่มีคำว่า ตั้งใจ เมื่อพูดคำนี้ออกมา ก็เหมือนกับจะบอกว่า นายชาญตั้งใจจะให้ตนเองตาย แต่มันไม่ตายสมใจ นี่คือการละเอียดอ่อนของภาษาไทย

ภาษาที่ไม่ถูกต้องของประโยคนี้อีกประการหนึ่งก็คือ “...ให้มันตายไปตามๆ กัน” ในที่นี้มีเพียง ๒ คน คือ นายชาญและเมีย จึงใช้คำว่า “ตามๆ” ไม่ได้ ต้องใช้ “ตาม” เพียงคำเดียว จึงควรพูดว่า “เมื่อนายชาญฆ่าเมียแล้ว ก็ฆ่าตัวตาย ตั้งใจจะให้มันตายไปตามกัน”

เพียงแค่ไม่กี่มก ก็ทำให้ความหมายเปลี่ยนไปได้ ในที่นี้... ตามกัน มีความหมายเพียง ๒ คน ถ้า...ตามๆ กัน ต้องมีมากกว่า

๒ คน ตัวอย่างเช่นนี้มีอีกมากเช่น ดำ กับ ดำๆ ก็ต่างกันเช่น เลือดตัวนี้ดำมาก หรือสกปรกมาก ใครอย่าได้นึกว่าภาษาไทยง่ายๆ พุดกันอยู่ทุกวันไม่เห็นต้องเรียนมากมาย แต่หาู้ไม่ที่ว่าง่ายนั้น บางทีก็ยังไม่ถูกต้อง

ประโยคที่ใช้ผิดที่จะขอนามากล่าวต่อไปได้มาจากรายการ ร้องทุกข์ทางรายการโทรทัศน์รายการหนึ่ง ชาวบ้านขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยมากำจัดตัวต่อที่มาทำรังบนเสาไฟฟ้า เพราะเกรง ตัวต่อเหล่านี้นจะทำอันตรายเด็กๆ ที่ออกมาเล่นแถวนั้น โดย ตัวแทนชาวบ้านกล่าวร้องทุกข์ว่า “ตัวต่อต่อยอาจตายได้ถ้าเป็น คนมีความแพ้” ประโยคนี้ใช้คำพุดที่ฟังดูไม่เป็นภาษาไทย คือมีความแพ้ และบางที่ควรขยายความก็ไม่ขยาย ประโยคนี้ควรพุดว่า “ตัวต่อต่อยอาจตายได้ ถ้าผู้นั้นแพ้พิษของมัน” ไม่ต้องพุดว่า ความแพ้เพราะ “แพ้พิษของมัน”

“อาจารย์ ก. ให้สัมภาษณ์โดยพลการ ไม่ได้ให้ความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัยก่อน” ประโยคนี้เป็นประโยคที่อาจารย์มหาวิทยาลัย ท่านหนึ่งกล่าวต่าหนิอาจารย์ ซึ่งสมมติชื่อ ก. ซึ่งเป็นผู้ทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาให้สัมภาษณ์ซึ่งความสับสนระหว่างการใช้คำว่า ให้ และ รับ

ประโยคที่ถูกควรพุดว่า “อาจารย์ ก. ให้สัมภาษณ์โดยพลการ ยังไม่ได้รับความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัย”

ตัวอย่างของการใช้ภาษาผิดที่จะพุดถึงต่อไป ได้มาจากการฟังข่าวต่างประเทศ เมื่อครั้งที่กลุ่มประเทศเนโท (Nato) ร่วม

กับสหรัฐอเมริกา โจนิตูโยโกสลาเวีย ในข่าวแจ้งว่า “ยูโกสลาเวีย
เสนอเงื่อนไขหยุดยิง แต่ได้รับการตอบโต้กลับมว่ายังคงจะยิงต่อไป”

ประโยคนี้ใช้คำว่า “ตอบโต้” ไม่ถูกต้องใช้คำว่า “คำตอบ”
เพราะ “ตอบโต้” เป็นการกระทำตอบแทนกลับไปของฝ่ายตรงกัน
ข้าม แต่ในเหตุการณ์นี้ฝ่ายตรงกันข้ามเสนอเงื่อนไขมาให้พิจารณา
จะรับหรือไม่ก็ตอบเขาไป มิใช่ต้องกระทำแบบแก้แค้น หรือเอา
กลับคืนแต่อย่างใด ประโยคนี้จึงต้องกล่าวว่า “ยูโกสลาเวียเสนอ
เงื่อนไขหยุดยิง แต่ได้รับคำตอบกลับมว่า ยังคงจะยิงต่อไป”

ขอคุยต่ออีก ๒ ตัวอย่าง ที่ผู้เขียนขอบอกตรงๆ ว่าเป็น
ห่วงมาก เพราะกลัวว่า ต่อไปรุ่นหลานรุ่นเหลน จะพูดภาษาไทย
กันไม่ถูกต้อง เพราะตัวอย่างที่จะพูดต่อไปนี้ เป็นคำง่ายๆ ซึ่งคาด
ไม่ถึงว่าจะมีการใช้ผิด

นักร้องอาวุโสผู้หนึ่ง ให้สัมภาษณ์ว่า ชื่อของเธอ “อริบติ
กรมประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันในตอนนั้นเป็นผู้ตั้งให้” ท่านผู้ฟังคงงว
ทำไมจึงมีทั้งคำว่า ปัจจุบันและในตอนนั้น แต่ผู้อ่านจะงงมากขึ้น
ถ้าจะบอกว่า อริบติที่นักร้องผู้นั้นหมายถึง คือ หม่อมหลวงขา
บุญธร ณ อยุธยา ซึ่งเป็นอริบติกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อ ๓๐
หรือ ๔๐ ปีมาแล้ว เดาใจผู้พูดว่าเธอคงภูมิใจที่ผู้ตั้งชื่อให้เธอใน
ขณะเริ่มเข้าสู่วงการใหม่ๆ เป็นถึงอริบติ เธอจึงต้องการเน้นว่า
ขณะตั้งชื่อให้เธอนั้น เขากำลังเป็นอริบติที่ถูกควรใช้ว่า “อริบติ
กรมประชาสัมพันธ์ ในขณะนั้นเป็นผู้ตั้งชื่อให้เธอ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมาย “ปัจจุบัน”
ว่า เวลาเดี๋ยวนี้, ทันที, เวลาไม่ใช่อดีต ไม่ใช่อนาคต

ตัวอย่างสุดท้าย พิธีกรแสดงความยินดีกับนักร้องหนุ่ม
ที่เพิ่งออกสตูดิโอเป็นเทปแผ่นแรกที่ทำกับค่ายที่มาสังกัดใหม่
ว่า “ขอแสดงความยินดีกับเทปใหม่และกลับบ้านใหม่” เธอผู้นี้คง
เพี้ยนไป เคยได้ยินวลี “กลับบ้านเก่า” ก็เลยคิดว่าใช้ว่า “กลับบ้าน
ใหม่” ก็คงเก๋ไปอีกแบบ แต่จริงแล้วผิดใช้ไม่ได้ เพราะ “กลับ”
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า คืนสู่สภาวะ
เดิม ดังนั้น กลับบ้านใหม่ จึงเป็นการใช้ภาษาที่ผิด

ทุกวันนี้ทั้งรายการวิทยุและโทรทัศน์ จะมีการสัมภาษณ์
ทางโทรศัพท์กันบ่อยมาก รู้สึกสะดุดอยู่เรื่องหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้ง
กับการใช้ภาษาและวัฒนธรรมไทย คือเมื่อสัมภาษณ์กันเสร็จแล้ว
ผู้สัมภาษณ์จะกล่าว “ขอบคุณ” ผู้ถูกสัมภาษณ์ก็จะกล่าวคำว่า
“สวัสดี” เมื่อผู้ถูกสัมภาษณ์กล่าว “สวัสดี” ผู้สัมภาษณ์วางสาย
ทันที โดยมารยาทแล้วเธอจะต้องตอบสวัสดีกลับไปก่อนวางสาย
สุดวิสัยที่จะรู้ว่า เธอผู้นั้นเสียมารยาทไม่กล่าวสวัสดีตอบ หรือเธอ
คิดว่าคำว่า “ขอบคุณ” ที่เธอพูดไปแล้วใช้แทนคำว่า “สวัสดี” ได้
ที่ถูกเป็นคนละเรื่องเธอขอบคุณเขาถูกแล้ว เพราะเขาอดสัพโสละ
เวลาให้เธอสัมภาษณ์ แต่เมื่อจะลาจากก็ต้องกล่าว “สวัสดี”

ชื่อคนน่าสนใจ

พองจันทร์ สุขยิ่ง

ชื่อคนในสมัยโบราณมักชื่อสั้นๆ ง่ายๆ เป็นคำไทยแท้ พยางค์เดียว เช่น นายมัน นายอิน นายจัน นายคง นายอยู่ แม่นวล แม่จัน แม่นิม แม่ฉิม ฯลฯ สำหรับชื่อเด็กมักตั้งชื่อตามลักษณะของเด็ก เช่น เจ้าเปียก เจ้าแกละ เจ้าจุก หนูยัย หนูอ้ม หนูแหวน หนูพลอย ฯลฯ สมัยก่อนการแพทย์ยังไม่ก้าวหน้า เด็กๆ มักเจ็บไข้ได้ป่วยบ่อยๆ พ่อแม่จึงตั้งชื่อให้น้ำเกลียด ไม่น่าฟัง เพื่อหลอกผีว่าเด็กชี้เหร่ ไม่น่ารัก ไม่ควรเอาตัวเด็กไป ชื่อเด็กๆ ที่ชี้เหร่ เช่น ไ้หมา ไ้ทุย เด็กภาคใต้จึงมีชื่อว่า เจ้าไข่นุ้ย เจ้าไข่เยียด ฯลฯ เด็กภาคอีสานก็เรียกว่า บักห้า เป็นต้น

ด้วยความรักและห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พ่อแม่บางคนถึงกับหลอกผีด้วยการตั้งชื่อให้ชี้เหร่ ฟังแล้วไม่เพราะเลย แต่เมื่อเด็กโตขึ้นพ้นเขตอันตราย พ่อแม่จึงเลือกชื่อที่ดี ฟังแล้วไพเราะ มีมงคลกับตัวลูก ภาษาที่คนไทยนิยมตั้งชื่อลูกสมัยปัจจุบันนิยมใช้ภาษาบาลี สันสกฤต หรือภาษาเขมร ประกอบด้วยมีเสียงที่ไพเราะ ฟังรื่นหู และมีความหมายดี และหมายถึงสิ่งที่สวยงาม น่ารัก น่าทูลถนอม มักเลือกมาเป็นชื่อของผู้หญิง เช่น บุชบา นารี วรณยุพา วลัยลักษณ์ กาญจนา ภาวิณี รัตนารักษ์ ฯลฯ ส่วนคำที่

หมายถึง ความเข้มแข็ง งามสง่า มักเป็นชื่อผู้ชาย เช่น สมศักดิ์ สมชาย รมณูมิ ยุทธศักดิ์ รุ่งโรจน์ พงษ์ศักดิ์ เด่นพงษ์ ฯลฯ สมัยรัชกาลที่ ๖ ผู้ชายบางคนชื่อเพราะมาก แต่ฟังแล้วนุ่มนวล ไม่เข้มแข็งสมชาย หลายคนจึงต้องเปลี่ยนชื่อใหม่ให้เข้มแข็งขึ้น

ท่านคิดว่าชื่อหรือนามสกุลบอกอะไรให้ท่านบ้าง ลองพิจารณาชื่อต่อไปนี้ และลองคิดว่า เป็นคนภาคไหน เช่น จันทา อินปัน คำอ้าย จันทรพอง บัวคำ คำเอื้อย คำหล้า คำมวล ฯลฯ พอทราบได้ใช่ไหมว่า ชื่อเหล่านี้มักเป็นคนภาคเหนือ ส่วนภาคอีสานมักชื่อบัวลอย บัวเรียน บุญมา บุญเกื้อ บุญชอบ คำสอน คำสิงห์ คำพูน ฯลฯ ส่วนคนภาคใต้และคนภาคกลางมักชื่อทันสมัยๆ กัน แต่ถ้านามสกุล เจริญรัมย์ ภาครมย์ ฯลฯ มักมีพื้นเพทางจังหวัดบุรีรัมย์ ถ้านามสกุล โคกสูงเนิน นามสูงเนิน บุญสูงเนิน ลานสูงเนิน มักมีพื้นแควนนครราชสีมา

ชื่อคนบางทีก็ตรงกันข้ามกับตัวเองมาก เช่น บางคนชื่อเฮอร์มากแต่ชื่อ โฉมไฉไล คนอ้วนดุนัย ชื่อเฉลาลักษณ์ บางคนก็จนมากชื่อนายรวย บุญมีทรัพย์ ฯลฯ แต่ก็นับว่าเป็นความฉลาดของพ่อแม่ หรือคนที่ตั้งชื่อให้ เพราะเป็นกำลังใจว่าถึงตัวไม่สวย ไม่รวย แต่ชื่อเพราะมีความหมายสวย รวยดี ก็ยังดี ทำให้นึกถึงชื่อเพลงเก่าๆ เพลงหนึ่งที่ว่า...คนชื่อรวย จนยากก็มากมี คนชื่อดีทุกข์ยากก็เหลือหลาย คนชื่อบุญหลายตายไปเมื่อวานนี้ โอ๊ย! มันบ่แนดอกนาย...

แต่ชื่อและนามสกุลของคนอีกมากมายที่เจ้าของชื่อ เจ้าของนามสกุล ภูมิใจ เพราะเป็นชื่อที่มีความหมายดี เป็นสิริมงคลแก่ตน และวงศ์ตระกูล ตนเองต้องทำตนให้สมความหมายของชื่อและนามสกุลนั้นๆ เช่น

ชื่อที่หมายถึงความกล้า เช่น วีระ วีรยุทธ์ วีรพงษ์ รมยุทธ์ ประยุทธ์ วีรศักดิ์ ฯลฯ

ชื่อที่หมายถึงความก้าวหน้า เช่น รุ่งโรจน์ ไพโรจน์ วัฒนา วีรวัฒน์ สวัสดิ์ ฯลฯ

ชื่อที่แสดงถึงชาติภูมิที่สูงส่ง มีเกียรติ เช่น ชัตติยะ บดินทร บดี พงษ์นรินทร์ กิตติ ราชันย์ ฯลฯ

ชื่อที่หมายถึงความเพียรพยายาม เช่น ปรากรม พิริยะ พิริยา วิทยา ฯลฯ

ชื่อที่หมายถึงผู้ที่ประพัตต์ตัวดี ควรเคารพนับถือ เช่น เมตตา ปรานี กรุณา วันทนี จริยา ฯลฯ

ชื่อที่หมายถึงนักปราชญ์ ผู้มีความรู้ เช่น เมธี เมธา เมรินทร์ โกวิท ปรีชา ปัญญา วิภาวิ ฯลฯ

บางคนตั้งชื่อโดยคิดถึงแต่เพียงว่าเสียงเพราะแต่ลืมนึกถึงความหมาย คำบางคำตัวสะกดผิดไปนิดเดียว ทำให้ความหมายผิดกันไกล แทนที่จะมีความหมายดีกลับเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามไปเลย ใครจะยกตัวอย่างบางชื่อที่น่าสนใจ เช่น

นิวัต นิวัฒน์ เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี แปลว่า กลับ
บางคนเขียนชื่อตนเอง เป็นนิวัฒน์ นิ เป็นคำอุปสรรคนำหน้านาม
แปลว่า ไม่ ไม่มีออก วัฒน์ แปลว่าความเจริญ ความงอกงาม
ฉะนั้นนิวัฒน์ จึงแปลว่าไม่มีความเจริญ ไม่มีความงอกงาม

นิธัญญา คำว่า ธัญ ธัญญา หมายถึงข้าวเปลือก รุ่งเรือง
มั่งมี มีโชค ดีเลิศ ร่ำรวย สำราญ เมื่อเติม คำว่า นิ ลงหน้าคำ
ความหมายกลายเป็นไม่มีข้าว ไม่มีความรุ่งเรือง ไม่มีโชค ไม่มี
ลาภ ไม่มีความสำราญ ฯลฯ

ประไพ วิไล แปลว่า งาม วิลัย แปลว่า ความย่อยยับ การ
สลาย ทำให้สลาย

แต่คำว่า วลัย และอ่านว่า วะ-ไล แปลว่า กำไลมือ

สังคาร แปลว่าทำให้เกิดความรัก บริวาร หญิงผู้บำเรอ
ความรัก ส่วนคำว่า สังคาล แปลว่าหมาป่า หมาจิ้งจอก

ฉะนั้น เวลาจะตั้งชื่อควรเปิดพจนานุกรมดู เลือกคำที่
เพราะ แต่ต้องมีความหมายดี จึงจะเป็นมงคล

สิทธิบัตรและลิขสิทธิ์เป็นอย่างไร

รัตนา ภาชาฤทธิ์

วันหนึ่ง ผู้เขียนได้รับโทรศัพท์จากนักศึกษามหาวิทยาลัย
แห่งหนึ่ง ถามความหมายคำว่า **สิทธิบัตร** และคำว่า **ลิขสิทธิ์**
การตอบปัญหาทางโทรศัพท์ วิธีที่ง่ายที่สุด คือ การบอกว่า
ไม่ทราบหรือบอกว่าโทรไปที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ผู้เขียน
เห็นว่าในเบื้องต้น สิ่งใดที่พอจะอนุเคราะห์ได้ก็ควรอนุเคราะห์
การที่จะตอบได้เร็วในเวลาอันจำกัด คือการเปิดพจนานุกรม เมื่อ
ผู้เขียนเปิดพจนานุกรมดูแล้วพบว่าคำ **สิทธิบัตร** พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ยังไม่ได้เก็บคำนี้ แต่คำว่า **ลิขสิทธิ์**
ราชบัณฑิตยสถานได้เก็บคำนี้ไว้แล้ว

ลิขสิทธิ์ ความหมายตามพจนานุกรมหมายถึง สิทธิทาง
วรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งผู้เป็นต้นประพันธ์ได้รับการคุ้มครอง
ตามกฎหมาย

สำหรับคำว่า **สิทธิบัตร** ผู้เขียนได้ค้นจากหนังสือ ความรู้
เบื้องต้น ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์ จัดพิมพ์เผยแพร่ ตอบข้อถามไป หลังจากนั้น
ผู้เขียนเห็นว่าหากได้นำความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์สองคำนี้เสนอใน

รายการภาษาไทยวันนี้ ผู้ฟังอีกหลายท่านที่ยังไม่ทราบจะได้รับประโยชน์จากการฟังรายการ จึงได้ขยายความเพิ่มเติมนำมาเล่าสู่กันฟัง

สิทธิบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด

การประดิษฐ์ หมายถึง การทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ รวมทั้งการทำให้ผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีที่มีอยู่แล้วดีขึ้น การประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้นั้น

ประการแรก เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ไม่เคยใช้แพร่หลายมาก่อน ทั้งในประเทศและต่างประเทศหรือไม่เคยเปิดเผยในเอกสารสิ่งพิมพ์ใดๆ มาก่อน

ประการที่สอง เป็นการประดิษฐ์โดยผู้มีความรู้ที่มีระดับมาตรฐานสูง คือ ไม่ใช่เป็นการประดิษฐ์ที่ทำโดยผู้มีความรู้ในระดับธรรมดา

ประการที่สาม เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางอุตสาหกรรมเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม

การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง รูปร่างของผลิตภัณฑ์หรือองค์ประกอบของลวดลายหรือสีของผลิตภัณฑ์อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้

การออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่ขอรับสิทธิบัตรได้นั้นต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมหรือหัตถกรรมที่ยังไม่มีหรือที่ใช้แพร่หลายในราชอาณาจักรหรือยังไม่ได้เปิดเผยสาระสำคัญ หรือรายละเอียดในเอกสาร หรือสิ่งตีพิมพ์ใดก่อนวันขอรับสิทธิบัตร

ความแตกต่างระหว่าง สิทธิบัตรการประดิษฐ์ กับ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ

สิทธิบัตรการประดิษฐ์ เป็นการให้ความรู้คุ้มครองเฉพาะลักษณะภายใน เช่น กลไก โครงสร้าง หน้าที่ใช้สอยหรือประโยชน์ หรือการคิดค้นทางเคมี

สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการให้ความรู้คุ้มครองเฉพาะลักษณะภายนอก เช่น รูปร่าง ลวดลายของผลิตภัณฑ์

สำหรับคำว่า **“ลิขสิทธิ์”** นั้น ผู้เขียนได้ให้ความหมายตามพจนานุกรมไว้ในเบื้องต้นแล้ว แต่ความหมาย คำว่า **“ลิขสิทธิ์”** จากหนังสือความรู้เบื้องต้นด้านทรัพย์สินทางปัญญา ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ให้ความหมายไว้ว่า

“ลิขสิทธิ์” เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการใช้สติปัญญา ความรู้สามารถ สร้างสรรค์งานขึ้น ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของผลงานได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ลิขสิทธิ์ที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม ศิลปกรรม งานภาพยนตร์ งานแพร่เสียงและแพร่ภาพ

และงานอื่นในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์ และแผนกศิลปะ ทั้งนี้
งานดังกล่าวต้องเกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์เอง ไม่
ลอกเลียนแบบงานผู้อื่น สำหรับอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์มีกำหนดว่า

งานทั่วไป ลิขสิทธิ์จะมีอยู่ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์งานและ
ต่อไปอีก ๕๐ ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์งานเสียชีวิต

**งานถ่ายภาพ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์หรืองานแพร่เสียง
แพร่ภาพ** ลิขสิทธิ์ มีอายุห้าสิบปีนับแต่สร้างสรรค์งานขึ้น

งานศิลปะประยุกต์ มีลิขสิทธิ์ยี่สิบห้าปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งาน

งานของรัฐ มีลิขสิทธิ์ห้าสิบปีนับแต่สร้างสรรค์งานขึ้น
แต่ถ้าไม่ได้มีการโฆษณา งานนั้นในระยะเวลาดังกล่าว ลิขสิทธิ์จะ
มีอยู่เป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ดังนั้น หากท่านคิดประดิษฐ์สิ่งใดขึ้นมา ควรรีบไปจด
สิทธิบัตร ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา และหากท่านสร้างสรรค์
งานเขียนขึ้นมา ท่านก็ควรระมัดระวังไม่ให้ใครมาละเมิดลิขสิทธิ์
ของท่านได้

การใช้คำว่า “ซื้อ” ในภาษาการเมือง

รองศาสตราจารย์ ราตรี อินวาระชร

ภาษาการเมืองคือภาษาไทยที่ใช้ในการเขียน ตำรา บทความ ข่าว คอลัมน์ต่างๆ ในวารสาร ในหนังสือพิมพ์ เป็นต้นซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการเมือง

ถ้าท่านสังเกตการใช้คำว่า “ซื้อ” ในภาษาการเมืองแล้วจะพบว่า ความหมายของคำคำนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ สามารถใช้กับคำได้มากกว่าเดิม

คำว่า “ซื้อ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นคำกริยา แปลว่า เอาเงินตรา แลกกับสิ่งของ เช่น ซื้อเสื้อผ้า ซื้อผลไม้ เราอาจใช้คำนี้กับสัตว์เลี้ยงได้ เช่น ซื้อนกแก้ว นกขุนทอง แต่เมื่อเรามาสังเกตการใช้คำนี้ในข่าวการเมือง จะพบว่า คำว่า “ซื้อ” สามารถปรากฏร่วมกับคำดังต่อไปนี้ คือคำว่า “ซื้อ” สามารถปรากฏกับคำว่า “สิทธิ” เป็นซื้อสิทธิเช่น ข่าวที่ว่า “ทางตำรวจภูธรภาค ๔ ซึ่งคุมพื้นที่เข้าช่วยเหลือ กกต. เพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง”

“สิทธิ” ในที่นี้หมายถึงสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน “ซื้อสิทธิ” หมายถึงการที่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก (ส.ว.) หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จ้างวานให้หัวคะแนน

ไปจ่ายเงินหรือในบางท้องที่อาจจะใช้วิธีซื้อบัตรประชาชนของ
 ผู้คนในท้องที่นั้น เพื่อบังคับให้เลือกบุคคลที่จ่ายเงินเมื่อบุคคลนั้น
 ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. หรือ ส.ว. แล้ว หัวคะแนนจึงจะจ่ายเงิน
 และคืนบัตรประชาชนให้แก่ประชาชนผู้รับเงิน

คำว่า “ซื้อ” สามารถปรากฏกับคำว่า “เสียง” เป็น “ซื้อ
 เสียง” เช่นข่าวที่ว่า “ร้อยเอ็ดรวบคนแจกเงินซื้อเสียง พบแบ่งกั
 ยี่สิบเป็นปึกกว่า ๖ หมื่นบาท” “เสียง” ในที่นี้หมายความว่า
 คะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ซื้อเสียงจะมีความหมายเหมือนกัน
 “ลิขสิทธิ์” ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และคำว่า “ซื้อเสียง” อาจไป
 ปรากฏขยายคำว่า ปิศาจ ซึ่งแปลว่า “ผี” เป็น “ปิศาจซื้อเสียง”
 ดังตัวอย่าง “กรุงเทพฯ มีสีสันคึกคักทีเดียว, นาลบสถิติใช้สิทธิ์
 ๔๔% เลือก ส.ส. สี่ปีที่แล้ว เมล็ดพันธุ์พลึงเจียบตัน ปิศาจซื้อ
 เสียง” ที่ทุกๆฝ่ายช่วยกันรดน้ำพรวนดินใส่ปุ๋ย ในที่สุดมันจะ
 ออกดอกออกผล” หรือ คำว่า “ซื้อเสียง” อาจไปปรากฏขยาย
 คำว่า เผ่าพันธุ์ เป็น “เผ่าพันธุ์ซื้อเสียง” ดังตัวอย่าง หนังสือพิมพ์
 ที่ว่า “ส.ว. เผ่าพันธุ์ซื้อเสียงจัดเลี้ยงนักเลงโตผู้มีอิทธิพล ลูกหาบ
 ผัวเมียญาติโยมนักการเมือง คนพวกนี้จะเข้ามาตรวจสอบหรือ
 “อุ้ม” พวกเดียวกัน ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงใคร่ครองให้รอบคอบเถิด”

นอกจากคำว่า “ซื้อ” จะปรากฏร่วมกับคำว่า “สิทธิ์และ
 เสียงแล้ว” คำว่า “ซื้อ” ยังปรากฏกับคำว่า “ตัว” ได้อีกเป็น
 “ซื้อตัว” เช่น ข่าวที่ว่า “พรรคใหม่ทุ่มเงินซื้อตัว ส.ส. จากพรรคอื่น

มาเข้าพรรคการเมืองตน” “ซื้อตัว” ในที่นี้หมายความว่า หัวหน้าพรรคจ่ายเงินเพื่อให้ได้บุคคลที่เป็น ส.ส. มาเข้าพรรคการเมืองของตน เมื่อพรรคการเมืองนั้นมีจำนวน ส.ส. มากเพียงพอ อาจจัดตั้งหรือเข้าร่วมจัดตั้งเป็น “รัฐบาล” เพื่อบริหารราชการแผ่นดิน

คงพอจะเห็นแล้วว่า คำว่า “ซื้อ” เมื่อมาใช้ในภาษาการเมืองความหมายของคำนี้จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งหมายถึงเพียงการเอาเงินตราไปแลกกับสิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยงเท่านั้นมาเป็น “การเอาเงินตราไปแลกกับสิทธิ์ในการเลือกตั้ง คະแนนเสียงในการเลือกตั้ง และยังสามารถแลกกับบุคคล คือ ส.ส. ของพรรคอื่นเพื่อให้มาอยู่พรรคเดียวกับตน ความหมายที่เพิ่มขึ้นนี้มีความสำคัญและมีความหมายเป็นอย่างยิ่งต่อระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น และมีความหมายเป็นอย่างยิ่ง

การที่บุคคลที่จะลงมาอาสาสมัครเป็นผู้แทนของเรา ถ้าเขาลงทุนใช้เงินซื้อทุกอย่างเพื่อให้เขาได้เป็นผู้แทนราษฎรแล้ว เขาจะไม่หาโอกาสถอนทุนของเขาหรือ ถ้าปล่อยให้สถานการณ์เป็นอย่างนี้ เราจะได้คนดีมีความรู้และความสามารถเข้ามาเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของเราหรือ ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งทุกครั้ง ขอให้เราระวังตนอย่าให้ใครมาซื้อสิทธิ์ซื้อเสียงของเราเด็ดขาด และถ้าเรารู้เบาะแสการ “ซื้อสิทธิ์ ซื้อเสียง” ขอให้แจ้งคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อช่วยกันขจัด ขบวนการ “ซื้อ

สิทธิ์ ชื่อเสียง” ให้หมดไปจากบ้านเมืองของเราเสียที และถ้าเราทราบข่าวว่ามีการซื้อตัว ส.ส.กัน เราอย่าไปเลือกบุคคลคนนั้นเข้ามาเป็นผู้แทนของเราเสียที และถ้าเราทราบข่าวว่ามีการซื้อตัว ส.ส.กัน เราอย่าไปเลือกบุคคลนั้นเข้ามาเป็นผู้แทนของเราเลย เพราะการย้ายพรรคการเมืองได้ง่ายๆ เพราะเงิน แสดงว่าบุคคลนั้น ไม่มีอุดมการณ์ของตนเลย บุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นนี้นะหรือจะมาทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนโดยส่วนรวม

การใช้คำว่า “ขาย” ในภาษาการเมือง

รองศาสตราจารย์ รัตติ อันวารชร

คำว่า “ขาย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้คำจำกัดความว่า เป็นคำกริยา มีความหมาย ๒ ความหมาย ความหมายแรก คือ “เอาของมาแลกกับเงินตรา” เช่น คุณป้าขายผลไม้อยู่ที่ตลาดไท ส่วนความหมายที่สองหมายถึง “โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่กันโดยตกลงกันว่า “ผู้รับโอน” (ผู้ซื้อ) จะใช้ราคาแห่งสินทรัพย์นั้น มีหลายลักษณะ เช่น ขายเงินสด เป็นต้น ความหมายหลังนี้มักใช้ในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน บ้านจัดสรร เป็นต้น ความหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะพูดถึงวันนี้ คือ ความหมายแรก

ถ้าท่านสังเกตการใช้คำกริยา “ขาย” ในภาษาการเมือง หรือภาษาไทยซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จะพบว่า ความหมายของคำคำนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่นเดียวกับคำว่า “ซื้อ” กล่าวคือ คำว่า “ขาย” จะสามารถใช้ร่วมกับคำไทยได้มากกว่าเดิม

คำว่า “ขาย” ในภาษาการเมืองจะสามารถปรากฏกับคำว่า “เสียง” เป็นคำว่า “ขายเสียง” คำว่า “เสียง” ในที่นี้หมายถึงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ดังนั้นคำว่า “ขายเสียง” จึงหมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

ยอมเอาคะแนนเสียงในการเลือกตั้งของตนแลกกับเงินตราซึ่งผู้ลงสมัครทุกระดับ เช่น ส.ส. หรือ ส.ว. จ้างวานให้หัวคะแนนมาแจกแทน โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นต้องเลือกผู้จ่ายเงินคนนั้นในวันเลือกตั้ง

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า “ขายเสียง” นี้โดยทั่วไปมักไม่ปรากฏใช้เดี่ยวๆ ในประโยคส่วนใหญ่จะปรากฏคู่มากับคำว่า “ซื้อสิทธิ์” ขายเสียง” กล่าวคือ ผู้เขียนข่าวหรือคอลัมน์การเมืองอาจต้องการให้ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ได้เห็นพฤติกรรมของทั้งสองฝ่าย คือ ทั้ง “ผู้ซื้อสิทธิ์” คือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. หรือ ส.ว. เป็นต้น ฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจ้างวานให้หัวคะแนนนำเงินไปแจกประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเลือกตนเป็นผู้แทน กับอีกฝ่ายหนึ่งคือ “ผู้ขายเสียง” ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งเมื่อรับเงินของเขามาแล้วก็ต้องไปเลือกบุคคลนั้นเป็นผู้แทนของตนดังตัวอย่างข้อความในคอลัมน์ “การเมืองเรื่องใกล้ตัว” ในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งที่ว่า “ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยต้องพร้อมใจกันปฏิรูปการเมืองเสียทีโดยเลิกระบบการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ที่นักการเมืองทุกระดับ...จะต้องมีหัวคะแนนนำเงินไปซื้อเสียงเพื่อให้ตนเองชนะคู่แข่งเข้าไปนั่งในสภาอันทรงเกียรติ”

นอกจากคำว่า “ขายเสียง” ปรากฏคู่กับ ซื้อสิทธิ์ แล้วยังสามารถใช้กับคำว่า “ซื้อเสียง” ได้เป็นคำว่า “ซื้อเสียง ขายเสียง” ดังตัวอย่างข้อความในคอลัมน์หนึ่งที่ว่า “เราต้องไปเลือกตั้งเพื่อทำ

ให้ระบบการเมืองที่ล้าหลัง ชื่อเสียง ขายเสียง ถอนทุน ถูกฉ้อโกง”

นอกจากคำว่า “ขาย” จะปรากฏร่วมกับคำว่า “เสียง” แล้วยังใช้ร่วมกับคำว่า “ตัว” เป็น “ขายตัว” คำคำนี้มีความหมายที่ใช้ทั่วไป ไปตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้กำหนดนิยามไว้ว่า เป็นคำกริยา แปลว่า “เอาตัวแลกเงิน เอาชื่อเสียงแลกเงิน” ส.ส. ของพรรคการเมืองหนึ่งได้รับเงินจากหัวหน้าพรรคการเมืองอื่นเพื่อให้ย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองที่ให้เงินนั้น เมื่อพรรคการเมืองดังกล่าวมีจำนวน ส.ส. มากเพียงพออาจจัดตั้งรัฐบาลหรือเข้าร่วมจัดตั้งเป็นรัฐบาลก็ได้

ดังตัวอย่างจากข้อความที่ว่า “ออกจากพรรคไปรอยเดียวแบบเพื่อน เดียวถูกกล่าวหาว่า ขายตัว ด้วยแรงดูดเดือนละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท” จะเห็นได้ว่า คำว่า “ขาย” เมื่อมาใช้ในภาษาการเมืองแล้ว ความหมายของคำคำนี้จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ มิได้เพียงการเอาของมาแลกกับเงินเท่านั้น แต่เป็น “การที่ประชาชนเอาสิทธิในการเลือกตั้งหรือคะแนนเสียงในการเลือกตั้งมาแลกกับเงินตรา นอกจากนั้นยังหมายถึงการที่ ส.ส.พรรคการเมืองหนึ่งยอมย้ายพรรคเพียงเพื่อแลกกับเงิน” ท่านผู้ฟังคงจะเห็นแล้วนะค่ะว่า ความหมายของคำว่า “ขาย” ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะสิทธิและคะแนนเสียงในการเลือกตั้งของประชาชนเป็น “เสียงสวรรค์” ที่จะบันดาลให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับเลือกตั้ง

เป็นผู้แทน ประชาชนทั้งหลายจึงควรรู้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งใน
ความสำคัญของสิ่งที่ตนมี คือ สิทธิและคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง
ที่จะชี้ขาดว่าบุคคลใดจะได้รับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของตน

ดังนั้น เมื่อมีการเลือกตั้ง เราประชาชนทุกคนควรไปเลือก
ตั้งทุกครั้งและควรมอบสิทธิและคะแนนเสียงแก่ผู้แทนทุกระดับซึ่ง
เป็นคนดี มีความรู้ มีประสบการณ์ และมีความสามารถที่จะเข้าไป
ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเราในการบริหารราชการแผ่นดิน รักษา
ผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนโดยส่วนรวม โดยไม่ต้องให้มีใครมา
จ้างวานเลย ที่สำคัญคือเราไม่ควร “ขายเสียง” ของเราให้แก่ผู้ใด
ทั้งสิ้น และถ้าเรารู้เบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งด้วยการ “ซื้อ-ขาย
เสียง” ณ ที่ใด ขอให้ช่วยกันแจ้งคณะกรรมการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.)
ประจำจังหวัด และ ก.ก.ต. ส่วนกลาง และถึงเวลาแล้วที่เรา
มาช่วยกันปฏิรูปการเมืองของไทย ให้ปลอดการ “ซื้อสิทธิขายเสียง”
และมาช่วยสร้างจิตสำนึกร่วมกันอย่างเด็ดเดี่ยว ที่จะใช้สิทธิในการ
ลงคะแนนเสียงเลือกบุคคลที่เป็นคนดี มีคุณภาพและมีคุณธรรม
เข้าไปเป็นผู้แทนของเรา และถ้าเรารู้ข่าวการ “ขายตัว” ของ ส.ส.
คนใดเราก็มไม่ควรไปเลือกบุคคลคนนั้นเข้าไปเป็นตัวแทนของเราเลย
เพราะบุคคลที่ย้ายพรรคการเมืองได้ง่ายๆ เพียงเพราะเงินตรา
แสดงว่า เขาผู้นั้นไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยเลย
บุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นนี้หรือที่จะอาสาเข้าไปเป็นตัวแทนเพื่อรักษา
ผลประโยชน์ของปวงชนโดยส่วนรวม

คำที่ลงท้ายด้วยการณ์

วันจันทร์ บวรพานิช

คำว่า “สังเกตุการณ์” “อุดมการณ์” และ “แถลงการณ์” ซึ่งคำทั้ง ๓ คำ มีคำว่าการณ์ที่มี ณ การันต์ลงท้ายทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพราะคำทั้ง ๓ คำ มีความหมายเกี่ยวกับ เหตุการณ์ สาเหตุ คำ หรือ มูล ซึ่งทั้ง ๓ คำ นี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คำว่า “สังเกตุการณ์” ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหมายถึง เฝ้าดู หรือศึกษาเรื่องราว หรือเหตุการณ์โดยละเอียด ที่ประกอบ กับคำอื่นแล้วใช้เป็นคำนามก็มี เช่น เรียกผู้เข้าร่วมประชุมที่ไม่มี สิทธิลงคะแนนเสียงว่า “ผู้สังเกตุการณ์”

คำว่า “อุดมการณ์” ที่ทำหน้าที่เป็นนามหมายถึง อุดมคติ อันสูงส่งที่จูงใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง

คำคำนี้ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล ได้อธิบายไว้ว่า คำนี้ เป็นคำที่บัญญัติจากคำภาษาอังกฤษว่า noble cause คำว่า “แถลงการณ์” ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหมายถึง อธิบายเหตุการณ์ เป็นทางการ หากทำหน้าที่เป็นคำนามหมายถึง คำอธิบาย เหตุการณ์เป็นทางการ

คำสามคำที่ลงท้ายด้วย การณ์ ซึ่งมี ณ การันต์ คือ สังเกตการณ์ อุดมการณ์ และแถลงการณ์ ยังมีอีก ๒ คำ ที่ลงท้ายด้วยการไม่มี ณ เณร การันต์ ที่คนมักจะนำไปใช้ไม่ถูกต้องตรงความหมายของศัพท์ตามเจตนาที่บัญญัติศัพท์ทั้ง ๒ คำ ซึ่งไม่มี ณ การันต์ นั่นคือคำว่า “กระบวนการ” และ “ขบวนการ” แม้ว่าคำทั้ง ๒ คำ นี้จะมีรูปศัพท์ที่คล้ายคลึงกัน เพราะ “กระบวนการ” และ “ขบวนการ” สามารถใช้แทนกันได้ในความหมายหนึ่ง เช่น กระบวนแห่งกระบวนรถ จะใช้ขบวนแห่ง ขบวนรถก็ได้ แต่ กระบวนการ กับ ขบวนการ ก็ไม่ได้มีความหมายเหมือนกันเหมือนที่หลายคนเข้าใจจดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถานได้เขียนไว้ว่า “คำกระบวนการ” บัญญัติขึ้นใช้แทนคำภาษาอังกฤษว่า Process ในความหมายหนึ่ง อีกความหมายหนึ่งของ Process มีศัพท์บัญญัติอีกคำหนึ่งว่า “กรรมวิธี” ส่วนคำ “ขบวนการ” บัญญัติขึ้นใช้แทนคำภาษาอังกฤษว่า movement

หนังสือศัพท์บัญญัติพร้อมคำอธิบายจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้อธิบายบทนิยามดังนี้

“กระบวนการ” (Process) ทำหน้าที่เป็นคำนามหมายถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบไปสู่ผลอย่างหนึ่ง เช่น กระบวนการเจริญเติบโตของเด็ก กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำ ซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลงได้ระดับหนึ่ง เช่น กระบวนการทางเคมี เพื่อผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วน

คำว่า “กระบวนการ” และ “กรรมวิธี” มีความหมายไปในทางเดียวกัน คือ หมายถึง ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ หรือการกระทำที่มนุษย์ทำขึ้น ซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับจนสำเร็จลงในระดับหนึ่ง เช่น กระบวนการกลั่นน้ำมัน หรือกรรมวิธีในการทำอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ความหมายที่ต่างออกไปก็คือ กรรมวิธียังมีความหมายได้ถึง กระบวน หรือขั้นตอน วิธีดำเนินการในการประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ เช่น กรรมวิธีในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ กรรมวิธีในการผลิตรายการสำหรับเยาวชน ส่วน กรรมวิธี ความหมายว่า ลักษณะอาการ หรือวิธีการผันแปร หรือเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์ทำขึ้น อันดำเนินติดต่อกันไปเรื่อยๆ ตามลำดับกระบวนการดำเนินการในประดิษฐ์กรรม

“ขบวนการ” (movement) ทำหน้าที่เป็นคำนามหมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมกันเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าคำ “ขบวนการ” นั้น มีความหมายแยกออกไปอย่างชัดเจน และมีที่ใช้แตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิงคือ เป็นกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ขบวนการก่อการร้าย ขบวนการกู้ชาติ ดังนั้น การใช้คำว่า “กระบวนการ” และ “ขบวนการ” จึงควรพิจารณาความหมายแวดล้อมให้ถี่ถ้วนก่อน เพื่อจะได้เลือกใช้คำได้ถูกต้อง

คำในครัวเกี่ยวกับการใช้มีด

วันจันทร์ บวรพานิช

มีผู้กล่าวว่า ภาษาไทยมีอัศจรรย์ลักษณะประการหนึ่ง คือ มีคำหลากหลายตามแต่ผู้ใช้จะหยิบยกมาใช้ตามความเหมาะสม นอกจากนั้น ยังมีคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันอยู่มาก ตัวอย่าง เช่น ความหมายของการทำให้ “ขาด” โดยใช้มีด ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในห้องครัว จึงขอนำเรื่องคำในครัวเกี่ยวกับการใช้มีด มาเสนอแก่ผู้อ่าน

มีด เป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับตัด ฟัน ผ่า จัก เหลา และมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น มีดโกน มีดพับ รวมทั้ง มีดทำครัว ซึ่งมีหลายชนิดทั้งสำหรับ หั่น สับ ปอก ควั่น คำในครัว ที่เกี่ยวกับการทำให้ขาดด้วยการใช้มีด ได้แก่

คำว่า หั่น หมายถึงการเอาของวางลงบนที่รองรับ หรือ เขียง แล้วใช้มีดตัดให้เป็นชิ้นเล็กๆ เช่น หั่นผัก หั่นพริก แต่ของบางอย่างไม่สามารถหั่นอย่างธรรมดาได้ อาจเพราะความหนา หรือเหนียว หรือต้องการให้คมมีดลงไปโดยแรงหรือ ต้องขอยถี่ย ก็จะใช้วิธี สับ เช่น สับมะละกอ สับหมู ซึ่งมีดที่ใช้สับของประเภทนี้ มักจะเป็นมีดโกน หนา และหนัก แต่บางครั้งถ้าต้องการหั่นให้เป็น ชิ้นบางๆหรือตัด คือทำให้ขาดเป็นชิ้นเล็กๆ ก็จะใช้มีดขอย

หมายถึงลับหรือหั่นถี่ๆ เช่น ซอยมะม่วง ซอยหอม ซอยกระเทียม

คำว่า “เกือ” หมายถึงเชือดเฉือนลงไปอย่างแรงด้วยมีดหรือของมีคมอื่นๆ ซึ่งมักใช้กับสิ่งของที่เหนียว เช่น เกือหนัง ล้วน ปอก ใช้กับผลไม้บางชนิดที่มีเปลือกแต่ไม่สามารถรับประทานทั้งเปลือกได้ ต้องใช้มีดปอกเปลือกหรือสิ่งห่อหุ้มออกก่อนจึงจะรับประทานได้ เช่น ปอกมะม่วง ปอกมะปราง

นอกจากนั้นยังมีคำว่า “แล” หมายถึงการใช้มีดเฉือนให้เป็นแผ่นบางๆ เป็นวิธีประกอบอาหารอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่า ต้องแลปลา เป็นชิ้นบางๆ แล้วนำไปตากไปทอด หรือตากแห้งให้มารับประทาน ทั้งยังสามารถใช้มีด ผาน คือ ตัด เฉือน แฉลบ ให้เป็นแผ่นหรือเป็นชิ้น เช่น ผานกล้วย ผานมัน แล้วนำไปทอด ปัจจุบันมีเครื่องมือชนิดหนึ่ง ใช้ทับศัพท์ว่า สไลเซอร์ (slicer) แต่คนไทยมักออกเสียงว่า สไลซ์ หรือสไลด์ก็มี เนื่องจากปัจจุบันมีการนำภาษาต่างประเทศมาใช้กันมากขึ้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม คนไทยเรานิยมประกอบอาหารที่ประณีตรู้ประดอยอย่างสวยงาม มีศิลปะและเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้น การใช้มีดประกอบอาหารอย่างพิถีพิถันเป็นพิเศษ จึงใช้วิธีแกะสลักทำเป็นลวดลายหรือรูปต่างๆ เช่น “คว้าน” หมายถึง การใช้มีดเล่มเล็ก บาง แหลมคม แหวะฝัก ผลไม้ให้กว้างเป็นช่องแล้วเลาะส่วนข้างในออก เช่น คว้านเงาะ ลำไย เอาเมล็ดออก คว้านแดงกว่า มะระ เอาเนื้อออกแล้วยัดไส้หมูสับลงไปแทน เรียกว่า

แดงกวายัดไล่ มะระยัดไล่ ส่วนคำว่า “บั้ง” เป็นการเชือดหรือฟันให้เห็นเป็นผลตามขวาง เช่น บั้งปลา เพื่อจะนำไปประกอบอาหาร จะทำให้สุกได้ทั่วหรือถ้าเป็นปลาที่มีก้างมากจะช่วยทำให้ก้างหักและรับประทานได้ง่ายขึ้นด้วย

คำในครัวที่เกี่ยวข้องกับการใช้มีดเพื่อปรุงอาหารยังมีอีกมากล้วนแต่เป็นการสื่อความหมายให้เข้าใจถึงวิธีการอันลึกซึ้งและละเอียดลออของคนไทย แสดงถึงลักษณะเฉพาะของภาษาไทยที่มีเอกลักษณ์และเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจ

คำว่า ประสบการณ์

วันจันทร์ บวรพานิช

คำที่มักจะเขียนหรืออ่านผิดอยู่เสมอ คือ คำว่า ประสบการณ์ ซึ่งบางคนก็เขียนคำว่า ประสบ โดยมี บ ไบ้ไม่สะกด บางคนก็เขียน ประสบ มี พ พาน สะกด แต่เดิมนั้นเรามักจะได้ยินได้ฟัง การอ่านออกเสียงคำนี้ว่า ประสบการณ์ (ประ-สบ-พะ-กาน) อยู่เสมอๆ ผู้อ่านหลายๆ ท่านที่สงสัยกันว่า อ่านคำนี้อย่างไร ถึงจะถูกต้อง ซึ่งจะได้นำข้อชี้แจงการอ่านคำนี้ที่ถูกต้องจาก จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน โดยในจดหมายข่าวกล่าวไว้ว่า คำ “ประสบการณ์” ซึ่งมี บ ไบ้ไม่การันต์ เป็นศัพท์บัญญัติจากภาษาอังกฤษว่า Experience แต่เดิมกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้บัญญัติให้ใช้คำว่า ประสบการณ์ (อ่านว่า ประ-สบ-พะ-กาน) ต่อมาเมื่อคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย แห่งราชบัณฑิตยสถานขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอศัพท์ บัญญัติวิชาการศึกษาที่ทางกรมวิชาการได้ จัดทำขึ้นมาให้รับรอง คณะกรรมการฯ เห็นควรให้แก้ไขศัพท์บัญญัติคำนี้ใหม่ เนื่องจาก ความหมายของคำประสบการณ์ (ประ-สบ-พะ-กาน) ไม่ตรงกับ ความหมายของคำว่า Experience อย่างแท้จริง

คำว่า ประสบการณ์ (ประ-สบ-พะ-กาน) เกิดจากการสมาสระหว่างคำ ๒ คำ คือ คำว่า ประสพกับ คำว่า การณ์ คำว่า ประสพ นั้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่าการเกิดผล การณ์ แปลว่า เหตุ คำ มูล เมื่อนำมาประกอบกันเป็นคำสมาสแล้วจึง ไม่ตรงกับความหมายของ Experience สำหรับความหมายของ Experience ในภาษาอังกฤษนั้นค่อนข้างจะลึกซึ้งและครอบคลุมมากทีเดียว เพราะจะต้องมาจากการสังเกต การเรียนรู้ การได้พบด้วยตนเอง และจดจำเก็บไว้เป็นเสมือนบทเรียนของชีวิต ดังนั้น จึงไม่ควรใช้คำ ประสบการณ์ (ประ-สบ-พะ-กาน) ซึ่งแปลว่าเหตุแห่งการเกิดผล

และด้วยเหตุผลข้างต้น คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยแห่งราชบัณฑิตยสถาน จึงแก้ไขคำนี้ใหม่เป็นประสบการณ์ (อ่านว่า ประ-สบ-กาน) ที่ใช้ บ ไบไม้สะกด ซึ่งเกิดจากการประสมคำ ประสบ ซึ่งเป็นคำไทย ประสมคำว่า การณ์ สำหรับคำว่า ประสบเป็นคำกริยาความหมายว่า พบ พบปะ พบเห็น เมื่อประสมกันจึงเป็น ประสบการณ์ มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า “การได้พบเหตุการณ์” ซึ่งค่อนข้างตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษของคำว่า Experience และเพื่อที่จะได้ใช้คำนี้ในความหมายที่ถูกต้อง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้นิยามว่า “ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมา”

ที่ใช้ บ ไบ ไม้สะกด ซึ่งเกิดจากการประสมคำ ประสบ ซึ่ง

เป็นคำ ประสบ ซึ่งเป็นคำไทย ประสมคำว่า การณ์ สำหรับคำว่า ประสบเป็นคำกริยาความหมายว่า พบ พบปะ พบเห็น เมื่อประสบกันจึงเป็น ประสบการณ์ มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า “การได้พบเหตุการณ์” ซึ่งค่อนข้างตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษของคำว่า Experience และเพื่อที่จะได้ใช้คำนี้ในความหมายที่ถูกต้อง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้นิยามไว้ว่า ความชัดเจนที่เกิดจากการกระทำหรือได้พบเห็นมา”

และในท้ายจดหมายข่าวนั้นราชบัณฑิตยสถานก็ได้ชี้แจงไว้ด้วยว่า “แม้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยของราชบัณฑิตยสถานจะมีหน้าที่บัญญัติศัพท์ภาษาไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ สำหรับประกาศใช้ทั่วประเทศเพื่อให้การใช้ภาษาไทยมีเอกภาพ แต่คณะกรรมการก็คำนึงถึงความนิยมของผู้ใช้ภาษาเช่นกัน เมื่อใดก็ตามที่จำเป็นต้องแก้ไขศัพท์บัญญัติซึ่งได้บัญญัติไว้แล้ว แต่ความหมายไม่ตรงตามความหมายในภาษาเดิม คณะกรรมการก็จะพยายามอย่างยิ่งที่จะหาคำใหม่ที่ถูกต้อง และมีเสียงใกล้เคียงกับศัพท์คำเดิมให้มากที่สุด เพื่อผู้ใช้จะสามารถจดจำนำไปใช้ได้ง่ายขึ้นดังเช่น คำ ประสบการณ์ ที่อธิบายไว้แล้ว

นอกจากนั้นพระนิพนธ์ข้อควรคิดในภาษาไทย โดย ศาสตราจารย์พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ตอนหนึ่งก็มีข้อความที่เกี่ยวเนื่องกับคำว่า “ประสบการณ์” ซึ่งขอนำมาเรียนให้ผู้อ่านได้ทราบเพิ่มเติมดังนี้ ท่านทรงเล่าว่า “มีคำ

หนึ่งซึ่งคณะกรรมการกระทรวงศึกษาธิการได้คิดขึ้นและข้าพเจ้า
 รับไม่ได้ คือ คำว่า ประสบการณ์ หรือ Experience อันที่จริงก็
 เป็นคำง่ายและสะดวกดีมากแต่ความหมายไม่อำนวย โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งในเมื่อสะกดเป็น ประสพ พ พาน สะกด ไม่ใช่ “ประสบ”
 บ ใบไม้ สะกด คำว่า ประสพ พ พาน สะกด ตามพจนานุกรม
 หมายความว่า การเกิดผล การณ์ แปลว่า เหตุประสบการณ์ จึง
 แปลว่า เหตุแห่งการเกิดผลแต่ Experience หมายถึง การ
 สังเกตการณ์และความรู้อันเป็นผลเนื่องมาจากนั้น ฉะนั้นข้าพเจ้า
 สงสัยว่าจะสะกดผิดและอาจมุ่งหมายให้เขียนว่า ประสบการณ์
 ก็ได้ ซึ่งท่านทรงกล่าวว่าถ้าเช่นนั้นก็ดีขึ้น และถ้าใช้ประสบ โดย
 ไม่มี การณ์ ก็จะมีดีขึ้นอีก เช่น Experience pleasure “ประสบ
 ความยินดี” ฟังแล้วดีกว่า “ประสบการณ์ความยินดี” แต่คำว่า
 ประสบ หมายความว่า ได้ พบ ไม่เกินความถึงความรู้สึกซึ่งเกิดจาก
 การพบ ด้วยเหตุนี้เองข้าพเจ้าจึงยังเห็นว่าตามที่คณะกรรมการ
 บัญญัติศัพท์ซึ่งข้าพเจ้าเป็นประธานได้บัญญัติ Experience ว่า
 พินาน ความชัดเจนนั้นเป็นการดีและถูกต้องแล้ว แต่ประสบการณ์
 เป็นคำที่ติดแล้วข้าพเจ้าก็ใช้ตาม”

นั่นคือเรื่องของคำ ประสบการณ์ทั้งหลายๆ ท่านยังข้องใจ
 กันอยู่ว่าจะใช้และอ่านอย่างไร

จังหวัดใดร่ำรวยที่สุด

ศรีศุภร มุสิกะพงษ์

ในทำงานของผู้เขียน เพื่อนครูอาจารย์มักจะมีคำถามที่นักเรียนถามครумаพูดคุยเล่าสู่กันฟังอยู่เสมอๆ บางคำถามครูต้องมาช่วยกันคิดหาคำตอบเพื่อจะได้ตอบได้อย่างถูกต้อง บางคำถามก็น่าคิดว่า นักเรียนมีความสนใจที่แปลกจากเพื่อนในวัยเดียวกันอย่างครั้งนี้มีคำถามว่า “จังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยจังหวัดใดร่ำรวยที่สุด” ฟังอย่างนี้ท่านผู้ฟังก็คงคิดว่าจะเอาอะไรมาวัดกันล่ะ แต่นักเรียนเขาคิดจากการตั้งชื่อของแต่ละจังหวัด ว่าถ้าจังหวัดชื่อนี้จะมีความหมายว่าร่ำรวยมากน้อยเพียงใด

ผู้เขียนมานั่งคิดดูก็เห็นน่าสนใจ เพราะประเทศของเรามีชื่อจังหวัดที่มีความหมายเกี่ยวกับ “เพชร ทอง และแก้ว” ถึง ๗ จังหวัดด้วยกัน การเลือกคำมาใช้ในการตั้งชื่อจังหวัดก็แตกต่างกันออกไป ถ้าชื่อที่ตั้งนั้นสื่อความหมายตรงตามนั้นแล้วจังหวัดใดจะร่ำรวยที่สุด

จังหวัดที่ชื่อมีความหมายถึง “เพชร” มี ๓ จังหวัด คือ จังหวัดกำแพงเพชร เพชรบุรี และเพชรบูรณ์ แปลความหมายจากชื่อแล้ว กำแพงเพชร ก็หมายถึงใช้เพชรมาสร้างเป็นกำแพงล้อมรอบเมือง ส่วน “เพชรบุรีจะตีความหมายว่า สร้างเมืองด้วยเพชร

หรือมีเพชรเต็มไปทั้งเมืองก็คงได้ และ “เพชรบูรณ์ก็มีความหมายว่า เมืองทั้งเมืองเต็มได้ด้วยเพชร คงไม่ได้หมายความว่า เมืองนี้ใช้เพชรมาบูรณะซ่อมแซมเมือง เพราะคำว่า “บูรณ์” แปลว่า “เต็ม”

ส่วนจังหวัดที่ชื่อมีความหมายถึง “ทอง” มี ๓ จังหวัด คือ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง “กาญจนบุรี” ก็อาจจะใช้ทองในการสร้างเมือง หรือมีทองเต็มเมือง เช่นเดียวกับ “สุพรรณบุรี” ก็ได้ ถ้าเทียบกันระหว่างสองจังหวัดนี้ว่าใครร่ำรวยกว่ากันก็ต้องดูที่พื้นที่ กาญจนบุรีมีพื้นที่มากกว่าก็ชนะไป ส่วน “อ่างทอง” ก็มีทองไม่มากนัก เพราะมีเพียงเป็นอ่างๆ เท่านั้นเอง คำว่า “อ่าง” ถ้าหมายถึงภาชนะก็จะหมายถึงภาชนะที่ใหญ่ เตี้ย และปากผาย คงใส่ทองได้ไม่มาก หรือถ้า “อ่าง” หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำก็ยังใส่ทองได้มากเท่ากับจังหวัดที่มีทองเต็มเมืองแน่นอน

มาถึงจังหวัดที่ ๗ มีชื่อเป็นรัตนมณี คือ มุกดาหาร จังหวัดนี้คงต้องพ่ายแพ้ ๖ จังหวัดที่กล่าวมาแล้ว “มุกดาหาร” จัดเป็นรัตนอย่างหนึ่งของนพรัตน์ จะมีสีหมอกอ่อนๆ หรือหมายถึง “ไข่มุก” ก็ได้ ราคาก็ไม่อาจจะเทียบกับ “เพชร” หรือ “ทอง” ได้เลย มาถึงตอนนี้คงตอบได้แล้วว่า จังหวัดใดร่ำรวยที่สุด และถ้าทั้ง ๗ จังหวัดที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องจริง ชาวไทยทั้งประเทศก็คงมีความสุขอุดมสมบูรณ์

เรื่องการจัดตั้งชื่อจังหวัดต่างๆ ของไทย ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีก
มาก เพราะบางจังหวัดตั้งชื่อตามสภาพภูมิศาสตร์ บางจังหวัดตั้ง
ชื่อตามความสงบร่มเย็นของท้องถิ่น หรือบางจังหวัดก็ตั้งชื่อตาม
ประวัติศาสตร์

ถำร้กควำมกำวหน้ำมำเสวนำกัณ

ครีศุมร มุลิกะพงษ์

ควำมกำวหน้ำของประเทศอยำงหนึ่กัคือกำรให้
ประชำชนได้ร้บร้ชำวสำรให้มำกที่สุด ถำเป็นหนวยงำนมำว่ำจะเป็น
ภำครฐหรือเอกชน ก็ะพัฒนำบุคลำกรให้ม้ควำมกำวหน้ำด้วย
กำรจัดอบรม จัดประชุมหรือจัดสัมนำ และในขณะน้มีคำคำหนึ่
ซึ่งนำมำใช้กันอยำงแพร่หลำยทุกหนวยงำน รวมทั้งพำนลือสำร
มวลชน ทั้งวิทยุและโทรทศน์ นัันคือ ค่ำว่ำ “เสวนำ”

เริ่มแรกจะเห็นว่ำใช้ในกำรพูดคุยที่มีกำรถำยทอดสด
ทำงสถำนีวิทยุโทรทศน์ช่องต่งๆ เช่น รำยงำนเสวนำปัญหำ
ชำวบ้ำน” เสวนำองค์กรเอกชน หรือ “เปิดเวท้เสวนำ” ต่อมำกัมี
หนวยงำนต่งๆ นำมำใช้บ้ำง ล่ำสุดได้เห็นหนังสือเชิญจำกสถำบัน
กำรศีกษำแห่งหนึ่เขียนว่ำ “ขอเชิญฟังกำรเสวนำในห้วข้อเกี่ยวกับ
เรื่องกำรสอนวรณคดี โดยจัดให้ม้กิจกรรมประภทกำรเสวนำ
กำรอภิปรำย กำรสนทนำ และกำรบริรยำย” โดยมีผู้ช่ำยศำสตรำจำรย์
ทำนหนึ่เป็นผู้นำในกำรเสวนำ

ทำนผู้ฟังเคยสงสัยบ้ำงใหม่ “เสวนำ” แปลว่ำอะไร ครูผู้สอน
พุทธศำสนำได้ตั้งข้อสงสัยไว้ว่ำ ค่ำว่ำ “เสวนำ” มีควำมหมำยว่ำ
“คบ” จำกหนังสือมงคล ๓๘ ประกำร มงคลหมู่ที่ ๑ ประกำรที่ ๑

ได้กล่าวไว้ว่า “อเสวนา จ พาลาน” มีความหมายว่า “ไม่คบคนพาล” โดยได้ให้ความหมายของคำว่า “คบ” ไว้ว่า “พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ๓ ประการ คือ ร่วม, รับ, และให้ “ร่วม” ได้แก่ ร่วมกิน ร่วมนอน ฯลฯ “รับ” ได้แก่ รับเป็นเพื่อน รับเป็นภรรยา หรือสามี ฯลฯ “ให้” ได้แก่ ให้ความไว้วางใจ ให้คำชมเชย ฯลฯ คำว่า “เสวนา” นี้เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีซึ่งก็มีความหมายว่า “คบ” นั่นเอง คำว่า “คบ” ก็มีความหมายว่า “เข้าพวกกัน” เช่น “ผมคบกับเขาเพราะเขาเป็นคนดี” หรืออาจใช้ความหมายว่า “คบหาสมาคม” คือ “ไปมาหาสู่เป็นพวกเดียวกัน” ก็ได้

เมื่อค้นคว้าดูจากคำในภาษาอังกฤษ คำที่มีความหมายว่า “เสวนา” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “making acquaintance” มีความหมายว่า “การทำความรู้จัก, การทำความคุ้นเคย, การวิสาสะ” คำว่า “วิสาสะ” มีความหมายว่า “การทำความสนิทสนม”

จะเห็นได้ว่าคำว่า “เสวนา” ไม่ว่าจะมาจากภาษาใด ก็มีความหมายโดยสรุปว่า “การคบหาสมาคมกัน” แม้กระทั่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ก็ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เสวนา” เป็นคำกริยา แปลว่า “คบ” หรือ อาจจะใช้ว่า “เสวนะ” ก็ได้

เมื่อมีผู้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกันมากขึ้น เพราะเห็นว่าการนำคำว่า “เสวนา” มาใช้ในขณะนี้ ความหมายห่างไกลจากการร่วมสนทนามากเกินไป ความหมายเด่นอยู่ที่ “การคบหาสมาคม” ซึ่งถ้าเป็นบุคคลกลุ่มย่อยๆ มาเสวนากันก็คงไม่ผิดอะไร แต่การ

จัดกิจกรรมที่เชิญผู้ฟังจำนวนมากมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ อาจให้มีการซักถามได้บ้าง น่าจะใช้คำว่า “สนทนา” มากกว่า เช่น “สนทนาปัญหาชาวบ้าน” หรือ “สนทนาองค์กรเอกชน”

เพื่อให้ข้อมูลขัดแย้งยุติลง จึงได้ติดต่อสอบถามไปยัง ราชบัณฑิตยสถาน ได้รับคำชี้แจงว่า ขณะนี้ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาคำว่า “เสวนา” และได้ให้บทนิยามเพิ่มเติมในการจัดพิมพ์ พจนานุกรมครั้งต่อไป โดยได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

คำว่า “เสวนา” ถ้าเป็นคำกริยา แปลว่า “คบ” เช่น “ควรเสวนากับบัณฑิต ไม่ควรเสวนากับคนพาลถ้าเป็นภาษาปาก แปลว่า “พูดจา” เช่น “หมูนี้นักเราไม่ค่อยได้คบปะเสวนากันเลย” และถ้าคำว่า เสวนา เป็นคำนาม แปลว่า “การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน” เช่น “กลุ่มวรรณกรรมจัดเสวนาเรื่องสุนทรภู่”

ดังนั้น การจัดเสวนาของหน่วยงานต่างๆ ก็จัดขึ้นเพื่อการสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั่นเอง และคำว่า “เสวนา” เป็นคำนามอยู่แล้วไม่ต้องใช้คำว่า “การ” มานำหน้า ขอฝากท่านผู้อ่านว่า

“ถ้ารักความก้าวหน้า ต้องเสวนาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์”

ไปงานเลี้ยงสังสรรค์กันเถิด

ศรีศุกร มุสิกะพงษ์

เมื่อใกล้สิ้นปีงบประมาณ ใกล้วันสิ้นปีเก่า หรือการรวมเหล่าผองเพื่อน แม้แต่การฉลองเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง งานที่จัดขึ้นก็มักจะประกอบด้วยการรับประทานอาหารร่วมกัน การได้พูดคุยสนทนาวิสาสะ ฟังเพลง ลีลาศ-รำวง ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานทั้งสิ้น งานเหล่านี้จะมีการจัดในทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นราชการหรือห้างร้าน เอกชน รวมไปถึงบุคคลในแต่ละท้องถิ่น

เมื่อมีการจัดงานก็ต้องมีการเตรียมการ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่องาน การจัดอาหาร การจัดดนตรีและการแสดง กรรมการก็จะแบ่งหน้าที่กันทำ ถ้าชื่องานว่า “สงฆ์ยปีเก่า ต้อนรับปีใหม่” หรือ “อำลาด้วยอาลัย” หรือ “วันคืนสู่เหย้า” ก็คงจะไม่เป็นปัญหา แต่ถ้างานใดต้องการใช้คำว่า “สังสรรค์” นำหน้าหรือตามหลัง ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมาคือคำนี้จะเขียนอย่างไร หลายแห่งเขียนคำว่า “สังสรรค์” ได้อย่างถูกต้อง นั่นคือคำว่า “สรรค์”

แต่ก็มีไม่น้อยที่เขียนว่า “สังสันทน” คือเขียนคำว่า “สันทน” ซึ่งเป็นการใช้คำที่ไม่ถูกต้องตรงตามความหมายที่มีคำบัญญัติไว้แล้ว

คำว่า “สังสรรค์” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายไว้เพียงความหมายเดียวว่า เป็นคำ

กริยา แปลว่า “พบปะวิสาสะกันเป็นครั้งคราวด้วยความสนิทสนม” แต่เมื่อสอบถามไปยังราชบัณฑิตยสถาน ได้ทราบว่าขณะนี้ได้นิยามความหมายเพิ่มเติม ดังนี้

“สังสรรค์” ถ้าเป็นคำกริยา แปลว่า “พบปะวิสาสะกันเป็นครั้งคราวด้วยความสนิทสนม” เช่น “จัดงานสังสรรค์กันในหมู่พนักงาน หรือ เพื่อนๆ ได้พบปะสังสรรค์กันในงานชุมนุมศิษย์เก่า” และถ้าเป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า “ที่พบปะวิสาสะกันเป็นครั้งคราวด้วยความสนิทสนม” เช่น “งานสังสรรค์”

คำว่า “วิสาสะ” แปลว่า “ความคุ้นเคย ความสนิทสนม การถือว่าเป็นกันเอง” ดังนั้น การจัดงานที่ใช้ชื่อว่า “งานเลี้ยงสังสรรค์ชมรมครูอาสา” ก็หมายถึง “งานเลี้ยงเพื่อพบปะกันของครูอาสา” นั่นเอง หรือชื่องานว่า “งานเลี้ยงสังสรรค์วันคืนสู้หย้า” ก็หมายถึง “งานเลี้ยงเพื่อพบปะกันของบรรดาศิษย์เก่า” ซึ่งงานเลี้ยงสังสรรค์เหล่านี้ ส่วนใหญ่จะจัดปีละครั้ง สถานที่จัดก็อาจจะเป็นสถานบันการศึกษา ร้านอาหารหรือโรงแรมต่างๆ ซึ่งแต่ละแห่งได้จัดบริการด้านงานเลี้ยงไว้อย่างดีเยี่ยมนอกจากการร่วมรับประทานอาหาร อาจมีการจับรางวัล ฟังเพลง ร้องเพลง และลีลาคร่ำว้าง ตามแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด

ส่วนคำว่า “สังสนทน” ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แต่มีคำว่า “สังสนทนา” หรือ “สังสนทนา” ซึ่งแปลว่า “พูดกันฐานกันเอง, พูดจาหารือกัน, มักใช้ว่า สังสนทนา” จะ

เห็นว่าคำนี้เน้นในเรื่องการพูดคุย มากกว่าการพบปะเพื่อความรู้เริงดังกล่าว

หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ใดแล้ว ละก็ อย่าลืมให้ฝ่ายจัดงาน หรือจัดเตรียมเวที เขียนคำว่า “สังสรรค์” ให้ถูกต้องด้วย อย่าให้มีผิดทั้งที่บัตรเชิญ การพิมพ์ ลงบนของที่ระลึก หรือเอกสารสุจิบัตร เพราะแทนที่ผู้คนที่มาในงานจะพูดคุยเฝ้าถามทุกข์สุขกัน อาจจะกลายเป็นการสนทนาว่า ด้วยเรื่อง “คำว่าสังสรรค์นั้นเขียนอย่างไรกันแน่” ขอฝากท่าน ผู้อ่านว่า

“พูดเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องดี ถือเป็นศักดิ์ศรีที่ควรมีในทุกคน”

เพลงลาวดวงเดือนนี้มีประวัติ

ศรีศุภร มุลิกะพงษ์

“ไอ้ละหนอดวงเดือนเอ๋ย

พื้มาเว้ารักเจ้าสาวคำดวง

ไอ้ตึกแล้วหนอพี่ขอลาล่วง

อกที่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอ๋ย”

“เพลงลาวดวงเดือน” หลายคนคงจะร้องได้และมีความรู้สึกซาบซึ้งในเนื้อหาและท่วงทำนอง เพลงนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยืนยาวถึง ๙๖ ปีมาแล้ว และยังคงมีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นที่กล่าวถึงทั้งในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติ จนถึงกับมีผู้นำไปเรียบเรียงเสียงประสานเป็นเนื้อร้องต่างภาษา เช่น เครื่องสายของจีนและญี่ปุ่น

ย้อนหลังไปเมื่อประมาณ ๙๖ ปีที่ผ่านมา ชาวสยามได้มีโอกาสดังเพลงไทยอันแสนไพเราะอ่อนหวานอยู่เพลงหนึ่ง เพลงนั้นเป็นเพลงพระราชนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดมอันมีชื่อว่า “ลาวดำเนินเกวียน” เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นสำเนียงลาวที่ทรงดัดแปลงและนำท่วงทำนองมาจากเพลง “ลาวดำเนินทราย” ของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)

จากวันนั้นถึงวันนี้ เพลงดังกล่าวได้กลายเป็นมรดกไทยที่แพร่หลายสืบทอดต่อๆ กันมา หลายคนได้นำท่วงทำนองมาเขียนเนื้อร้องใหม่ ทั้งที่เป็นเพลงไทยสากล และเพลงไทยลูกทุ่ง หรือแม้แต่ อาจารย์มนตรี ตราโมท ก็ได้นำเนื้อร้องและท่วงทำนองมาดัดแปลงใหม่เป็นสำเนียงไทยแท้ และตั้งชื่อใหม่ว่า “โสมส่องแสง” ซึ่งก็ถือว่ามีความไพเราะอีกรูปแบบหนึ่ง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม ทรงพระนามเดิมว่า “พระองค์เจ้าชายเพ็ญพัฒนพงศ์” หรือที่ชาววังเรียกว่า “เสด็จพระองค์เพ็ญ” เป็นพระราชโอรสลำดับที่ ๓๘ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นพระองค์ที่ ๒ ในเจ้าจอมมารดามรกฎ ประสูติในพระบรมมหาราชวังเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๒๕ หรือ เมื่อ ๑๑๗ ปี ผ่านมาแล้ว ทรงมีเลือดศิลปินเต็มตัว โดยสืบสายเลือดมาจากท่านขรัวตาทางฝ่ายเจ้าจอมมารดามรกฎ คือ เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง) ผู้เป็นต้นสกุล “เพ็ญกุล” เจ้าของคณะละครที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดในรัชกาลที่ ๕

เสด็จพระองค์เพ็ญทรงจบการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนในพระบรมมหาราชวัง และได้เสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ พร้อมด้วยเจ้านายรุ่นเดียวกัน เช่น ทูลกระหม่อมจักรพงษ์ภูวนารถ และหม่อมเจ้าชายอื่นๆ อีกหลายพระองค์

พระราชโอรสส่วนใหญ่จะทรงศึกษาด้านวิชาการทหาร แต่สำหรับสมเด็จพระองค์เพ็ญทรงมีสุขภาพไม่แข็งแรง จึงทรง

ศึกษาวิชาการเกษตรที่ถือว่าเป็นวิชาที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน เนื่องจากขณะนั้นเมืองไทยขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้ ทรงจบการศึกษาจากโรงเรียนเวลลิงตันฮอลล์ สถาบันการสอนด้านวิชาการเกษตรที่มีชื่อเสียงของประเทศอังกฤษ

เมื่อกลับมาเมืองไทยได้เข้าทรงงานในกระทรวงเกษตรธิการ ทรงปรับปรุงพัฒนาการเลี้ยงไหมของไทยจนมีชื่อเสียงและเจริญก้าวหน้า งานหลักของพระองค์ส่วนใหญ่ คือ การเสด็จไปตรวจเยี่ยมศูนย์การทำไหมในมณฑลต่างๆ ทั้งภาคเหนือและภาคอีสาน อันเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดตำนานความเป็นมาของเพลง “ลาวดวงเดือน” ขึ้น

สมัยนั้นการเดินทางระยะไกลในแต่ละมณฑลต้องอาศัยเกวียนเพียงอย่างเดียว ค่าที่ไหนดันอนที่นั่นใช้เวลาเป็นแรมเดือนกว่าจะถึงที่หมายประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๖ เสด็จพระองค์เพ็ญได้เสด็จไปทรงตรวจเยี่ยมเพื่อทอดพระเนตรการทำไหม ณ มณฑลอีสาน ระหว่างทางเสด็จสองข้างทางมีแต่ป่าและเทือกเขา ไร้เสียงผู้คน บนท้องฟ้ามีแต่ตะวันและดวงเดือน คิณหนึ่งทรงหยุดประทับแรมบรรทมอยู่ในเกวียน ด้วยบรรยากาศที่เงียบสงัดและวังเวง พระองค์กำลังทรงผิดหวังในเรื่องความรัก ทำให้ทรงหวนคิดถึงเจ้าหญิงที่ทรงรักมากที่สุดในพระชนม์ชีพ ด้วยเป็นรักแรกของพระองค์ แต่ก็ต้องพบกับความผิดหวังจนปวดร้าวพระทนต์เนื่องด้วยทรงถูกคัดค้านจากพระบรมราชชนก เจ้าหญิงพระองค์นั้นคือเจ้าหญิงชมชื่น พระธิดาของเจ้าราชสัณห์พันธุวงศ์กับเจ้าหญิงคำย่น

ด้วยอานภาพของความรักเดียวใจเดียว และด้วยเลือด
 ศิลปินที่มีอยู่ในพระองค์ จึงทรงนิพนธ์เนื้อร้องขึ้นมาเพลงหนึ่ง
 ทรงประทานชื่อในตอนแรกว่า “ลาวดำเนินเกวียน” ในบทเพลง
 สะท้อนถึงความรู้สึกที่ไม่สมหวังในความรัก พระองค์ทรงหวน
 นึกถึงความหลังเมื่อครั้งความรักยังหวานชื่น ทรงเปรียบคนรัก
 ดังดวงเดือน เนื้อหาพรรณนาถึงความอาลัยรักอย่างสุดซึ้งที่มีต่อ
 เจ้าหญิงองค์นั้น ดังปรากฏในเนื้อเพลงอีกตอนหนึ่งว่า

“เห็นเดือนแรมเลิกร้างเวลา

เบิ่งดูฟ้าละหนอเห็นมิดมน

จะทนทุกข์ทุกข์ทน...จะขาดใจเอย

ในบั้นปลายพระองค์ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด
 กระหม่อมให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยปลัดทูลฉลองในกระทรวง
 เกษตรธิการ และตำแหน่งอธิบดีกรมช่างไหมสืบต่อมา นับได้ว่า
 ทรงเป็นคนไทยพระองค์แรกที่ได้บุกเบิกวางรากฐานในกิจการ
 ไหมไทย พระองค์ได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนา
 ขึ้นเป็น “กรมหมื่นพิไชยมหินทรโรดม” และสิ้นพระชนม์ในขณะ
 ที่มีพระชนม์เพียง ๒๘ ชันษาเท่านั้น ทรงเป็นต้นราชสกุล
 “เพ็ญพัฒน์ ณ อยุธยา”

หลังจากเสด็จพระองค์เพ็ญสิ้นพระชนม์ไปแล้วเป็นเวลา
 นาน ก็ได้มีผู้อัญเชิญเพลงพระนิพนธ์ “ลาวดำเนินเกวียน” ของ
 พระองค์มาขับร้องต่อ ทั้งที่ทราบและไม่ทราบประวัติความเป็นมา

เมื่อเห็นเนื้อร้องขึ้นต้นและลงท้ายด้วย คำว่า “ดวงเดือนเอย” ประกอบกับเพลงนี้เป็นสำเนียงลาวและใช้ภาษาลาว เช่น “เว้า” แปลว่าพูด, เรียม แปลว่า พี่ หรือ เบิ่ง แปลว่า ดู” ทำให้คนรุ่นต่อๆ มาตั้งชื่อใหม่ว่า “ลาวดวงเดือน”

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะชื่อเพลงว่า “ลาวดำเนินเกวียน” หรือ “ลาวดวงเดือน” ก็ถือว่าเพลงนี้เป็นมรดกชิ้นสำคัญของชาติที่ยังคงความไพเราะอ่อนหวาน ชาบซึ่งตรึงใจ และจะประทับอยู่ในความทรงจำของคนไทยทุกยุคทุกสมัยไปอีกนานเท่านาน

สำนวนกวนสกา

ศรีศุภร มุสิกะพงษ์

การใช้ถ้อยคำสำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งในขณะมีการอภิปรายในสภา และขณะให้สัมภาษณ์บรรดาสื่อมวลชนถึงการตอบโต้ในสภา จึงมีนักพูดฝีปากกล้าคิด “สำนวนกวนสกา” ขึ้นมาโดยไม่ได้ตั้งใจ

เราได้ยินคำว่า “สำนวน” กันจนเคยชิน และก็นึกออกว่าหมายถึงอะไร แต่ถ้ามีใครขอให้อธิบายให้ฟังก็คงจะยาก ผู้เขียนกับเพื่อนครุมีโอกาสดิสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ ยามเมื่อมีคนใดคนหนึ่งติดขัดเนื่องด้วยภาษาไทยมีการใช้คำเพื่อนำมาเปรียบเปรยทั้งในทางบวกและทางลบอยู่ ๒ คำ คือคำว่า “สำนวน และพังเพย” เมื่อใช้ไปๆ ก็แยกไม่ออกว่าคำไหนเป็นสำนวน คำไหนเป็นคำพังเพย

คำว่า “สำนวน” เป็นคำนามมีความหมายว่า “โวหาร” หรืออาจจะหมายถึง “ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น “รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง” มีความหมายว่า ทำอะไรไม่ดีก็ไม่ยอมรับว่าผิดพลาดเพราะตนเองแต่กลับโทษผู้อื่น

คำว่า “ฟังเพย” เป็นคำนาม หมายถึง “ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันช้านานแล้ว โดยกล่าวเป็นกลางๆ เพื่อให้ตีความเข้ากับเรื่อง เช่น กระต่ายตื่นตูม มีความหมายว่า อาการที่ตื่นตกใจง่ายโดยไม่สำรวจให้ถ่องแท้เสียก่อน”

ในปัจจุบันผู้นำมาใช้ปะปนกันและเรียกว่า “สำนวน” อย่างเดียวดังนั้นถ้าต้องการใช้ให้ถูกต้อง ก็ต้องทำความเข้าใจความหมายและการนำไปใช้ดังได้กล่าวมาแล้ว

ไม่น่าเชื่อว่าในวงการรัฐสภา จะเป็นที่มาของสำนวนต่างๆ อย่างมากมายทั้งการนำมาจากสำนวนเดิมและจากความคิดสร้างสรรค์ถ้อยคำขึ้นใหม่ แต่ไม่ว่าจะเป็นสำนวนเก่าหรือใหม่ก็ทำให้ผู้ถูกพาดพิงเดือดร้อนใจเป็นอย่างยิ่ง และก็ต้องหาคำมาตอบโต้บ้าง ดังเช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในครั้งที่ผ่านมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากฝ่ายค้านได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนพาดพิงถึงผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายในการอภิปรายไม่ไว้วางใจว่า

“ปัญหาของท่านเองก็มากมาย ไหนจะเรื่องส่วนตัว ไหนจะเรื่องลี้ลับ แล้วยังมาเรื่องการดูแลกระทรวงของท่านอีก สภาฯ วุ่นๆ เป็นลิงแสมแห่อย่างนี้ จะไปรอดได้อย่างไร

ผู้เขียนได้ฟังก็รู้สึกแปลกหูดี เพราะไม่เคยได้ยินมาก่อน ทั้งยังนึกชมท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านนั้นว่า เข้าใจหาคำมาเปรียบเพราะทำให้มองเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนเพราะว่า แห่ที่พันกันอยู่แล้วมีเจ้าลิงเข้าไปแกล้งด้วยความซนมันก็คงจะยิ่งทำให้

แห่กันยุ่งเหยิงมากขึ้น จนในที่สุดเจ้าลิงก็คงจะติดอยู่ในนั้น ไม่สามารถขยับไปไหนได้ ลิ่นอิสรภาพทันที หากจะคิดต่ออีกนิด ถ้าไม่มีใครมาพบ ไม่มีใครมาช่วยเหลือ เจ้าลิงก็อาจจะตายในที่สุด คิดมาถึงตรงนี้ก็น่ากลัวอยู่เหมือนกันนี่เป็นเพียงจินตนาการของผู้เขียนเอง ผู้พูดคงไม่ได้คิดไกลมากกว่าต้องการพูดกระทบกระเทียบ เปรียบเปรยเล่นเท่านั้น

เมื่อมีโอกาสได้พยายามสอบถามผู้รู้ถึงที่มาของสำนวนที่ ว่านี้ไม่มีใครให้คำตอบได้ เปิดดูจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ไม่มี แต่พบสำนวน “ลิง” อยู่ ๒ สำนวน คือ

“ลิงตกต้นไม้” มีความหมายว่า “ผู้เชี่ยวชาญในวิชาใดก็ตามอาจพลาดพลั้งในวิชานั้นๆ ได้”

“ลิงหลอกเจ้า” มีความหมายว่า “ล้อหลอกผู้ใหญ่เวลา ผู้ใหญ่เผลอ”

ผู้เขียนคิดว่า ในการประชุมสภา ถ้าทำการบ้านมาก่อน คือ ศึกษาเรื่องสำนวนมาแล้วก็อาจจะให้สัมภาษณ์ต่อได้อีกว่า “เมื่อท่านขุนวายเป็นลิงแก่แหวอย่างนี้ท่านคุยนักร้องหนาว่ามีความสามารถพอก็อาจจะกลายเป็นลิงตกต้นไม้ได้ แล้วท่านนึกหรือว่า บรรดาลือลือที่ทำตัวเป็นลิงหลอกเจ้า เหล่านั้นเขาจะช่วยเหลือท่าน”

ต่อมาก็ได้ฟังการให้สัมภาษณ์ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านหนึ่งเกี่ยวกับการติดตามพฤติกรรมของรัฐมนตรีที่อยู่ในพรรค

เดียวกันว่า “ถ้ามีการโหวตก็จะยกมือให้แต่ยกครั้งเดียว หลังจากนั้นก็ตามล้างตามเช็ดเรื่องนั้นต่อไป”

สำนวน “ตามล้างตามเช็ด” ฟังดูไม่สุภาพ และไม่ปรากฏในพจนานุกรม แต่ทุกคนก็ได้ยินกันจนคุ้นหูแล้ว ถ้าจะเก็บไว้ในพจนานุกรม ก็จัดเป็นสำนวนไทย ประเภทคำคำ เหมือนสำนวนว่า “ตามเรื่องตามราว หรือ ตามลมตามแล้ง” ความหมายของ “ตามล้างตามเช็ด” คือ การเอาเรื่องจนถึงที่สุดนั่นเอง อีกคำว่าที่น่าจะนำมาใช้แทนกันได้คือ “ตามล้างตามผลาญ หรือ ตามล้างตามล่า” ฟังดูแล้ว-น่ากลัวเหมือนกำลังดูหนังความบอยทีเดียว!

ฟังสำนวนที่กระแทกกระเทียบเปรียบเปรยมา ๒ สำนวนแล้ว ยังมีสำนวนที่เป็นโวหารเชิงตัดพ้อต่อว่าอีก ๒ สำนวน คือ

“เสร็จนามาโคถึก เสร็จศึกฆ่าขุนพล” คงจะได้ยินกันบ่อยในช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งต่างๆ ในคณะรัฐมนตรี หรือการปรับเปลี่ยนภายในพรรค เป็นสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่ยังไม่มีมีการบันทึกไว้ในพจนานุกรม แต่เป็นที่นิยมกล่าวเพราะสามารถใช้ได้ทุกวงการ เพราะมีความหมายถึง “การทอดทิ้งบุคคลที่เคยให้ความช่วยเหลือมาก่อนโดยไม่เหลียวแล”

อีกสำนวนที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งใช้โวหารกล่าวประชดด้วยความน้อยใจที่จะถูกเปลี่ยนตัวให้ออกจากหน้าที่ปฏิบัติอยู่ว่า “สงครามยังไม่สงบอย่าเพิ่งนับศพทหาร” สำนวนนี้

ช่างมีความหมายลึกซึ้งกินใจมาก ผู้พูดต้องการให้รู้ว่า “เรื่องราว
ที่เกิดปัญหาอยู่ยังไม่สิ้นสุด ไม่มีการตัดสินว่าถูกต้องหรือผิด ผู้มี
อำนาจกลับคิดให้ออกจากงานที่ปฏิบัติ เช่นนี้เป็นการกระทำที่ถูก
หรือไม่”

หากผู้อ่านเก็บข้อคิดจากสำนวนกวนสกาในวันนี้
ไปพิจารณาบ้างเพื่อจะได้ไม่ต้องเห็นผู้อ่านสำนวนเหล่านี้บนโต๊ะ
ทำงานของตนเอง

อนันตริยกรรม

ศรีศุภร มุสิกะพงษ์

คำว่า “อนันตริยกรรม” มักจะได้ยินกันบ่อยมากทั้งทางสถานีวิทย์ ไทโรทัศน์ หรืองานเขียนในวารสารสิ่งพิมพ์ และที่ทำให้ต้องนำมากล่าวถึงก็มาจากรายการเกมโชว์ยอดนิยมที่มีผู้ชมจำนวนมากให้ความสนใจ เป็นรายการตอบคำถามชิงเงินรางวัลสูงสุดถึงหนึ่งล้านบาทรายการที่ว่านี้คือรายการเกมเศรษฐีนั่นเอง

ในรายการนี้ได้ตั้งคำถามข้อหนึ่งว่า “ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำว่า อนันตริยกรรม” ผู้ดำเนินรายการได้เฉลยข้อถูกไว้เพียง ๓ ข้อ คือ ๑. ฆ่าบิดา ๒. ฆ่ามารดา ๓. ฆ่าพระอรหันต์ และข้อที่ไม่ถูกต้องคือคือ ฆ่าพระ ซึ่งในความเป็นจริงยังมีความข้อควรรู้ถึง ๒ ข้อ ทำให้เกิดคำถามมาพูดคุยสนทนาต่อถึงความหมาย คำว่า “อนันตริยกรรม” ในความหมายทางพระพุทธศาสนา หมายถึง กรรมหรือการกระทำบาปอย่างหนักที่สุดของคน ถือเป็นกรรมหนักที่ให้ผลโดยที่กรรมอื่นไม่สามารถให้ผลก่อนก็ได้ เรียกว่า “ครุกรรม” มี ๕ ประการ คือ ๑. ฆ่าบิดา ๒. ฆ่ามารดา ๓. ฆ่าพระอรหันต์ ๔. ทำให้กายพระพุทธรูปเจ้าห่อพระโลหิต และ ๕. ทำให้สงฆ์แตกแยกกัน แต่ปัจจุบันนี้มีผู้นำมาใช้ในความหมายที่ต่างออกไป

สำหรับผู้ฟังที่อยู่ในวัยเรียน หรือผ่านการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มาแล้ว จะพบศัพท์คำนี้อยู่ในเนื้อหาวิชาภาษาไทยเรื่อง “มอม” ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ท่านแต่งเป็นเรื่องสั้นโดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องของสุนัขพันธุ์ทางตัวหนึ่งมีชื่อว่า “มอม” ผู้แต่งเคยกล่าวไว้ว่าเป็นเรื่องสั้นที่ท่านรักมากเป็นพิเศษ เพราะเขียนขึ้นจากประสบการณ์ของผู้ที่รักและเลี้ยงสุนัขมาโดยตลอด ท่านได้ศึกษารรรมชาติและลักษณะนิสัยของสุนัขอย่างใกล้ชิด ในเนื้อหาตอนหนึ่งท่านได้กล่าวไว้ว่า “ตามธรรมเนียมหมานั้น ถ้าจะออกจากบ้านไปไหนจะต้องถ่ายปัสสาวะรายทางไว้สำหรับดมกลิ่นของตนเองกลับบ้านได้ถูก...แต่ถ้ามีหมาตัวอื่นมาถ่ายทับเสียกลิ่นนั้นก็เพี้ยนไป อาจถึงกับกลับบ้านไม่ถูก หรืออย่างน้อยก็ลำบากทุลักทุเล การถ่ายปัสสาวะรดที่ตัวอื่นทำไว้แล้ว จึงเป็นอนันตริยกรรมของสุนัข อภัยให้กันไม่ได้”

ข้อความดังกล่าว ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่า เป็นเรื่องร้ายแรงมาก เพราะทำให้สุนัขจำทางกลับบ้านไม่ได้นั่นเอง การนำศัพท์คำนี้มาใช้ในเรื่องจึงไม่ได้ใช้ตรงตามความหมายที่กำหนด

ในการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เช่นกัน ได้มีการนำคำว่า “อนันตริยกรรม” มาใช้ในความหมายที่ไม่ตรงตามรูปศัพท์ เมื่อครั้งที่มีการโต้ตอบกันอย่างดุเดือดระหว่าง ส.ส.ฝ่ายค้าน และ ส.ส.ฝ่ายรัฐบาล มีการนำเรื่องส่วนตัวมาตีแผ่อย่างไม่ไยหน้ากัน จริงบ้างเท็จบ้างตามแต่จะสรรหามากล่าว ผู้ถูกโจมตีถึง

กับกล่าวกับนักข่าวว่า “ที่ท่านว่าอย่างนี้ถือเป็นอนันตริยกรรมอย่างร้ายแรง ให้ภัยกันไม่ได้อีกแล้ว” คำว่า “อนันตริยกรรม” จึงถูกนำมาใช้ในความหมายเพียงว่า “เป็นการกระทำที่ให้อภัยไม่ได้” นั่นเอง

แม้แต่การบรรยายธรรมวันอาทิตย์ พระสงฆ์รูปหนึ่งได้เทศน์เกี่ยวกับเรื่องของอดีตข้าราชการคนหนึ่งที่ยังปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านได้เล่าว่า “ในสมัยที่ข้าราชการคนนี้รับราชการเมื่อย้ายไปประจำอยู่จังหวัดใดมักจะปลอมแปลงพระพุทธรูปสำคัญๆ เพื่อนำพระพุทธรูปองค์จริงไปขายอยู่เสมอๆ หลังจากเกษียณอายุราชการไปแล้วจะนอนอย่างไรก็นอนไม่หลับ ทุกข์ทรมานอย่างมาก จึงพยายามไปทำบุญด้วยการสร้างพระประธานให้แก่วัดต่างๆ แต่จะหลออย่างไอก็ไม่สำเร็จทุกทีไป เพราะการปลอมพระพุทธรูปที่ผ่านมานั้นถือเป็นอนันตริยกรรมอย่างร้ายแรง” คำว่า “อนันตริยกรรม” ที่พระสงฆ์ได้เทศน์ให้ฟังนั้นก็หมายถึง “การทำบาปอย่างหนักนั่นเอง” ซึ่งก็ไม่ตรงตามความหมายเดิมอีกเช่นกัน

ล่าสุดได้อ่านพบในงานเขียนร้อยกรองของคุณขรรค์ชัย บุนปาน ในคอลัมน์ “ของดีมีอยู่” ของหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับปลายเดือนกันยายน กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“นับถอยหลังบ่อยบ่อยก็ถอยกรูด จะเปิดตุตเปิดตักยังยกท่า

ก่อนโดนแล่นเนื้อเอาเกลือกทา

ควรก้มกราบอำลาพระนคร

อนันตริยกรรมที่ทำไว้

ไม่ว่าเมื่อไรจะถอยถอน

สัตว์การเมืองท่วยสัท้อยส่ำทำม้วยมรณ์

สัตว์เมืองต้องถูกต้องเข้าตาจน”

บทร้อยกรองดังกล่าว ผู้แต่งจะตำหนิใครหรือไม่ก็ขอให้
อยู่ในดุลยพินิจของผู้อ่านทุกท่าน แต่สิ่งที่จะกล่าวถึงก็คือ ผู้แต่ง
ได้นำคำว่า “อนันตริยกรรม” มาใช้ในความหมายว่า “บุคคลที่ผู้แต่ง
กล่าวถึงได้กระทำความบาปอย่างหนักไว้แก่บ้านเมืองและประชาชน ไม่
รู้ว่ำนานเท่าไรจึงจะล้างบาปได้หมดนั่นเอง”

ศาสตราจารย์วิสุทธิ บุษยกุล ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

“หลายคนเมื่อได้ยินคำว่า “อนันตริยกรรม” แล้วจะนึกถึง
คำว่า “อนันต-” ซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกันและนึกเอาเองว่า อนันตริย-
กับ อนันต- มีความหมายอย่างเดียวกัน ทั้งนี้เป็นความเข้าใจผิด

“อนันต-” มาจาก “อ(น)+อันต” แปลว่า “ไม่มีที่สิ้นสุด,
มากล้น” แต่ “อนันตริย-” มาจาก “อ(น)+อันตร+(ิย)” แปลว่า
“ซึ่งไม่มีอะไรมาแทรก, ซึ่งไม่มีระหว่าง” ซึ่งถ้าจะตีความต่อไป
“ซึ่งไม่มีอะไรมาแทรก” หมายความว่า “ซึ่งเกิดขึ้นก่อนสิ่งอื่น”
และ “ไม่มีระหว่าง” หมายความว่า “ไม่มีการเว้นช่วง ไม่ว่าจะเป็น
ตอนแรกเริ่ม หรือตอนถัดไปก็ตาม”

ในพุทธศาสนา คนที่ประกอบกรรมย่อมต้องเสวยผลแห่งกรรม
แต่กรรมที่ประกอบนั้นต้อง “สุกอม” (วิบาก) เสียก่อน ผู้ประกอบ
กรรมจึงจะเสวยผลแห่งกรรมได้ (คำว่า “กรรมวิบาก” ตามรูปศัพท์
แล้วแปลว่า “ความสุกอมของกรรม” คือ ถึงเวลาที่ผู้ประกอบ
กรรมจะต้องเสวยผลแล้ว ทางวัดจึงมักแปล “กรรมวิบาก” ว่า
ผลแห่งกรรม) อีกอย่างหนึ่งที่ควรรู้จักคือ กรรมนั้นมีลำดับสุกอม

ก่อนหลัง ยกเว้นอนันตริยกรรมซึ่งเป็นกรรมพิเศษไม่มีการรอดตามลำดับ คือไม่ว่าผู้ประกอบกรรมจะเคยประกอบกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมมาแล้วมากน้อยเพียงใดก็ตาม หากไปประกอบ “อนันตริยกรรม” แล้ว เมื่อถึงเวลาที่ต้องเสวยผลของกรรม อนันตริกรรมนั้นจะสุกงอมให้ต้องเสวยผลทันทีก่อนผลของกรรมอื่น

กรรมที่จะส่งผลก่อนกรรมอื่นๆ เช่นนี้ได้ต้องเป็นกรรมที่ร้ายแรงที่สุดเท่านั้น พจนานุกรมฯ จึงให้คำนิยาม “อนันตริยกรรม” ว่า “กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด” การที่พจนานุกรมไม่ให้คำนิยามตามรูปศัพท์แต่ให้คำนิยามประเภทตีความเช่นนี้ ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้คนเข้าใจผิดว่า อนันตริย- นั้นแปลว่า “หนักที่สุด” เลยคิดต่อไปว่าเท่ากับ “อนันต์” ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง

อีกประการหนึ่ง พจนานุกรมฯ กล่าวว่าอนันตริกรรมนั้น “เรียกว่า ครุกรรม” ข้อความนี้ไม่ชัดเจนเพราะ “ครุ” ในภาษาบาลีนั้น แปลว่า “ครู” หรือแปลว่า “หนัก” ในทางเป็นกลางหรือทางดี เช่น “ครูการ” หมายถึง “การอุ้มท้องของหญิงที่ครรภ์” “ครูการ” แปลว่า “การแสดงความเคารพนับถือ” ส่วนเมื่อจะใช้ในความหมายรุนแรงหรือเลวทราม ท่านมักใช้ว่า “ค-รุ-ก” เช่น อาบัติที่รุนแรง ใช้ว่า ครูกาบัติ หรือกรรมที่รุนแรง ท่านก็ใช้ว่า ครูกานิ กมmani โทษหนัก ใช้ว่า ทณโท ครูโก บ่วยหนัก ใช้ว่า ครูโก อาพาโธ เช่นนี้เป็นต้น”

อักษรย่อเขียนได้แต่ต้องอ่านให้เต็ม

ศรีศุภร มุสิกะพงษ์

เมื่อสองสามเดือนมานี้ ผู้เขียนมักจะได้รับฟังคำถามทั้งจากนักเรียนและผู้คนรอบข้างบ่อยๆ ว่า “อักษรย่อดังนี้มาจากคำเต็มว่าอย่างไร ทำไมตรงกับชื่อย่อของโรงเรียนนั้น ทำไมตรงกับชื่อย่อของหน่วยงานนี้ และอักษรย่อต่างๆ จะย่อมาจากอะไร” เป็นต้น

ผู้เขียนเองก็เคยอ่านการพาดหัวข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มาแล้วครั้งหนึ่ง เมื่ออ่านพบพาดหัวข่าวว่า “ร.บ. ถูกถล่มยับ” ต้องอ่านข้อความบรรทัดต่อมาจึงจะได้ความชัดเจนมากขึ้น ว่า “ร.บ.” ก็คือรัฐบาลนั่นเอง ช่างมาตรงกับอักษรย่อ “ร.บ.” ของโรงเรียนวัดราชบพิตรเข้าพอดิบพอดี

อักษรย่อเป็นคำที่ไทยเราใช้มานานแล้ว จะมีความหมายเฉพาะทำให้สะดวกที่จะนำมาใช้เขียนติดต่อสือสาร แต่เดิมเริ่มใช้ในหน่วยราชการก่อน เช่น อักษรย่อของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เช่น คค. ย่อมาจาก กระทรวงคมนาคม ทม. ย่อมาจาก ทบวงมหาวิทยาลัย หรืออักษรย่อของมาตราซึ่ง ดวง วัด เช่น กก. ย่อมาจาก กิโลกรัม หรือ มม. ย่อมาจาก มิลลิเมตร เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีอักษรย่อของ ลำดับยศทหาร ตำรวจ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และปริญญาทางการศึกษาสาขาต่างๆ

สำหรับการเสนอข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ก็จะมีการกำหนดอักษรย่อตามภาษาหนังสือพิมพ์ซึ่งมีอักษรย่อมากมาย ผู้อ่านจะต้องตีความจากข้อความ ต่อมาจึงจะทราบว่าอักษรย่อนั้นหมายถึงอะไร แต่ปัจจุบันมีผู้จัดรายการทั้งทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ได้นำพาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ มาอ่านให้เราได้ฟังกัน ผู้อ่านข่าวจะอ่านไปตามหัวข้อข่าวที่เขียนอักษรย่อนั้นๆ บางครั้งอาจทำให้ผู้ฟังสับสนได้ หลายคำอาจเป็นคำย่อที่ทุกคนทราบแล้ว เช่น ส.ส. ส.ว. รมต. ก็สามารถอ่านอักษรย่อได้ ผู้ฟังรับสารแล้วเกิดความเข้าใจที่ตรงกันว่า “ส.ส. คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส.ว. คือ สมาชิกวุฒิสภา และ รมต. คือ รัฐมนตรี”

แต่ถ้าอักษรย่อที่กำหนดขึ้นใหม่ เป็นอักษรย่อที่ใช้เฉพาะหน่วยงาน หรืออักษรย่อที่ผู้สื่อข่าวตั้งขึ้นเองก็ตาม ควรถือเป็นเรื่องสำคัญว่าจะต้องอ่านคำเต็มกำกับไว้ทุกครั้ง เช่น คำว่า “กกด. ที่ย่อมาจากคณะกรรมการเลือกตั้ง” หรือ “ส.ป.ส. ซึ่งลูกจ้างของหน่วยงานต่างๆ คงทราบกันดีแล้วว่าย่อมาจากสำนักงานประกันสังคม”

การใช้อักษรย่อบางครั้งอาจทำให้ท่านสับสนในการอ่าน หรือใช้ผิดพลาดได้ จึงขอยกตัวอย่างอักษรย่อที่จะต้องอ่านเป็นคำเต็ม ได้แก่

อักษรย่อ ยศ หรือตำแหน่ง เช่น ด.ต. ต้องอ่านว่า นายดาบตำรวจ ค.นพ. ต้องอ่านว่า ศาสตราจารย์นายแพทย์

อักษรย่อของเดือน และปี เช่น มี.ค. (มี จุด ค จุด) ต้องอ่านว่า เดือนมีนาคม, พ.ศ. (พ จุด ศ จุด) ต้องอ่านว่า พุทธศักราช, ร.ศ. (ร จุด ศ จุด) ต้องอ่านว่า รัตนโกสินทร์ศก, จ.ศ. (จ จุด ศ จุด) ต้องอ่านว่า จุลศักราช

ภาษาไทยเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

สมบูรณ์ ราชนิล

เรื่องของภาษานั้นไม่ได้มีความหมายคงที่ อาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลาได้ อย่างเช่น ลำนวนคาบลูกคาบดอก สงกรานต์ที่ผ่านมานี้มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน คนส่วนมากจึงมีโอกาสดูกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อไปเยี่ยมครอบครัว ทำบุญ และรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ซึ่งถือเป็นประเพณีที่กระทำสืบทอดกันมายาวนาน ที่วัดใกล้ๆ บ้านมีผู้คนมาทำบุญกันมากกว่าทุกปี เพราะมีพิธีสงฆ์นำพระ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่และในวันสำคัญแบบนี้ทุกคนจะตั้งใจเป็นพิเศษในการมาฟังพระเทศน์ เพราะเจ้าอาวาสท่านจะเทศน์แบบคาบลูกคาบดอก หมายถึง การเทศน์ที่แทรกความสนุกสนานประกอบการสอนธรรมะ ทำให้ผู้ฟังได้ทั้งความสนุกสนานและคติสอนใจ เป็นวิธีการเทศน์ของพระที่จะทำให้ผู้ฟังไม่เกิดความเบื่อหน่าย

เมื่อเสร็จพิธีต่างๆ ตามประเพณี ช่วงบ่ายจะมีการละเล่นที่สนุกสนาน เช่น ตะกร้อ สะบ้า ฯลฯ แต่ที่คนให้ความสนใจกันมากที่สุด คือ การแข่งขันฟุตบอลประเพณี เพราะนอกจากจะสร้างความสนุกสนานให้ผู้ชมแล้ว บางกลุ่มยังใช้เกมกีฬาฟุตบอลพนันขันต่อกันได้อีกด้วย โดยอาจพนันกันด้วยเงินหรืออะไรก็ได้ แต่ที่เป้าหมายการพนันคืออะไร เมื่อเป็นเช่นนั้นนักฟุตบอล

แต่ละฝ่ายจึงมุ่งมั่นที่จะเอาชนะซึ่งกันและกันจึงเล่นแบบคาบลูกคาบดอก หมายถึงเตะทั้งลูกทั้งคน ทำให้ผู้ชมในสนามใจหายใจคว่ำตามไปด้วย ผู้ชมที่เชียร์อยู่ภายนอกก็วิพากษ์วิจารณ์การเล่นของทีมนี้อย่างแข็งแ้าว จะมีการล้มบอลบ้าง บางกลุ่มก็ว่าไม่เป็นความจริง เพราะชื่อเสียงของทีมสำคัญกว่า ทำให้สงสัยคำพูดของบุคคลเหล่านั้นว่าอะไรกันแน่ ฟังดูมันคาบลูกคาบดอกอย่างไรอยู่ จึงทำให้ตัดสินใจลำบากว่าฝ่ายไหนจะเป็นผู้ชนะ

สำนวนคาบลูกคาบดอกนี้ ใช้ในความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่ในระยะเวลาที่ไม่แน่ใจว่าอะไรเป็นอะไร กรณีตัวอย่างการใช้สำนวน คาบลูกคาบดอกที่ยกมานี้ ความหมายของสำนวนที่ใช้แต่ละสำนวนแตกต่างกัน กล่าวคือ

คาบลูก คาบดอก ในสำนวนตัวอย่างแรกหมายถึง การเทศน์ที่แทรกความสนุกสนาน ประกอบธรรมะ เป็นความหมายในทางที่ดี คาบลูกคาบดอก ในสำนวนที่ ๒ หมายถึง การเตะทั้งลูกทั้งคน ซึ่งความหมายจะเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นความหมายในทางที่ไม่ดี คือการแข่งขันที่เตะทั้งลูกฟุตบอลและคนที่แข่งขันด้วย เป้าหมายก็คือต้องการเอาชนะอย่างเดียว ไม่ยึดกติกา คาบลูกคาบดอก ในสำนวนตัวอย่างที่ ๓ หมายถึงสิ่งที่ตีความได้สองแง่หรือมีข้อความกำกวมอยู่ จากตัวอย่างที่ยกมานี้ ความหมายของสำนวน คาบลูกคาบดอก ที่ใช้ในสมัยก่อนกับปัจจุบันมีความหมายแตกต่างกัน เมื่อก่อนความหมายที่ใช้จะเป็นไปในทางที่ดีสร้างสรรค์

แต่ปัจจุบันความหมายของสำนวนดังกล่าวเปลี่ยนไปในทางตรงกันข้าม ทำให้ผู้ที่ไม่รู้และไม่เข้าใจภาษาไทย นำไปใช้เป็นแบบอย่างตามกันในการพูดเปรียบเทียบกับ ซึ่งจะทำให้การใช้สำนวนนั้นผิดไปจากความหมายเดิม

นอกจากสำนวนคาบลูกคาบดอกแล้ว ยังมีอีกหลายสำนวนที่นำมาใช้แล้วความหมายผิดไปจากเดิมเช่น สำนวนที่ว่า ต่อหน้ามะพลับลับหลังตะโก เดิมหมายถึงต่อหน้าที่ทำเป็นดีแต่ลับหลังก็ินินทาหรือหาทางทำร้าย ปัจจุบันใช้ว่า ต่อหน้ามะพลับลับหลังมะไฟ สังเกตได้ว่าจะเปลี่ยนไปทั้งสำนวนและความหมายสำนวนหลังนี้มีความหมายว่า มะพลับกับมะไฟ เป็นคำที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ทำให้ไพเราะและสะดวกในการจำจึงได้นำมาใช้เรียกว่า คำพาไป จึงทำให้ผู้ใช้คิดว่าทั้งสองสำนวนนี้ใช้ได้เหมือนกัน ซึ่งกรณีนี้คงต้องคำนึงถึงความหมายเดิมด้วย

สาเหตุการใช้สำนวนภาษาเดิมนั้นกำหนดได้อย่างมีเหตุมีผลรับกัน ที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นเพราะการไม่คำนึงถึงเหตุผล ภาษามีการเกิดและตาย ความร่ำรวยของคำในภาษา หรือเป็นเพราะต้องการความแปลกใหม่ให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ก็ยังสรุปไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้สึกที่แท้จริง ช่วยกันดูแล แก้ไขภาษาที่นำไปใช้ไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิมก็จะทำให้บุคคลทั่วไปสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างเหมาะสมตามกาลและเวลาที่เปลี่ยนไป

คำเรียกเครือญาติ

อภิวัน นันดา

เมื่อเร็วๆ นี้ ผู้เขียนได้อ่านนิตยสารฉบับหนึ่ง มีบทความเรื่องหนึ่งเป็นบันทึกถึงชีวิตในอดีต ชื่อเรื่องก็น่าสนใจ เนื้อเรื่องก็น่าอ่านดีเพราะพูดถึงบ้านแถวถนนสีลมที่มีอดีตและหญิงผู้หนึ่งที่น่าประทับใจ เรื่องนี้มีคำที่ผู้เขียนติดใจมาก คือตลอดทั้งเรื่องใช้คำว่า พ่อของแม่และแม่ของแม่

คนไทยเรามีคำเรียก พ่อของแม่ ว่า ตา และเรียกแม่ของแม่ว่า ยาย จัดเป็นคำเรียกเครือญาติในภาษาไทย หากจะเรียกวงศ์สกุล เผ่าพันธุ์ ต้นสกุล เราใช้คำว่า โคตร คำนี้อาจปรากฏในคำเจ็ดชั่วโคตร ที่มีการนับผู้สืบสายโลหิตจากตัวเองขึ้นไป ๓ ชั้น คือ พ่อ ปู่ และ ทวด และนับถอยลงมาอีก ๓ ชั้น คือ ลูก หลาน เหลน คำเจ็ดชั่วโคตรนี้ เดิมเคยใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างร้ายแรง

ดังนั้น คำเรียกเครือญาติในครอบครัวไทย จึงมีคำว่า พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย นับเป็นคำเรียกเครือญาติที่มีลำดับสูงกว่าตน สูงกว่านั้นขึ้นไปมีคำว่า ทวด ขวด ซึ่ง หมายถึง พ่อ หรือ แม่ ของ ปู่ ย่า ตา ยาย และมีคำว่า ลูก หลาน เหลน ซึ่งเป็นผู้ที่อ่อนอาวุโสกว่าตนลงไป และมีคำอีกคำหนึ่ง คือคำว่า โหลน ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในเพลงปลุกใจ เราสู้ มีเนื้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า จะต้องมียศฐาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย มียอมให้ใครมาทำลาย”

คำว่า ลูก ที่เป็นคำเรียกเครือญาตินี้ มีคำที่เป็นลูกคำอีก
หลายคำ ได้แก่ ลูกชาย ลูกสาว ลูกเขย ลูกสะใภ้ คำว่า ลูกบาว
นั้น เป็นคำภาษาถิ่น ที่หมายถึง ลูกชาย นั่นเอง คำว่า ลูกผู้พี่
หมายถึง ญาติที่เป็นลูกของลุงและป้า คำว่า ลูกผู้น้อง หมายถึง
ญาติที่เป็นลูกของน้า คำว่า ลูกล่า เป็นคำภาษาถิ่น หมายถึง
ลูกคนสุดท้าย คำว่า ลูกเลี้ยง หมายถึง ลูกบุญธรรม หรือ ลูกของ
คนอื่นที่เอามาเลี้ยงต่างลูก สำหรับคำว่า ลูกรักลูกชัง เป็นการ
เรียกขานที่มีความรู้สึกรักหรือชังเข้าไปเกี่ยวข้อง

คำว่า พ่อ และแม่ ที่เป็นคำเรียกเครือญาติ มีคำที่เป็น
ลูกคำอยู่หลายคำ ได้แก่ พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง เราใช้คำนี้ในกรณีใน
ฐานะพ่อ และแม่ที่ให้ความอุปการะลูกติดของภรรยา หรือสามี คำว่า
พ่อตา แม่ยาย นั้นเราหมายถึง พ่อ แม่ของภรรยา และคำว่า พ่อผัว
แม่ผัว เราหมายถึง พ่อ แม่ของสามี ในการสื่อสารบางคนนิยมใช้
ว่า พ่อสามี แม่สามี เพราะถือว่าสุภาพกว่าคำว่า พ่อผัว แม่ผัว

ในเพลงกล่อมเด็กภาคกลาง คือเพลงวัดโบสถ์ มีเนื้อความ
เกี่ยวข้องกับคำเรียกเครือญาติ ดังนี้

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์

ปลูกข้าวโพดสาละ

เจ้าลูกเขยตักยัก

แม่ยายก็พรากรลูกสาวหนี

ต้นข้าวโพดสาละ

ตั้งแต่นี้จะโรยราเอย

ส่วนคำเรียกเครือญาติ ในคำว่า ปู่ ย่า ตา ยาย นั้น อาจใช้เป็นคำชื่อนว่า ปู่ย่าตายาย ในความหมายว่า บรรพบุรุษ คำว่า ปู่ทวด ตาทวด นั้นมีความหมายว่าพ่อของปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งมีคำว่า ย่าทวด ยายทวด ซึ่งหมายถึง แม่ของปู่ ย่า ตา ยาย เป็นคำคู่กัน

คำว่า ลุง ป้า น้า อา นั้นเป็นคำเรียกเครือญาติที่เกี่ยวข้องกัน ลุง และ ป้า หมายถึงญาติที่มีอาวุโสกว่าพ่อและแม่ จะนับญาติทั้งทางพ่อ หรือแม่ ก็ได้ คำว่า น้า หมายถึง การนับญาติทางฝ่ายแม่ที่เป็นน้องของแม่ และคำว่า อา เป็นการนับญาติทางฝ่ายพ่อที่เป็นน้องของพ่อ

สำหรับคำว่า พี่ และ น้อง นั้น นอกจากจะเป็นคำเรียกเครือญาติที่เกิดร่วมในสายโลหิตเดียวกันมี พ่อและแม่ คนเดียวกันแล้ว เรายังใช้คำนี้ ในฐานะ พี่หรือน้องที่เป็นลูกของลุง ป้า น้า หรือ อา ก็ได้ ส่วนสำนวนไทยที่ว่า มีเงินนับว่าเป็นน้อง มีทองนับว่าเป็นพี่ หากไม่มีเงินทอง พี่น้องไม่มี นี้ สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมว่า คนที่มีฐานะร่ำรวย จึงได้รับการยกย่องให้เป็นคนในครอบครัวเดียวกัน นับได้ว่า คำว่า พี่ และน้อง ที่ปรากฏในสำนวนนี้ มีความหมายในเชิงประชดประชัน

การใช้คำเรียกเครือญาติเพื่อเรียกขานคนในครอบครัวไทยนั้น มักใช้ชื่อของผู้นั้นประกอบเพื่อเป็นการระบุให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะในครอบครัวบางครอบครัวมีทั้ง ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง จำนวนมาก เช่น ลุงแดง ป้าเล็ก อาด้อม น้าจิว พี่น้อย น้องป้อม

แม้ผู้ที่มีโชญาติสนิพของตน หากเป็นแต่เพียงเราเคารพ ผู้ที่เรา
รู้จักคุ้นเคย เราก็อาจใช้คำเรียกเครือญาติเพื่อแสดงการยอมรับ
การยกย่องต่อกันได้ เราจึงได้ยินคำว่า ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า
อา พี่ น้อง ลูกหลาน ในการสื่อสารอยู่เสมอ การใช้คำเช่นนี้แหละ
ที่เป็นการแสดงวัฒนธรรมทางการใช้ภาษาที่ชี้ให้เห็นว่า สังคมไทย
เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญต่อผู้อื่น ซึ่งมีอาวุโสมากน้อยกว่าตน

ดังนั้นในกรณีที่มีผู้ใช้คำว่า พ่อของแม่ และ แม่ของแม่
แทนที่จะใช้คำว่า ตา และยาย ให้เรียกญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว
ไทยนั้น จึงไม่เหมาะสม แม้จะดูเหมือนเป็นการสร้างภาษาเพื่อ
ให้น่าสนใจเช่นนี้ เป็นเรื่องที่เราไม่ควรปล่อยให้ผ่านเลยไป หาก
เราใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ภาษาไทย
ของเราก็จะไม่สามารถรักษาเอกลักษณ์ของภาษาไว้ได้ ผู้ใช้ภาษา
ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนต่างๆ จะเป็นผู้เผยแพร่คำไทย
ให้ปรากฏทั้งการพูด การเขียน ของตน ถ้าหากปล่อยให้มีการใช้
ภาษาอย่างไม่มีระมัดระวังมองไม่เห็นว่ามีผลเสียอย่างไรเกิดขึ้นนั้น
อาจจะเป็นเสมือนผู้ทำให้เกิดรอยเปื้อนบนผ้าที่ขัดจัดไม่ได้ในภายหลัง
แต่ถ้าหากเราช่วยกันสอดส่องดูแล ช่วยกันติช่วยกันชม การใช้
ภาษาไทยของเราในวันนี้ ก็เท่ากับว่าเราช่วยกันรักษาภาษาไทย
ที่ดีของเราเอาไว้ในวันข้างหน้าได้นั่นเอง

คำ พ่อ แม่ ปู่ ย่า และ ตา ยาย อ่านก็ง่ายเขียนก็ง่ายสบายหู	
ถ้าเขียนแปลกออกไปให้ล่อดู	เธอไม่รู้หรือว่าทำลายไทย
ภาษาไทยมีค่ามหาศาล	เขียนอย่างพาลเกรงเราทำเฉไฉ
ไม่ใช่เรื่องควรทำเช่นนั้นไซ้	ควรร่วมใจรักษาไทยให้ยืนยง
ใช้ภาษาสื่อสารอย่างชาญฉลาด	สมเป็นปราชญ์ใช้การดังประสงค์
แม้รักไทยใช้ภาษาอย่างมั่นคง	อย่าลืมหลงภาษาไทยให้ลางเลือน
หากเราได้ช่วยกันคนละนิด	ใช้ภาษาไม่ให้ผิดแปลกจากเพื่อน
วัฒนธรรมของภาษาไม่บิดเบือน	จึงขอเตือนมาด้วยใจเคารพจริง

ประการที่ ๔ จะถวายภัตตาหารพระภิกษุอาพาธ

ประการที่ ๕ จะถวายภัตตาหารพระผู้พยาบาล
พระอาพาธ

ประการที่ ๖ จะถวายเภสัชสำหรับพระที่อาพาธ

ประการที่ ๗ จะถวายยาคุแก่ภิกษุทุกรูปเป็นประจำ

ประการที่ ๘ จะถวายผ้าอาบนํ้าสำหรับภิกษุณิชน
ตลอดชีวิต

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามนางวิสาขาว่า “เหตุใดจึงขอ
เช่นนี้” นางวิสาขาทูลตอบว่า “เพราะหม่อมฉันเห็นอานิสงส์”
พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงอนุญาตพร ๘ ประการนั้น แก่นางวิสาขา”
และนางวิสาขาได้ปฏิบัติตามพรที่ได้ทูลขอพระผู้มีพระภาคตลอด
อายุของนาง

การขอพรของนางวิสาขานั้น คือ การขอโอกาสที่จะ
ทำความดี ขอโอกาสที่จะบำเพ็ญกุศลถวายภิกษุ ภิกษุณี เพราะ
เมื่อทำความดีแล้วผลที่จะได้รับก็คือได้รับแต่สิ่งที่ดี เปรียบเสมือน
การปลูกมะม่วง เมื่อออกผลก็ให้ผลเป็นมะม่วง จะเป็นผลไม้อย่างอื่น
ไม่ได้ ฉะนั้นใดก็ฉันทัน”

“พร” เป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นที่หวัง และต้องการของผู้ขอ
ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้หนึ่งผู้ใดจะดลบันดาลให้ได้ตามที่ขอ แต่ผู้ขอจะต้อง
ทำเหตุเพื่อให้ได้รับผลที่ตนนั้นเอง ดังนั้นการขอพรจึงควรเป็นการ
ขอโอกาสที่จะทำความดี เพื่อให้ได้รับผลของการทำความดีนั้น

ไม่ใช้การขอลาภยศ สรรเสริญ สุข จากผู้อื่น การขอพรและการให้พรเป็นความตั้งใจดีของผู้ขอและผู้ให้ แต่ในทางปฏิบัตินั้น คนไทยบางคนยังปฏิบัติไม่ถูกต้องเหมาะสม

การให้พรที่ถูกนั้นควรเป็นอย่างไร จะขอยกตัวอย่างพรของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ที่ว่า

“คิดดีทำดีพูดดี เป็นศรีเป็นพรสูงสุด
ไม่มีพรเทพพรมนุษย์ เปรียบประดุจความดีที่ทำเอง”

จากคำประพันธ์นี้จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระสังฆราชทรงประทานข้อคิดว่า พรที่ดีที่สุด คือการคิดดี ทำดี และพูดดีของบุคคลนั่นเอง ไม่ได้เกิดจากการอ้อนวอนขอจากผู้ใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด

เพราะฉะนั้น ถ้าท่านเป็นผู้ใหญ่ที่จะให้พรเด็กหรือให้พรลูกหลาน ก็อาจให้พรว่า

“ขอให้หนูเป็นเด็กดี ขยันเรียนหนังสือ” หรือ

“ขอให้หนูเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของคุณครู โตขึ้นจะได้เป็นคนดีของสังคม”

สำหรับผู้ที่เป็นเด็ก ตนเองนั้นไม่อาจให้พรผู้ใหญ่ได้ จะต้องมา “ขอพร” จากผู้ใหญ่ หรือขอโอกาสจะทำความดีต่อท่าน

หากในโอกาสพิเศษที่จำเป็นจะต้องเขียนคำอวยพรให้ผู้ใหญ่ เด็กจะต้องใช้วิธีอ้างถึงสิ่งที่เคารพนับถือเพื่อให้พรแทน หรืออ้างบุญกุศล เช่น

“ขอบคุณพระศรีรัตนตรัยช่วยคุ้มครองให้ท่านอยู่เป็น
ร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลานนานๆ นะคะ” หรือ

“ขอกุศลผลบุญที่ท่านได้บำเพ็ญมาแล้ว จงเป็นฉัตรแก้ว
คุ้มครองท่าน นะคะ”

ท่านอาจเคยได้ยินการกล่าวอ้างว่า “ขออำนาจคุณพระศรี
รัตนตรัย” การอ้างพระรัตนตรัยนั้นไม่ควรใช้คำว่า “อำนาจ”
แต่ควรใช้คำว่า “คุณ” เพราะพระรัตนตรัยนั้นทรงคุณอันยิ่งใหญ่

ที่สำคัญที่อยากจะเน้นในที่นี้ก็คือ “เด็กต้องขอพรจากผู้ใหญ่
เพราะเด็กให้พรผู้ใหญ่ไม่ได้” และ “พร” ที่ขอนั้น ขอเพื่อความ
เป็นมงคลต่อชีวิต ส่วนผลที่จะได้รับจากพรนั้น ผู้ “ขอพร” ต้อง
เป็นผู้ทำเอง

ทำกรรมดียอมได้ดีทุกชีวิต กรรมลิขิตทุกอย่างกรรม สร้างสรรค์
จะขอพรจากใครที่ไหนกัน “พร” ทั้งนั้นมาจากกรรมต้องทำเอง

การใช้คำว่า จนดักดาน

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

การใช้คำว่า “จนดักดาน” ซึ่งเป็นคำไทยที่ปรากฏในสังคมไทยเมื่อไม่นานมานี้ จากข่าวหนังสือพิมพ์ว่า “ดร.ไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรีเปิดประชุมระดับชาติและปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคนจนดักดาน (ULTRA POOR) ในประเทศไทยทั้ง ๔ ภาค” ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

บางคนคงเคยได้ยินคำว่า “จนดักดาน” เกิดความแปลกใจบ้างไหมคะ ว่าคำนี้มีที่มาอย่างไร หมายความว่าอะไรและมีความเหมาะสมที่จะใช้หรือไม่

คำว่า “จนดักดาน” นี้น่าจะมีที่มาจาก “สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยร่วมกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคนจนในประเทศไทยแถลงว่า ปีพ.ศ. ๒๕๔๑ มีคนจนดักดาน ๗ ล้าน ๙ แสนคน เพิ่มจากปีพ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีเพียง ๖ ล้าน ๔ แสนคน” และมีทั่วทุกภาค คนจนดักดานในภาคเหนือตอนล่างที่หนักที่สุดคือ จังหวัดกำแพงเพชร มีรายได้เฉลี่ยคนละ ๑๐ บาทต่อวัน

คำว่า “จนดักดาน” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า (ULTRA POOR) หมายถึงคนที่จนทั้งปิตังชาติ จนซ้ำจนซาก จนแบบไม่มีจะกิน แม้แต่ปัจจัย ๔ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอันได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคก็ยังมีไม่ครบ

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ คำว่า “ดักดาน” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง “คงสภาพอยู่อย่างนั้นเป็นเวลานาน มักใช้ในเรื่องที่ไม่เจริญก้าวหน้า เช่น ไร่ดักดาน

คำว่า “ดักดาน” เป็นคำที่เคยมีใช้ในภาษาไทยมานาน แต่เรามักใช้กับคำว่า “ไร่ดักดาน” และใช้เป็นคำกล่าวประณามเหยียดหยามคนที่โง่มาก โง่ที่สุด

สำหรับคำว่า “ดักดาน” ไม่เคยมีใครใช้กับคนจนว่า “จนดักดาน” มาก่อน เพราะคนจนหรือความจนไม่ใช่สิ่งที่ควรรังเกียจเหยียดหยาม โดยเฉพาะคนไทยในปัจจุบันที่จนลง...จนลง เพราะวิกฤติเศรษฐกิจ หรือการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด

เราควรยอมรับความจริงที่ว่าปัจจุบันช่องว่างทางฐานะของคนไทยมีมากขึ้น คนรวยที่สุดเงินเป็นแสนล้านบาท แต่คนจนที่สุดนั้นมีเงินไม่ถึงร้อยบาท แต่ไม่ใช่ความผิดของคนเหล่านั้น ถึงอย่างไรคนเหล่านั้นก็ยังมีศักดิ์ศรีของความเป็นคน และเขาอาจจะไม่จนตลอดไป เขาอาจจะเงยหน้าอ้าปากได้ในวันหนึ่ง ถ้าเขาไม่ท้อแท้ยอมแพ้แก่อุปสรรคในชีวิต เขาเหล่านั้นอาจยืนหยัดขึ้นมาได้อีกครั้ง... ถ้าเขายังสู้และสู้ๆนี้ให้โอกาสแก่เขาบ้าง

ในฐานะที่เป็นคนไทยและใช้ภาษาไทย มีความรู้สึกอย่างไร บ้างกับคำว่า “คนจนดักดาน” คำนี้มีความหมายเหมาะสมที่จะใช้หรือไม่ บางคนอาจจะคิดว่า ใช้คำนี้เหมาะสมแล้ว แต่หลังจาก คำนี้ปรากฏผลในงานวิจัยแล้ว มีผู้รู้หลายคนให้ความเห็นว่า คำว่า “ดักดาน” เป็นคำไม่สุภาพ เมื่อนำมาขยายคำว่าคนจนเป็น “คนจนดักดาน” อาจมีความหมายเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นคน เพราะแม้แต่คำว่า “คนจน” ยังมีผู้เสนอให้ใช้คำว่า “ผู้ด้อยโอกาส” แทน ซึ่งหน่วยราชการและหน่วยงานหลายแห่งก็ใช้ว่า “ผู้ด้อยโอกาส” ซึ่งเป็นภาษาที่มีความหมายตายตัว หมายความว่าพร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่มีโอกาสเหมาะสมเป็นศัพท์ใหม่ ซึ่งขอฝากไว้ในดุลพินิจของผู้อ่านว่าเหมาะสมหรือไม่ที่จะใช้คำนี้

ไข่อะไรเอ่ย มีไข่ไข่

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

ท่านคงแปลกใจใช่ไหมคะ ว่า “ไข่” อะไรนะ ที่ไม่ใช่ “ไข่”
และไม่ได้ทำจากไข่ด้วย

คำว่า “ไข่” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. ๒๕๒๕ อธิบายว่า “ไข่” เป็นคำนามหมายถึง ตัวสืบพันธุ์
ประกอบด้วยเซลล์สืบพันธุ์เพศเมียกับสิ่งห่อหุ้ม ซึ่งอาจจะเป็นไข่ขาว
วุ้น เยื่อถุงไข่ หรือเปลือกก็ได้

ท่านคงรู้จัก “ไข่” เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นไข่เป็ด ไข่ไก่
ไข่ห่าน ไข่นกกระทา ไข่งู หรือไข่สัตว์ต่างๆ และคงเคยรับประทาน
อาหารที่ทำจากไข่ ตั้งแต่เป็นเด็กจนกระทั่งปัจจุบัน เสมือนหนึ่งว่า
“ไข่” เป็นอาหารประจำชาติที่เป็นทั้งอาหารคาวและหวาน เช่น
ไข่ต้ม ไข่ตุ๋น ไข่เจียว ไข่ฟู ไข่ดาว ไข่ลูกเขย และไข่หวาน

คำที่จะนำเสนอ ในที่นี้เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ไข่”
ที่ไม่ใช่ไข่ สัตว์ต่างๆ และไม่ได้ทำจากไข่แต่เป็นคำประสมที่สร้าง
ขึ้นใหม่ เพื่อใช้เรียกสิ่งที่มีลักษณะคล้าย “ไข่” ซึ่งมีอยู่มากใน
ภาษาไทยและนับว่าเป็นความชาญฉลาดของคนไทยสมัยก่อน
ที่ทำให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีคำใช้อย่างหลากหลาย จนบางคน
อาจจะแปลกใจ กลุ่มแรกที่จะเสนอคือขึ้นชมชนมไทยๆ

ไขจิ้งจก เป็นขนมที่ทำจากถั่วลิสงเคลือบน้ำตาลเป็นเม็ดเล็กๆ คล้ายไขจิ้งจก มีรสหวาน มัน และกรอบ

ไขจิ้งหรีด เป็นขนมชนิดหนึ่งทำด้วยข้าวตากคั่วจนพอง เหลือง กวนกับน้ำตาลบีบที่เคี้ยวเหนียว บางทีโรยมะพร้าวขูดด้วย

ไขเต๋า เป็นขนมที่ทำด้วยแป้งดัมกับกะทิ มีสีขาว รสเค็ม มักกินผสมกับขนมปลากริม เรียกว่า ขนมปลากริมไขเต๋า

ไขนกกระสา เป็นขนมชนิดหนึ่งทำด้วยสาคุเม็ดเล็กผสมน้ำตาลบีบ ปั้นเป็นก้อน อนึ่ง มีไส้ทำด้วยถั่วเขียวนึ่ง ผัดกระเทียม พริกไทย

ไขหงส์ เป็นขนมชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งทอด มีไส้อย่างขนมไขนกกระสาเกลือกน้ำตาลจนแห้ง มีลักษณะกลม สมัยก่อนเรียกว่า “ไขเหี้ย” แต่คงเห็นว่าไม่สุภาพ ปัจจุบันจึงมักเรียกว่า ไขหงส์ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งถ้าจะเลิกใช้คำว่า “ไขเหี้ย” เพราะคำว่า “ไขเหี้ย” นั้น เป็นชื่อที่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพระราชทานเรียกขนมที่เจ้าจอมแว่นคิดประดิษฐ์ถวาย

“ไข” เหล่านี้ไม่ใช่ “ไข่” แต่เป็นชื่อขนมไทย ที่เด็กสมัยปัจจุบันบางคนแทบจะ 모르จัก และไปนิยมกินขนมกรอบๆ ใส่ถุงสวยๆ ราคาแพงๆ แทน ทั้งๆ ที่ประเทศชาติเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ถ้าครอบครัวไทยจะสร้างค่านิยมใหม่ ให้คนไทยใช้ของไทย กินของไทย และกินขนมไทย ซึ่งขนมไทยบางชนิดก็มีรสอร่อยและ

มีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่า ทั้งยังสามารถทำกินเองในบ้านได้
จะเป็นการประหยัด และสร้างสัมพันธภาพระหว่างคนในครอบครัว
ได้เป็นอย่างดี

สำหรับคำที่ขึ้นต้นด้วย “ไช่ แต่ไม่ใช่ไช่” มิได้มีเพียงคำ
ที่เป็นขนมเท่านั้น ยังมีคำอื่นๆ อีก เช่น

ไช่น้ำ เป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง เกาะกันเป็นกลุ่มลอย
อยู่ในน้ำ ลักษณะเป็นเมล็ดเขียวกลมเล็กๆ ไม่มีราก เป็นพืช
จำพวกมีดอกที่เล็กที่สุด บางทีเรียกว่า ไช่แหน

ไช่น้ำ เป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง เป็นไม้ต้นขนาดกลาง
ใบคล้ายใบजू ดอกเล็ก สีม่วงอ่อน ผลเล็กขนาดหัวแม่มือ เวลาสุก
กินได้ รสหวานเล็กน้อย

ไช่หิน เป็นชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง เกาะอยู่กับหินลักษณะ
รูปไช่ กลมเล็ก สีเขียวแก่ เกิดในน้ำสะอาด กินได้

ไช่ปลา เป็นจุดที่เรียงกันเป็นเส้น ใช้ในการเขียนลวดลายความ

ไช่เหา เป็นชื่อมาตราวัดโบราณ ซึ่งปัจจุบันไม่มีใช้แล้ว

ไช่เหลียง เป็นชื่อกุ้งชนิดหนึ่ง

อันที่จริงความรู้เรื่องเกี่ยวกับภาษาไทยและคำไทยต่างๆ
น่าสนใจและน่าศึกษาอีกมาก ถ้าผู้อ่านสนใจลองศึกษาจาก
พจนานุกรมแล้วจะพบว่า “พจนานุกรมเป็นคลังแห่งคำไทย”
สมจริงตามที่ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้

๑๖๔ ภาษาไทยวันนี้

บรรพบุรุษไทยฉลาดปราดเปรื่องนัก
ท่านรู้จักสร้างคำไว้อ่านไข
ลูกหลานควรรู้ค่าน่าภูมิใจ
ศึกษาไว้เพิ่มปัญญาอย่าดูแคลน

จติ...คือ ตายมิใช่เกิด

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

“จติ...คือตายมิใช่เกิด”

เหตุที่นำคำว่า จติมาพูดคุยกันเนื่องจาก ได้ชมรายการ “เกมเศรษฐี” ซึ่งเป็นรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งที่มีผู้ชมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะมีลักษณะการตอบปัญหาจากความรู้หลายด้าน รวมทั้งความรู้ด้านภาษาไทยด้วย รายการ “เกมเศรษฐี” ได้ถามตอบปัญหาด้านภาษาไทย โดยถามความหมายคำว่า “จติ” ซึ่งเป็นคำที่น่าสนใจ เพราะเป็นคำที่บางคนยังเข้าใจความหมายไม่ถูกต้อง และใช้กันผิดๆ

มีอยู่วันหนึ่งที่พิธีกรถามผู้ตอบปัญหาว่า จติ แปลว่าอะไร โดยมีตัวเลือกให้ ๔ ตัวเลือก คือ

๑. เกิด

๒. แก่

๓. เจ็บ

๔. ตาย

ผู้ตอบได้ตอบอย่างมั่นใจว่า ข้อ ๑ “จติ” แปลว่า เกิด

พิธีกรเฉลยว่าตอบผิด เพราะจติ แปลว่า ตาย ไม่ได้แปลว่าเกิด ซึ่งผู้ตอบปัญหามีท่าทางงงและไม่เชื่อ ดูเหมือนเธอจะมั่นใจอย่างยิ่งว่า “จติ” แปลว่า “เกิด” แน่ๆ จนกระทั่งพิธีกรต้องอธิบายให้เธอเข้าใจ ผู้เขียนจึงเกิดความบันดาลใจที่นำความหมาย

ของคำว่า “จติ” มาเสนอ ณ ที่นี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามความหมายที่แท้จริง

ผู้เขียนมีความรู้สึกเห็นใจผู้ตอบปัญหาวันนั้นมากที่เธอมีความเชื่อมั่นว่าคำตอบของเธอถูกต้อง “จติ” ต้องแปลว่า “เกิด” เพราะเธออาจจะเคยรู้อย่างนั้นมาก่อน และคิดว่าผู้อ่านบางส่วนอาจเข้าใจว่า “จติ” แปลว่าเกิดเช่นกัน เพราะเข้าใจว่าคงมีการใช้คำนี้ในความหมายว่า เกิด มานานแล้ว ตัวอย่าง เช่น

“เธอสวยราวกับนางฟ้ามาจติ” ในความหมายว่า “เธอสวยราวกับนางฟ้ามาเกิด” ซึ่งประโยคนี้ใช้คำ “จติ” ในความหมายผิด

ควรใช้ประโยคว่า “เธอสวยราวกับนางฟ้าจติลงมาเกิด” หมายความว่า เธอสวยราวกับนางฟ้าซึ่งตายลงมาเกิดใหม่ในโลกมนุษย์

นอกจากนี้ยังมีผู้นำคำว่า “จติ” มาตั้งชื่อคนว่า “นายจติ” “นางสาวจติ” หลายราย ซึ่งถ้ารู้ความหมายว่า “จติ” แปลว่า “ตาย” ก็อาจไม่นำมาตั้งชื่อหรือบางคนอาจรู้ความหมายที่แท้จริงแต่ตั้งชื่อเพื่อเป็นการแก้เคล็ดก็ได้

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ คำว่า “จติ” เป็นคำกริยาแปลว่า “ตาย” (มักใช้กับเทวดา) เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี

ส่วนคำว่า “เกิด” นั้นใช้คำว่า “ปฏิสนธิ” ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีเช่นกันปฏิสนธิเป็นคำกริยา แปลว่า “เกิดในท้อง” ตัวอย่างเช่น

“เทวดาทูลเชิญให้พระโพธิสัตว์จติจากสวรรค์ชั้นดุสิต... พระโพธิสัตว์ทรงรับคำเชิญของเทวดาได้จติแล้วปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางมหายา ณ นครกบิลพัสดุ์”

ศาสตราจารย์วิสุทธิ บุญกุลได้ให้ความเห็นว่า “ปรกต... “จติ” แปลว่า “ตาย” เป็นการตายจากภพภูมิหนึ่งแล้วมาเกิดในภพภูมิใหม่ ส่วนคำว่า “ปฏิสนธิ” แปลว่า “เกิด” เป็นการเกิดหลังที่ “จติ” แล้ว เป็นการเกิดในภพภูมิใหม่ซึ่งไม่แน่ว่าจะเป็นสุคติภูมิหรือทุคติภูมิตามแต่ผลของกรรมที่ได้กระทำมาแล้ว คำว่า “จติ” และ “ปฏิสนธิ” เป็นคำที่มีความหมายต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นเมื่อนำไปใช้ควรใช้ให้ถูกต้องตามความหมายที่แท้จริง

จติแปลว่าตายมิใช่เกิด	จำไว้เถิดอย่าไปใช้ให้สับสน
เทวดา “จติ” มาเป็นคน	ก็เพราะผลแห่งกรรมที่นำมา

และในภาษาบาลี คำว่า จติ นั้น ตามประเพณีที่สอนกันในวัดแล้วแปลว่า “การเคลื่อน” และโดยเฉพาะแล้วมักใช้ สำหรับเทพที่อยู่บนสวรรค์ “เคลื่อน” หมายความว่า ตายจากสวรรค์ลงมาสู่โลกมนุษย์

ไม่เคยเห็นใช้สำนวน “จติจากโลกมนุษย์ไปสู่นรก หรือ จติจากโลกมนุษย์ไปสู่สวรรค์” เลย”

น้ำขึ้นให้รีบตัก

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

“วันเพ็ญเดือนสิบสอง น้ำนองเต็มตลิ่ง เราทั้งหลาย
ชายหญิงสนุกกันจริง วันลอยกระทง...”

เทศกาลลอยกระทง เราจะได้ยินเพลงร่ำวงลอยกระทง
จากสถานีวิทยุต่างๆ แทบทุกสถานี และคงคุ้นเคยกับเพลงนี้เป็น
อย่างดี เพราะเพลงลอยกระทงนี้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายทั้งเด็ก
และผู้ใหญ่ เมื่อถึงวันลอยกระทง ผู้คนต่างพากันไปลอยกระทงที่
ริมฝั่งน้ำ ภาพน้ำใสเปี่ยมฝั่ง และกระทงน้อยๆที่มีแสงประทีป
แสงเทียนวับๆ ลอยกระเพื่อมตามสายน้ำไปเรื่อยๆ เป็นภาพที่
น่าชมยิ่งนัก

คนไทยมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับแม่น้ำลำคลองมาแต่โบราณกาล
ประเทศไทยมีแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา
มูล ป่าสัก ท่าจีน และแม่น้ำตาปี เป็นต้น และแม่น้ำแต่ละสาย
ยังมีคลองเล็กคลองน้อยแยกไปจุสายเลือดที่หล่อเลี้ยงชีพ
ชาวไร่นา ชาวไร่ชาวนา คนไทยสมัยก่อนนิยมปลูกบ้านอยู่ใกล้ๆแม่น้ำ
ลำคลอง บางบ้านปลูกเป็นเรือนแพในน้ำใกล้ตลิ่ง บางครอบครัว
ก็อาศัยอยู่ในเรือเป็นที่กินอยู่หลับนอนและประกอบอาชีพ คนไทย
สมัยก่อนไม่มีถนนหนทางสะดวกสบายเช่นในสมัยนี้ จึงนิยมใช้เรือ

แพเป็นพาหนะ และใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคม เดินทางไปมาหรือติดต่อค้าขาย ดังนั้นชีวิตของคนไทยสมัยก่อนจึงผูกพันกับสายน้ำอย่างยิ่ง จนอาจจะกล่าวได้ว่าผูกพันกับสายน้ำตั้งแต่เกิดจนตาย

ด้วยนิสัยคนไทยที่เป็นคนช่างสังเกต คงได้สังเกตธรรมชาติของน้ำในแม่น้ำลำคลองว่ามีลักษณะไม่อยู่คงที่ มีการไหลขึ้นไหลลง น้ำขึ้นน้ำลด หรือน้ำนิ่งน้ำเชี่ยวต่างๆ กันตามกาลเวลา จึงได้นำมาเปรียบเทียบกับกระแสน้ำดำเนินชีวิตของคน จนเกิดเป็นสำนวนต่างๆ มากมาย เช่น น้ำขึ้นน้ำลด น้ำขึ้นให้รีบตัก น้ำมาปลากินมด น้ำลดมดกินปลา น้ำลดตอผุด น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ น้ำท่วมทุ่ง น้ำท่วมปาก น้ำนิ่งไหลลึก น้ำดีน้ำเสีย เป็นต้น ในที่นี้จะนำเสนอสำนวนน้ำขึ้นให้รีบตักเท่านั้น

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ว่า “น้ำขึ้น” เป็นคำนามหมายถึงน้ำในทะเลและแม่น้ำลำคลองที่มีทางติดต่อโดยตรงกับทะเล หรือได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลเป็นต้น ที่มีระดับน้ำสูงขึ้นในวันหนึ่งๆ ตามปกติน้ำจะขึ้น ๒ ครั้ง และน้ำขึ้นครั้งแรกจะมีระดับสูงกว่าน้ำขึ้นครั้งที่ ๒

สำนวนว่า “น้ำขึ้น” นั้น เป็นการนำลักษณะการไหลขึ้น-ลงของน้ำในแม่น้ำลำคลองที่มีระดับสูงขึ้นมา เปรียบกับชีวิตของคน “น้ำขึ้น” หมายถึงคนที่กำลังอยู่ในระยะที่ดีหรือชะตาขึ้น

“น้ำขึ้นให้รีบตัก” เป็นสำนวนหมายความว่า “เมื่อมีโอกาสดีควรรีบทำ” หรือ “คนกำลังชะตาขึ้นจะต้องการอะไรหรือจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองก็รีบทำเสีย” มีที่มาจากคำสอนของผู้ใหญ่ที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลองมักจะสอนเด็กว่า “เมื่อน้ำขึ้นมาก็ให้รีบตักน้ำใส่ตุ่มไว้ใช้ ถ้าไม่รีบตักไว้ เมื่อน้ำลงแห้งคลองก็อาจตักไม่ได้หรือตักไม่ถึง จะเสียโอกาสและต้องรอให้น้ำขึ้นใหม่ซึ่งอาจจะไม่สูงเท่าเก่า

สำนวนนี้สมัยก่อนใช้ในความหมายที่ดี คือเป็นการเตือนใจให้ขยันทำมาหากินขยันเรียนหนังสือ แต่ปัจจุบันมีผู้คนมากมายในสังคมกลับนำสำนวนนี้ในทางไม่ดี ในทำนองว่าเมื่อดวงดีหรือชะตาขึ้นก็รีบฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์ แทนที่จะทำความดี โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจวาสนาบางคน เมื่อมีโอกาสได้ฉวยโอกาส “น้ำขึ้นให้รีบตัก” โดยตักดวงผลประโยชน์ในหน้าที่การงานด้วยการคอร์รัปชัน หรือฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังนั้น นำที่จะปรับค่านิยมเสียใหม่ไม่สำนวนนี้ไปใช้ในทางที่ผิดๆ

ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ ได้กล่าวในการสัมมนาวิชาการ “๑๐๐ ปีรัฐประศาสนศาสตร์ไทย” คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ ด้วยความเป็นห่วงชาติ บ้านเมืองว่า “ข้าราชการประจำอาจจะเห็นว่า นักการเมืองทำไม่ดี คิดไม่ดี แต่ไม่กล้าไปคัดค้าน เพราะกลัวแนวทางรับราชการของตนจะ

ตกต่ำ ไม่เจริญก้าวหน้า ไร้ร้ายที่สุดที่มีจริง ๆ ก็คือ ข้าราชการ
ประจำร่วมมือกับข้าราชการการเมือง ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวง
เสียเอง มีจริง ๆ ผมขอยืนยันว่ามีจริง ๆ ฉะนั้นถ้าเรื่องเหล่านี้มันเกิด
อยู่ในวงการเมืองของเรา ก็ไม่ทราบว่ ชาติบ้านเมืองของเราจะ
ไปได้อย่างไร”

การที่ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองมีความห่วงใย แสดงให้เห็นว่า
บ้านเมืองไทย ขณะนี้ มีสภาพที่น่าหดหู่วังเวงและน่าเศร้าใจเพียงใด
สำนวน “น้ำขึ้นให้รีบตัก” ที่นำมาใช้ในปัจจุบัน ที่แย่งกันตักตวง
อย่างไม่หวั่นเกรง ไม่มีใครรักษาชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง ไม่คำนึง
ถึงบาปบุญคุณโทษ ดังเช่น คำโคลงจากลิลิตพระลอ ที่กล่าวว่า

“ใดใดในโลกล้วน	อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้
คือเงาติดตัวตรึง	ตรึงแน่น อยู่หนา
ตามแต่บาปบุญแท้	ก่อเกื้อรักษา”

ประชาชนคงได้แต่คาดหวังว่า เมื่อมีการปฏิรูปการเมืองแล้ว
การเมืองไทยอาจจะดีขึ้น นักการเมือง “น้ำดี” คงมีโอกาสได้
เข้ามาทำหน้าที่เพื่อบ้านเมืองมากขึ้น นักการเมืองไทยรุ่นใหม่ ๆ
ในอนาคตคงมุ่งหวังจะเข้ามาเพื่อพัฒนาประเทศชาติ และเร่งทำ
ประโยชน์ให้บ้านเมือง ดังสำนวนที่ว่า “น้ำขึ้นให้รีบตัก”

“น้ำขึ้นรีบตักนั้น	คือช่วยกันเร่งทำดี
ไม่เป็นเช่นเปรตผี	ที่แก่งแย่งกันกอบโกย”

น้ำลดตอผุด

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

คนไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เกี่ยวข้องพัวพันกับเรื่องน้ำ ซึ่งมีความสำคัญที่สุดในเรื่องเกษตรกรรม วิถีชีวิตคนไทยจึงมีความผูกพันกับน้ำทั้งที่ได้มาจากฝนฟ้าตามฤดูกาลและน้ำในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งมีการขึ้นลงตามธรรมชาติ และได้พบว่าธรรมชาติของน้ำมีการเปลี่ยนแปลง มีน้ำขึ้นน้ำลง ซึ่งมีผลกระทบต้ออาชีพเกษตรกรรม และนำมาเปรียบเทียบชีวิตมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลง มีวิถีชีวิตขึ้นลงดุจกระแสน้ำเช่นกัน จึงมีสำนวนภาษาไทยที่น่าสนใจมากมายหลายสำนวน สำนวนที่จะนำเสนอวันนี้เป็นสำนวนเกี่ยวกับน้ำลงหรือน้ำลด คือ สำนวน “น้ำลดตอผุด”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ มีว่า “น้ำลง” หรือ “น้ำลด” เป็นคำนาม หมายถึงน้ำในทะเล และแม่น้ำลำคลองที่มีทางติดต่อโดยตรงกับทะเล หรือได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลเป็นต้น ที่มีระดับน้ำต่ำลง ในวันหนึ่งๆ ตามปกติน้ำจะลง ๒ ครั้ง และน้ำลงครั้งแรกจะมีระดับน้ำต่ำกว่าครั้งที่ ๒

ส่วนสำนวนว่า “น้ำลด” นั้น เป็นการนำลักษณะการไหลขึ้น-ลง ของน้ำในแม่น้ำลำคลองที่มีระดับลดลงมาเปรียบกับชีวิตของคน “น้ำลด” หมายถึงคนที่กำลังอยู่ในระยะที่ไม่ดีหรือชะตาตก

คำว่า “ตอ” พจนานุกรมอธิบายว่า “ตอ เป็นคำนาม หมายถึง โคนของต้นไม้ที่ลำต้นถูกตัดหรือหักลงแล้ว สิ่งของบางอย่างเช่น เสาหรือหักที่ปักไว้หรือที่ยังเหลืออยู่แต่โคนเมื่อบางส่วนถูกตัด หัก หรือกร่อนไป โดยปริยายเรียกสิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเช่นนั้น”

คำว่า “ผุด” พจนานุกรมอธิบายว่า “ผุด” เป็นคำกริยา หมายถึง โผล่, ทะลึ่งหรือสูงเด่นขึ้นมา ปรากฏอยู่เหนือพื้นดินหรือพื้นน้ำ”

สำนวน “น้ำลดตอผุด” จากพจนานุกรมอธิบายว่าเป็นสำนวน หมายถึงคนเมื่อหมดอำนาจความชั่วที่ทำได้ก็ปรากฏ หรืออาจกล่าวได้ว่า เมื่อคราวชะตาตกความชั่วร้าย ความทุจริตคดโกง ความเลวทราม ความไม่ดีต่างๆ ที่ทำได้ก็ปรากฏให้เห็น

สำนวนนี้คงมีที่มาจากคนสังเกตว่า แม่น้ำลำคลองทั้งหลายเวลาน้ำขึ้นเต็มฝั่งก็มองไม่เห็นตอที่อยู่ใต้น้ำ พอน้ำลดแห้งก็จะเห็นตอมากมาย เปรียบกับคนที่มีอำนาจและใช้อำนาจในทางที่ผิดขณะที่ยังอยู่ในอำนาจ คนยังเกรงอำนาจนั้นจึงไม่กล้ามีปากมีเสียงผู้นั้นก็หลงระเห็จในอำนาจของตน คิดว่าไม่มีใครกล้าทำอะไรตนหรือไม่มีใครสามารถทำอะไรตนได้ แต่เมื่อหมดอำนาจลงแล้วความชั่วต่างๆ ก็จะปรากฏให้เห็นเป็นประจักษ์พยาน เปรียบเสมือน “น้ำลดตอผุด” นั่นเอง

ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ ได้กล่าวในการสัมมนาวิชาการ “๑๐๐ ปีรัฐประศาสนศาสตร์ไทย” คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยขอให้ทุกฝ่ายสนองพระราชปณิธาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสต่างๆ ออกมา พวกเราก็กฟังกันอย่างสนใจ เข้าใจ ดีใจ พอใจ แต่ฟังแล้วไม่ค่อยนำไปปฏิบัติ ซึ่งควรจะนำพระราชปณิธานเหล่านั้นไปปฏิบัติ อย่างบทความที่รับสั่งตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ ที่ทุกคนคงได้ยีนอย่างชินหูว่า บ้านเรามีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครสามารถทำให้คนเป็นคนดีได้ทั้งหมด สิ่งที่เราจะต้องทำคือส่งเสริมคนดีให้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้ เราพูดกันอยู่ตลอดเวลาแต่เราไม่ได้ทำทั้งสองอย่าง คือ ไม่ส่งเสริมคนดี และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวาย”

ท่านคงเห็นด้วยกับคำกล่าวของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ว่า เราชาวไทยทุกคน มีความจงรักภักดี และเทิดทูน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างสูงสุด น้อมรับพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสต่างๆ ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม แต่ยังไม่ปฏิบัติไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จึงเสมือนว่าเรายังไม่ได้ส่งเสริมคนดี ให้ปกครองบ้านเมือง และยังไม่สามารถควบคุมคนไม่ดีไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวาย เพราะปัจจุบันยังปรากฏว่าคนไม่ดีมีอำนาจ

ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายให้บ้านเมือง แม้พระราชดำรัสนี้ได้พระราชทานตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ นับถึงบัดนี้เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี แต่ยังเป็นพระราชดำรัสที่ทันยุคทันสมัยและนำมาเป็นแนวทางในการบริหารบ้านเมืองตลอดมา

ท่านพร้อมที่จะสนองพระราชปณิธานนี้แล้วหรือยัง ถ้าพร้อมแล้วเรามาช่วยกัน โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เราควรไปใช้สิทธิเลือกคนดีเข้าสภา เพื่อส่งเสริมคนดีให้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้ก่อความวุ่นวาย เพราะถ้าเราไม่ส่งเสริมคนดีแล้ว แม้จะปฏิรูปการเมืองสักเท่าใดก็คงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ เราเห็นได้ว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงชั่วอำนาจครั้งใด จะมีสภาพ “น้ำลดต่อผุด” ปรากฏให้เราเห็นเป็นประจำ ทั้งข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ โดยเฉพาะในยุคข้อมูลข่าวสารเช่นนี้ และเมื่อน้ำลดจจริงๆ แล้วประชาชนคงได้เห็นต่อต่างๆ ผุดขึ้นมากมาย แม้แต่ “ต่อ” ที่ใครๆ อาจไม่คาดคิดคาดฝันว่าจะเป็นไปได้

มืองค์กรอิสระเกิดขึ้นหลายหน่วยงานเพื่อปฏิรูปการเมือง และหน่วยงานที่มีความสำคัญมากในการตรวจสอบผู้ใช้อำนาจในทางที่ผิด คือ คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า ป.ป.ช. ซึ่งจะเป็นผู้ตรวจสอบเกี่ยวกับการทุจริตคดีมิชอบ และเมื่อการทุจริตนั้นเปิดเผยขึ้นประชาชนคงจะรับรู้ได้เห็น ดังสำนวนไทยที่ว่า “น้ำลดต่อผุด”

สุดท้ายคงได้แก่ฝากความหวังไว้ว่า คณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามทุจริตแห่งชาติจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การปฏิรูป
การศึกษาเมืองดีขึ้น และมีผลทำให้ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเรา
ทุกคนมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าสืบไปตามลำดับ

ท้ายที่สุด ขอฝากข้อคิดว่า

“น้ำลดแล้วตอमुค
ความชั่วที่ปิดงำ

เปรียบมนุษย์ที่ก่อกรรม
มุคประจานให้อับอาย”

พื้ดั่งพฤษชาพนาวัน จะอาลัญเพราะลูกเหมือนกล่ำมา

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

คำว่า “พฤษชา” เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ว่า “วฤษช” หรือภาษาบาลีว่า “รุษช” แปลว่า “ต้นไม้” เพราะฉะนั้น หัวข้อเรื่อง พื้ดั่งพฤษชาพนาวัน จะอาลัญเพราะลูกเหมือนกล่ำมา ที่จะพูดก็หมายความว่า “พื้เหมือนดั่งต้นไม้ที่ต้องตายเพราะลูก” นั่นเอง อาจจะมีผู้สงสัยว่า ต้นไม้อะไรที่ตายเพราะลูก ต้นไม้ตาย เพราะลูกมีจริงหรือไม่ ผู้สนใจหรือมีความรู้เกี่ยวกับต้นไม้จะตอบ ได้ทันทีว่า มีต้นไม้หลายชนิดที่ตายเพราะลูก เช่น ต้นกล้วยเมื่อ ออกลูกให้ผลแล้ว เจ้าของจะตัดกล้วยมาทั้งเครือและตัดต้นกล้วย ทั้ง เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด แต่ถ้ากล้วยต้นใดไม่ออกลูกออกผล ต้นกล้วยนั้นก็ยังคงออกงามสมบูรณ์อยู่ได้ต่อไป และยังมีต้นไม้ อีกหลายชนิดที่มีลักษณะต้องตายเมื่อออกลูกออกผลแล้ว

ต้นไม้ตายเพราะลูกฉันใด คนบางคนก็รักลูกมากจนยอมตาย เพื่อลูกได้ฉันนั้น ดังเช่นท้าวกะหมังกูหนิง กษัตริย์ผู้ทรงอำนาจ ของเมือง กะหมังกูหนิงแห่งชวา จากวรรณคดีเรื่องอิเหนา ซึ่งเป็น ผู้กล่ำวประโยคนี

ท้าวกะหมังกุหนิง มีโอรสชื่อ “วิद्याสะก่า” ผู้มีพักตร์คมขำ ผิวพรรณผุดผ่อง พระทนต์แดงดั่งแสงทับทิม เป็นที่รักของพระชนกชนนีเป็นที่ยิ่ง เมื่อครั้งจะเกิดเหตุ วิद्याสะก่าร้อนพระทัยขอไปประพาสป่า ได้ไปพบรูปวาดบุษบาที่องค์ปะตาระกาหลานำมาวางไว้ใต้ต้นไม้ เมื่อคล้อยออกดูเป็นภาพวาดของบุษบาที่บรรยายว่า

“ทรงเครื่องเรืองรองรจนา ไส้กาเพียงนางในสวรรค์”

วิद्याสะก่าหลงรูปบุษบาจนสลบบนหลังม้า เมื่อฟื้นก็กลับเข้าเมืองแล้วเข้าที่บรรทมนอนทอดรูปนาง ไม่เป็นอันสร่งเสวยแต่ประการใด

ท้าวกะหมังกุหนิง เดือดร้อนพระทัยยิ่งนักมีโอรสประจวบตรมตรอมใจเกรงจะเป็นอันตรายถึงชีวิต แต่เมื่อเห็นภาพวาดบุษบาที่วิद्याสะก่าซ่อนไว้ก็ประหลาดใจ เพราะนางงามอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ เมื่อนำภาพนางมาสอบถามเสนาผู้ใหญ่จึงทราบว่าเป็นภาพนางบุษบาพระธิดาท้าวดาหาซึ่งทรงโฉมงามยิ่ง เดิมบุษบาเป็นคู่หมั้นของอิเหนา แต่อิเหนาตัดการวิวาห์ไปอยู่เมืองหมันหยากับจินตะหราวดี หลังจากนั้นจรรกาได้มาขอหมั้นนางไว้

ท้าวกะหมังกุหนิงผู้รักลูกอย่างยิ่ง ได้รับส่งทูตนำเครื่องบรรณาการไปสู่ขอบุษบา และยื่นคำขาดไปว่า ถ้าท้าวดาหาไม่ยกพระธิดาให้จะยกทัพมาชิงนาง พร้อมกันนั้นได้ขอให้อนุชาทั้งสองและเมืองขึ้นน้อยใหญ่ยกทัพมาร่วมกับทัพเมืองกะหมังกุหนิง

เพื่อเตรียมไปรบซึ่งนางที่เมืองดาหา แม่อนุชาทั้งสองจะทักท้วงว่า
อย่าไปรบกับเมืองดาหาเลย ดังคำกลอนว่า

“อันสุริวงศ์เทวัญอัสญทยา เรื่องเดชเดชาชาญสนาม
ทั้งโยธีกัษ้านาญการสงคราม ลือนามในขวาระอาฤทธิ์
กรุงกษัตริย์ขอขึ้นกันบร้อย เราเป็นเมืองน้อยกระจัดริด
อันหึงห้อยจะแข่งแสงอาทิตย์ เห็นผิกระบอบบุราณมา
ไซ้จะไร้ธิดาทุกธานี มิงามแต่บุตรีท้าวดาหา
ขอพระองค์จงนิทริกตรา ไพโรฟ้าประชากรจะร้อนนั้ก”

ท้าวกะหมังกุหนิงไม่ยอมฟังคำทักท้วง กลับตอบอนุชา
ทั้งสองว่า จรกาได้มาสู่ขอบุษบาแล้ว จึงเป็นการไปช่วงชิงนางจาก
จรกาไม่ใช่ชิงจากแก้ววิหยาสะกำซึ่งหลงใหลบุษบาจนประชวรหนัก
โดยใช้เหตุผลว่า

“แม้วิหยาสะกำมอดม้วย พื้ก็คงตายด้วยโอรสา
ไหนไหนจะตายวายชีวา ถึงเร็วถึงช้าก็เหมือนกัน
ผิดก็ทำสงครามดูตามที เคราะห์ดีก็ไ้ดั่งไฝฝัน
พื้ดั่งพุกษณพนวัน จจะอัสญเพระลุกดังกล่ำวมา”

เมื่อท้าวกะหมังกุหนิงยกทัพมาประชิดเมืองดาหา ท้าว
กุเรปันก็สั่งให้อิเหนายกทัพมาช่วย เมื่อสู้รบกันวิหยาสะกำก็ถูก
สังคามาระตาม้าตาย และในที่สุดท้าวกะหมังกุหนิงก็ถูกอิเหนา
ฆ่าตายเช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า ท้าวกะหมังกุหนิงรักลูกมากจนยอมตายเพื่อลูก
เป็นการตามใจลูกอย่างผิดๆ ไม่ว่าลูกต้องการสิ่งใดต้องหาให้ลูก

จนได้ ไม่ได้สอนให้ลูกรู้จักความจริงในชีวิตว่า คนเรานั้นไม่มีใครพบความสมหวังทุกอย่างได้ ชีวิตอาจต้องมีทั้งสมหวังและผิดหวัง ความรักลูกของท้าวกะหมังกุหนิงจึงเป็นความรักลูกที่ไม่ถูกทาง แม้จะยอมตายเพื่อลูกได้ก็ตาม

การรักลูกและยอมตายเพื่อลูกของท้าวกะหมังกุหนิงจากวรรณคดีเรื่องอิเหนา อาจจะเป็นเรื่องจริงในสมัยนั้น เพราะวรรณคดีเรื่องนี้มาจากพงศาวดารชวา แต่จะจริงหรือไม่ก็ตาม ความรักลูกแบบนี้ก็ยังคงมีปรากฏให้รู้ให้เป็นข่าวอยู่เสมอในปัจจุบัน และหนังสือพิมพ์ก็ได้นำเสนอเรื่องนี้มา ซึ่งน่าจะเป็นอุทาหรณ์สอนใจพ่อแม่ให้รักลูกให้ถูกทาง เพื่อจะได้ไม่ต้องมาร่ำพังกวักพอนด้วยความเสียใจในภายหลังว่า

“พ่ดั่งพฤษภาพนาวิน จะอาลัยเพราะลูกเหมือนกล่ำมา”

สำนวนที่มาจากนก

อุไรวรรณ เนาวรุจิ

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้ว่า “นก เป็นคำนามเป็นสัตว์สองเท้ามีปีก ตามปกติบินไปได้ไกลๆ ออกลูกเป็นไขก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว” นกมีมากมายหลายพันธุ์ชนิด เช่น นกแก้ว นกขุนทอง นกกระเจี๊ยบ นกกระจอก นกเอี้ยง นกกางเขน ฯลฯ

นกเป็นสัตว์โลกที่น่ารัก มีอิสระเสรี สามารถโฉบบินไปได้ไกลแสนไกลขนาดบินข้ามทวีป ทุกคนคงรู้จักนกและบางคนอาจจะเคยฝันที่จะโฉบบินได้อย่างนกก็ได้ ดังเช่น “เพลงวิหคเหินลม” ที่ขึ้นต้นว่า

“แสนสุขสมนั่งชมวิหค อยากเป็นนกเหลือเกิน...” แต่คงไม่มีใครอยากเป็น “วิหคในกรงทอง” ของใครทั้งนั้น เพราะมีความหมายว่า แม้ผู้นั้นจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างเลอเลิศ แต่ชีวิตจะขาดอิสระเสรี

คนไทยมีคำใช้เรียกนกหลายคำ เช่น “วิหค สกุนา สกุนี แปลว่า นก” “ปีกขา และปีกซี แปลว่า สัตว์มีปีกคือ นก” “ทิชากร แปลว่า ผู้เกิดสองครั้ง หมายถึง นก” เป็นต้น คำเหล่านี้มักใช้ในบทเพลงหรือคำประพันธ์ต่างๆ ซึ่งท่านผู้ฟังคงเคยพบบ่อยๆ

นกเป็นสัตว์เลี้ยงที่น่ารัก นกบางชนิดเจ้าของสามารถสอนให้พูดเลียนเสียงได้ เช่น นกขุนทอง นกบางชนิดสามารถใช้สื่อสารได้ เช่น นกพิราบ นกบางชนิดสามารถฝึกให้แสดงกิจกรรมต่างๆ ได้ เช่น นกแก้ว นกเหยี่ยวที่แสดง “เบิร์ดโชว์” ในสวนสัตว์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้น นกยังเป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดคนได้โดยไม่ต้องเลี้ยง ยามเช้าที่อากาศดีๆ บางคนอาจตื่นมาได้ฟังเสียงเพลงจากนกที่บินมาเกาะต้นไม้ใกล้ๆ บ้าน บางคนมีโอกาสเห็นนกนางเขนคู่มาจุใจที่ใกล้ๆ หน้าต่าง เป็นธรรมชาติที่ให้ความสุขสดชื่นยิ่งนักและไม่สามารถซื้อหาได้ด้วยเงินตรา

คนไทยเป็นคนช่างสังเกต ได้สังเกตธรรมชาติของนกและนำมาเป็นสำนวนต่างๆ มากมาย แต่จะกล่าวถึงในที่นี้บางสำนวน เช่น นกกระจอก นกตอ นกน้อยทำรังแต่พอตัว นกไร้ไม้โหด

“นกกระจอก” เป็นสำนวนหมายความว่า เลี้ยงไม่เชื่อง มีที่มาจากการสังเกตพฤติกรรมของนกกระจอกซึ่งเป็นนกที่อยู่ใกล้ชิดกับคนมากที่สุด ว่า นกกระจอกที่เป็นนกที่เปรี้ยว เลี้ยงไม่เชื่อง ไม่มีใครสามารถเลี้ยงนกกระจอกให้เชื่องเหมือนนกอื่นๆ ได้ ดังนั้นจึงนำมาเป็นสำนวนว่าคนที่ดื้อรั้น ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ แข็งกระด้าง ทำอะไรตามใจตัวเอง ว่าเป็นนกกระจอก เช่น

“เธอเป็นอายนกกระจอกเลี้ยงไม่เชื่อง”

บางครั้งได้นำพฤติกรรมที่เอะอะเซ็งแซ่ของนกกระจอกมาเป็นสำนวนว่า “นกกระจอกแตกรัง” นำมาเปรียบเทียบกับความ

ไม่มีระเบียบเรียบร้อยในที่ประชุมว่า “ที่ประชุมวันนี้เกิดอะไรขึ้น เออะระรากับนกกระจอกแตกรัง”

นอกจากนี้ยังนำพฤติกรรมของนกกระจอกในการที่ทำอะไรรวดเร็วมากๆ มาเป็นสำนวนว่า “นกกระจอกกินน้ำ” เปรียบเทียบกับคนที่ทำอะไรเร็วๆ และคนทั่วไปมักใช้สำนวนนี้ในทำนองดูถูกคนที่ทำอะไรจบอย่างรวดเร็วโดยไม่ประสพผลสำเร็จว่า “ยังกับนกกระจอกกินน้ำ” หรือ “นกกระจอกไม่ทันกินน้ำ” เช่น นักมวยคนนี้ยังไม่ทันนกกระจอกกินน้ำก็โดนน็อกเสียแล้ว”

สำนวนว่า “นกต่อ” หมายความว่า คนที่ทำหน้าที่ติดต่อเพื่อชักนำหรือหลอกลวงให้คนอื่นหลงเชื่อมีที่มาจากการ “ต่อนก” เช่น ถ้าจะดักนกเขาก็ต้องมีนกเขาที่ขันเพราะๆ ไปเป็น “นกต่อ” ขันล่อ

นกต่อเป็นสำนวนหมายถึงคนที่ทำหน้าที่ติดต่อชักนำลวงให้คนอื่นหลงเชื่อตาม หรือชักนำไปสู่อันตราย ต้องเสียชีวิตหรือทรัพย์สิน เช่น

“เธอเป็นนางนกต่อหลอกแท้ๆ ไปให้พรรคพวกมาชิงทรัพย์”

สำนวนว่า “นกน้อยทำรังแต่พอตัว” หมายความว่า เป็นผู้น้อยทำอะไรต้องดูให้พอควรกับฐานะของตน เป็นสำนวนที่มาจากการทำรังของนก นกตัวเล็กตัวน้อยก็จะทำรังน้อยแต่พอตัวไม่ทำรังใหญ่โตเกินไป เช่น สุภาภิตสอนเด็ก กล่าววว่า

“จงเจียมจิตคิดเหมือนนกกะจ้อยร้อย ตัวน้อยทำรังพอฝิ่งแฝง
รอดจากภัยพาทาการเหยี่ยวร้าย พอคลองแคล้วอยู่สบาย
จนวายปราน”

สำนวนนี้เป็นสำนวนสอนใจที่เหมาะสมกับยุควิกฤตเศรษฐกิจ
อย่างยิ่ง เป็นสำนวนที่มีความหมายเช่นเดียวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง”
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าคนไทยสมัยนี้จะรู้จักประพจน์
ตามสำนวนว่า “นกน้อยทำรังแต่พอตัว” คือ รู้จักพอเสียบ้าง
รู้จักใช้จ่ายแต่พอประมาณ อย่าอยากได้ใคร่ดีจนไม่รู้จักตนเอง
ภาวะเศรษฐกิจของชาติน่าจะดีกว่านี้

สำนวนสุดท้ายที่อยากนำมาฝากท่านผู้ฟัง เพราะเห็นว่า
น่าจะเป็นประโยชน์สอนใจผู้ยิ่งใหญ่และเหมาะสมกับยุคสมัย คือ
สำนวน “นกไร้ไม้โหด” สำนวนนี้หมายความว่า นกที่ไม่มาอาศัย
ต้นไม้ที่ไม่มีใบ ไม่มีผล หรือถ้ามีผล ผลนั้นก็เป็นที่พิษ

สำนวนนี้มีความหมายเปรียบเทียบกับคนที่เสื่อมอำนาจ
วาสนา ตกอับ ต้องหลุดจากตำแหน่งหรือเกษียณอายุราชการ
จะไม่มีใครมาฝากตัวหรือมาพึ่งให้ใช้สอยอีก เพราะนกที่ชอบเกาะ
ทั้งหลายจะโฉบบินไปเกาะต้นไม้ใหญ่ใบหนาเป็นที่พึ่งพาอาศัยต่อไป
ซึ่งเป็นธรรมดาโลก เมื่อมีลาภย่อมมีเสื่อมลาภ มีศุขย่อมมีเสื่อมศุข
มีสุขย่อมมีทุกข์ มีสรรเสริญย่อมมีนินทา อันเป็นโลกธรรม ๘
ดังนั้นเมื่อยามมีอำนาจวาสนาเคยมีนกกาอาศัยมากมาย พอหมด
อำนาจจนกาทย่อมจากไป ดังโคลงสุภาษิตกล่าวไว้ให้ชวนคิดว่า

“ไม่ใหญ่โตหมดสิ้น

นกบ่มาพักแผลง

เฉกชนเลื่อมโรยแรง

ชนบ่มาให้ใช้

บังแสง

พลอดได้

บุญเก่า สมองมา

เพราะเชื่อบุญศุณย์”

จากอภิธานิยธรรมสู่ธรรมรัฐ

อุษา ประยงค์รัตน์

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากอาศัยปัจจัยที่จำเป็น ๔ ประการ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรคแล้ว มนุษย์ยังต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้น แนวคิดในเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองจึงมิใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นการประมวลความรู้ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นับพันๆ ปี เพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถ ประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีดังเช่น เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว หมู่ชาติริย์ลิจฉวี ได้นำแนวความคิดในการปฏิบัติตน และบริหารบ้านเมือง ที่เรียกว่า “อภิธานิยธรรม”

นายชิต บุรทัต ได้กล่าวถึง “อภิธานิยธรรม” ๗ ประการ ไว้ในหนังสือสามัคคีเภทคำฉันท์ว่า

“หนึ่ง เมื่อมีราชกิจใด

ปรึกษากันไป

บว้ายบ่หน่ายชุมนุม

สอง ย่อมพร้อมเลิกร่วมประชุม พร้อมพรักพรรคคม

ประกอบ ณ กิจควรทำ

สาม นั้นถือนันในสัม-

มาจาริตจำ

ประพฤติมิตัดดัดแปลง

สี่ ใครเป็นใหญ่ได้แจจ	โอวาทศาสน์แสดง
กียอมและน้อมบูชา	
ห้า นั้นอันบุตรภริยา	แห่งใครไปปรา-
-รภประทุษข่มเหง	
หก ที่เจตีย์คนเกรง	มีย่ำยำเยง
ก็เช่นก็สรวบวงพลี	
เจ็ด พระอรหันต์อันมี	ในรัฐวัชชี
ก็คุ้มก็ครองป้องกัน	

เนื้อความในอภิธานิยธรรม ๗ ประการนี้ กล่าวถึงหลัก
การมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลัก
คุณธรรม สำหรับให้ผู้ปกครองบ้านเมืองปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุข
ของประชาชน

ประเทศไทยในอดีต มีการปกครองระบอบสมบูรณาญา
สิทธิราช การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมไทย เป็นหน้าที่
ของพระมหากษัตริย์ ถ้าทรงปกครองโดยใช้ทศพิธราชธรรมใน
การบริหารงานแผ่นดินได้แก่

- ๑ ทาน-การให้ทรัพย์สินของ
- ๒ ศีล-การประพฤติดีงาม
- ๓ บริจาคะ-ความเสียสละ
- ๔ อาชชวะ-ความซื่อตรง
- ๕ มัททวะ-ความอ่อนโยน

- ๖ ตบะ-การเพิกเลสเต้นหา
- ๗ อักโกระ-ความไม่โกรธ
- ๘ อวิหิงสา-ความไม่ข่มเหง เบียดเบียน
- ๙ ขันติ-ความอดทนเข้มแข็ง และ
- ๑๐ อวิโรธนะ-การไม่ทำผิดโดยเจตนา

ซึ่งการปกครองโดยใช้ทศพิธราชธรรมเป็นการปกครอง ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชนบริหารงานอย่าง ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง ไม่ทุจริต ก็จะทำให้ประชาชนมีความ รักใคร่ เทิดทูน และปฏิบัติตนตามพระมหากษัตริย์

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีนำรูปแบบของระบบราชการประเทศตะวันตก ซึ่งมีการแบ่งงาน ตามความเชี่ยวชาญเป็น กระทรวง กรมต่างๆ มาใช้และได้ขยาย ระบบราชการเพื่อให้การบริหารงานครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อ สร้างความเข้มแข็งและความเจริญให้แก่ประเทศในการต่อต้าน ภัยคุกคามของจากประเทศมหาอำนาจ

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณา-ญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ในทาง ปฏิบัติประชาชนไม่ได้มีโอกาสร่วมในการบริหารบ้านเมืองอย่าง แท้จริง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานการศึกษาของคนไทยยังต่ำ ทำให้ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจการบริหารบ้านเมือง

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐเน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ

ระบบราชการขยายตัวและทวีความซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ผู้ปกครองไม่ได้ใช้หลักธรรมในการปกครองดังเช่นในอดีต ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของประชาชน มีการทุจริต ประพฤติมิชอบบ่อยครั้ง จึงทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๐

ท่ามกลางปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายคนได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี ก็เป็นผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง ผู้ได้เสนอแนวทางที่จะปฏิรูปสังคมไทยโดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดความเข้มแข็ง ถูกต้อง และเป็นธรรมในทุกส่วนของสังคมหรือเกิดความเป็น “ธรรมรัฐ” (Good Governance) “ทั้งในส่วนที่เป็นคุณค่าและจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและความเอื้ออาทร การมีระบบเศรษฐกิจมหภาคที่ถูกต้อง มีระบบรัฐ ระบบการเมือง และระบบราชการที่ถูกต้อง มีการปฏิรูปการศึกษาให้สามารถสร้างความเข้มแข็งทางสติปัญญาให้คนทั้งมวล การปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม ตลอดจนปฏิรูปกฎหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับการที่จะพัฒนาสังคมไทย”

ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ นี้เอง ที่ประชาชนไทยได้ประสบความสำเร็จในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่วางระบบในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ

มีกลไก การตรวจสอบระบบการเมืองและระบบราชการให้ใช้อำนาจอย่างชอบธรรม และมีประสิทธิภาพ ต่อมา ใน พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมือง และสังคมที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักพื้นฐาน ๖ ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งแต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐและระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หลักการบริหารบ้านเมืองตามระบอบอภิปรานิยมธรรม ก็คือ แนวทางอันนำมาสู่ความเป็นธรรมรัฐและระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในสมัยปัจจุบันนั่นเอง

สื่อไทยไชซาน

อุษา ประยงค์รัตน์

ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย เมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้ว จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในด้านการใช้ภาษาไทย และเผยแพร่ภาษาไทย ได้มากกว่าสื่ออื่นๆ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกวัน และเป็นสื่อที่คงทน ดังนั้น ภาษาที่ผู้สื่อข่าวเขียนในหนังสือพิมพ์แต่ละหน้าจะเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านนำไปใช้โดยไม่รู้ว่าจะถูกหรือผิด ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพมหานครใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนได้ แต่ยังคงมีคำบางคำที่ผู้สื่อข่าวในหนังสือพิมพ์บางฉบับอาจจะเผลอเขียนผิดหรือพิมพ์ผิด เช่น ในข่าวที่ว่า

“พฤติกรรมของท่านที่เที่ยวไปตระเวนแบบมือขอรับเงิน ก็ได้โปรดให้ความเมตตา อย่าสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นเลย”

คำที่เขียนผิดในข่าวนี้นี้คือ คำว่า “ตระเวน” เพราะใช้ ณ เณร สะกด คำว่า “ตระเวน” ที่ถูกต้อง ต้องใช้ น หนู สะกด

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ อธิบายคำว่าตระเวน (น หนู สะกด) ไว้ว่า เป็นคำกริยา หมายถึง

“ไปทั่วๆ รอบบริเวณ” ส่วนคำว่า ตระเวน (ณ เณร สะกด) ไม่มีในพจนานุกรม

การที่ผู้สื่อข่าวเขียนคำว่า “ตระเวน” ผิด อาจจะเป็นเพราะมีแนวเทียบผิด คือ ไปเทียบกับคำว่า “บริเวณ” ซึ่งมี ณ เณร สะกด และเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน จึงทำให้เขียนคำว่า “ตระเวน” โดยใช้ ณ เณร สะกด ตามไปด้วย

มีคำอีกหลายคำที่ต้องใช้ “น หนู” สะกดจึงจะเป็นคำที่ถูกต้อง ถ้าใช้ ณ เณร สะกด จะทำให้ผิดความ เช่น คำว่า “เมตตาปราณี” คำว่า ปราณี เป็นคำกริยา แปลว่า “เอ็นดูด้วยความสงสาร” ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำ “เมตตา” ซึ่งแปลว่า “ความรักและเอ็นดูปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข”

ส่วนคำว่า “ปราณี” เป็นคำนาม แปลว่า “ผู้มีชีวิต” ซึ่งไม่ใช่คำคู่กับคำว่า เมตตา

คำที่มักจะเขียนผิดโดยใช้ ณ เณร สะกด แต่ที่ถูกต้องใช้ น หนู สะกด ยังมีอีกมาก เช่น คำว่า เกษียณ หนังสือ เข้าฌาน เวณคืน สันนิษฐาน และเสาวนีย์ เป็นต้น

ข่าวต่อไปมีเนื้อความว่า

“จำเลยฟ้องโจทก์ในศาลเมื่อหลายวันที่ผ่านมานี้”

คำว่า “โจทก์” หมายถึง “คำถามในวิชาคณิตศาสตร์” ดังนั้น คำว่า “โจทก์” ตามข่าวนี้นี้จึงเขียนผิด ที่ถูกต้องใช้โจทก์

เพราะคำว่า โจทก์ หมายถึง “บุคคลผู้ฟ้องร้องคดีต่อศาล” ซึ่งเป็นคำที่ถูกต้องกับเนื้อความ

คำที่มีตัวการ์นต์ ซึ่งคนเขียนมักจะหลงลืมตัวการ์นต์เสมอ เช่นคำว่า แกลงการณ รุดงค์ นิเวศน์ และ วัยเยาว์ เป็นต้น

นอกจากนี้ คนที่ออกเสียงคำควบกล้ำไม่ถูกต้องจะส่งผลให้เขียนผิดตามเสียงพูดของตน เช่น ในข่าว

“นำช่างไทย ๕ เชือก กับ จากต่างประเทศ”

คำว่า “กับ” ที่ถูก ควรเขียนว่า “กลับ”

ข่าวต่อมามีเนื้อความว่า

“ปัญหาประนีปรานอม นี่ ๑๒ ไฟแนนซ์ ที่กองทุนฟื้นฟูเข้าไปยึดกิจการมา...”

คำว่า “ปรานอม” ที่ถูกควรเขียนว่า “ประนอม”

คำควบกล้ำทั้งหลาย ถ้าคนเขียนออกเสียงได้ถูกต้องก็จะทำให้การเขียนตัวสะกดถูกต้องตามไปด้วย เช่นคำว่า ผลัดเปลี่ยน ผลัดผ้า ผลัดเวร แปรเปลี่ยน กระตือรือร้น เป็นต้น

ดังนั้น จึงขอให้สื่อมวลชน ควรทบทวนการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลในการเผยแพร่การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง หากสื่อมวลชนใช้ภาษาผิด ประชาชนก็จะนำไปใช้ผิดตามไปด้วย

คณะกรรมการจัดทำรายการวิทยุ

กรรมการที่ปรึกษา

๑. อธิบดีกรมวิชาการ
๒. รองอธิบดีกรมวิชาการ
๓. ศาสตราจารย์รัฐปะนิย์ นาครทรรพ
๔. ศาสตราจารย์พิเศษทองต่อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา
๕. คุณหญิงลักขณา แสงสนิท
๖. นางสาวสมพร จารุณี
๗. ผู้อำนวยการสถาบันภาษาไทย

คณะกรรมการ

ประธานกรรมการ

นางปราณี บุญชุม

รองประธานกรรมการ

นางอุไรวรรณ เนาวรุจิ

รองศาสตราจารย์ราตรี ธีนวารชร

กรรมการ

นางอุษา ประยงค์รัตน์

นางศิริพร ทองคำวงศ์

นายประมวล น้อยเจริญ

นายณัยวัฒน์ จิตตเกษม

นางศรีศุภร มุสิกะพงษ์

นางอรุณี แดงพันธ์

นางสาวประยงค์ ธนียผล

นางสาวจันทร์เพ็ญ ธนักรสิทธ์สกุล

นางสาวพัชรี ลิธิฐฎา

นางสาวศรีวรรณ ช้อยทิรัญ

กรรมการและเลขานุการ

นางรัตนา ภาชาฤทธิ์

นางสาวพัชรา ตระกูลสิริพันธ์

นายภิกขุ สว่างเกล้า

บรรณาธิการ

นางรัตนา ภาชาฤทธิ์

ฝ่ายศิลป์

นายอุทัย ไชยกลาง

